

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

eurostudent.eu
★★★★★

EVROŠTUDENT VI

Socialni in ekonomski pogoji življenja študentov
v Evropi 2016–2018

Nacionalno poročilo - Slovenija

Sofinancira program
Evropske unije
Erasmus+

EVROŠTUDENT VI 2016–2018

Socialni in ekonomski pogoji življenja študentov v Evropi Nacionalno poročilo – Slovenija

Nacionalno poročilo so pripravili in uredili:
dr. Alenka Gril, dr. Igor Bijuklič, mag. Sabina Autor

lektoriranje: Davorin Dukič, Rim d.o.o.
oblikovanje: Kamerad.net

Izdal in založil: Pedagoški inštitut
Odgovorna oseba: dr. Igor Ž. Žagar

e-izdaja, odprt dostop na: http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_visoko_solstvo/sektor_za_visoko_solstvo/evrostudent/#c20531

© 2018 Pedagoški inštitut, Ljubljana

Nacionalno poročilo je nastalo v okviru projekta »EVROŠTUDENT VI – Slovenija«, ki jo je v letih 2016 – 2018 sofinancirala Evropska komisija iz programa Erasmus+. Pedagoški inštitut je pripravil in uredil poročilo s sofinanciranjem Ministrstva Republike Slovenije za izobraževanje, znanost in šport v okviru strokovnih nalog po pogodbi LDN 2018.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili
v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI-ID=297532928](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:si:coibiss-297532928)

ISBN 978-961-270-290-8 (pdf)

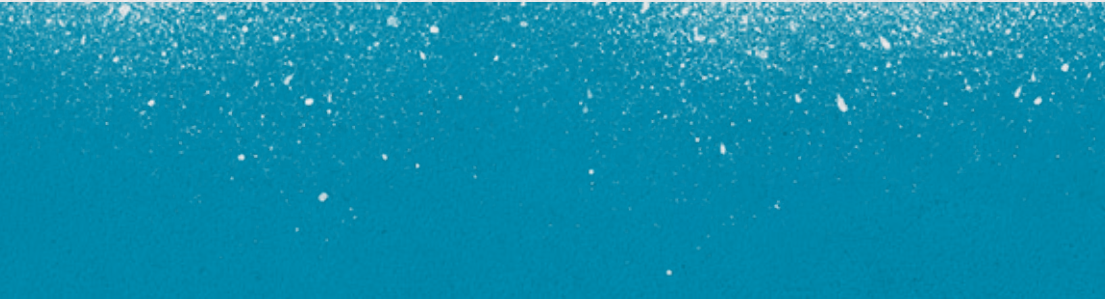
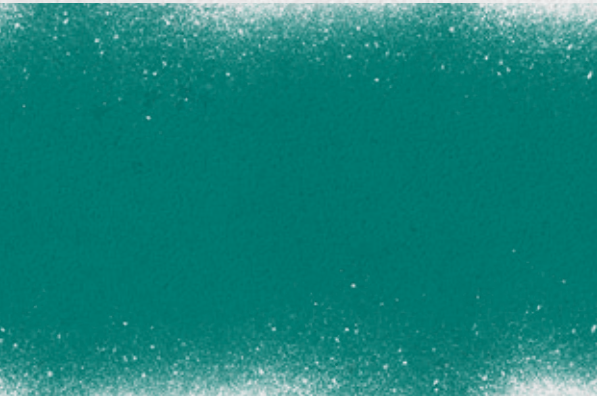

Zahvala

Zahvala gre članom delovne skupine Projektnega sveta EVROŠTUDENT VI, ki so sodelovali v vseh fazah raziskave EVROŠTUDENT VI in katerih prispevek uporabnega strokovnega znanja je zagotovil kvaliteto izvedene raziskave:

dr. Alenka Flander, predsednica, Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS), Jasmina Poličnik, Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije, Jelena Štrbac Nemec, Marko Ruperčič, Študentska organizacija Slovenije, Zala Sečnik, Tatjana Horvat, Nacionalna agencija RS za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS), Lidija Divjak Mirnik, Združenje študentskih domov Slovenije, Mitja Ravnik, Sektor za vseživljenjsko učenje, Direktorat za trg dela in zaposlovanje, (MDDSZ), prof. dr. Goran Turk, Rektorska konferenca RS, Andreja Kozmelj, Sektor za demografske in socialne statistike, Statistični urad RS in Gabrijel Glavica, Skupnost samostojnih visokošolskih zavodov, dr. Stojan Sorčan, generalni direktor Direktorata za visoko šolstvo (MIZŠ), dr. Erika Rustja, vodja Sektorja za visoko šolstvo, Direktorat za visoko šolstvo (MIZŠ), mag. Ksenja Hauptman, Sekretariat (MIZŠ), dr. Maja Keržan, mag. Saša Zabukovec, Sektor za visoko šolstvo, Direktorat za visoko šolstvo (MIZŠ), Marjan Vidrih, Sektor za višje šolstvo in izobraževanje odraslih, Direktorat za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih (MIZŠ).

Kazalo

Zahvala	3
Uvodnik	5
Predstavitev raziskave EVROŠTUDENT VI	7
Glavne ugotovitve raziskave EVROŠTUDENT VI v Sloveniji	9
Predstavitev rezultatov raziskave v Sloveniji	11
1. Značilnosti študentske populacije v Sloveniji	12
2. Socialno-ekonomsko ozadje študentov v Sloveniji	20
3. Prehod v terciarno izobraževanje	24
4. Vrste in načini študija	29
5. Časovni raspored študija in dela	42
6. Plačano delo študentov	50
7. Prihodki in stroški študentov	56
8. Nastanitev	63
9. Mobilnost in internacionalizacija	67
10. Prehod na trg dela	79
Zaključek	84
Priloga 1: Metodologija	88
Viri in literatura	95

Uvodnik

Za družbeni in gospodarski napredek Slovenije je prav gotovo ključnega pomena tudi visoko šolstvo. Po odstotku vključenosti mladih v visoko šolstvo spada Slovenija v sam vrh Evropske unije.

Pomemben dejavnik razvoja visokega šolstva je socialna razsežnost, kar je razvidno že od bolonjskega komunikeja iz leta 2005 pa vse do letošnjega pariškega. V njem je med drugim zapisano, da je *»Evropa pred velikimi družbenimi izzivi – od brezposelnosti in družbene neenakosti do vprašanj, povezanih z migracijami in rastočo politično razdvojenostjo, radikalizacijo in nasilnim ekstremizmom – in visoko šolstvo lahko in mora imeti odločilno vlogo pri reševanju teh vprašanj«*. Vsi ti izzivi so razlog, da se bo še v letošnjem letu v okviru bolonjskega procesa oblikovala posvetovalna skupina, katere naloga bo predvsem preučitev socialne razsežnosti visokega šolstva.

Med člani skupine, katere pobudniki so študenti, botudi mednarodni konzorcij projekta EVROŠTUDENT, ki ima že od leta 1994 status mednarodnega projekta. Vanj se od drugega cikla pa do ravnokar začetega, sedmega, vključuje tudi Slovenija. Nacionalno poročilo EVROŠTUDENT VI prinaša vpogled v socialno ozadje ter značilnosti študentske populacije, vstop v visoko šolstvo, vrste in načine študija, študentsko delo, sredstva, stroške in stanovanjske razmere študentov, mobilnost in internacionalizacijo kot tudi oceno študija ter prihodnjih načrtov študentov. Raziskava šestega kroga EVROŠTUDENT – na podlagi katere je nastalo poročilo – je vključevala 4.968 študentov, kar predstavlja 6,4-odstotno stopnjo odziva. Raziskava prinaša pomembne ugotovitve, ki bodo podlaga za oblikovanje prihodnjih politik na področju visokega šolstva. Podatki iz raziskave prinašajo vpogled v kakovost življenja študentske populacije v slovenskem prostoru, prinašajo pa tudi izzive, kot so nižja uspešnost pri zaključevanju študija in negotove zaposlitvene možnosti.

Tako kot se pomen socialne razsežnosti krepi v mednarodnih institucijah in dokumentih, postaja vse pomembnejši tudi v slovenskem visokošolskem prostoru. Socialna razsežnost je bila opredeljena že v Nacionalnem programu visokega šolstva 2011–2020 in evalvacija bo pokazala, do katere mere smo bili uspešni pri tem delu. V določenem obsegu odgovor prinaša tudi pričujoče nacionalno poročilo EVROŠTUDENT. Iz njega izhaja, da so nekateri študijski programi v Sloveniji še vedno spolno neenakomerno zastopani in da se na študij vpisuje manj moških. Študenti brez terciarnega izobrazbenega ozadja se pogosteje odločajo za študij po alternativnih poteh. Več študentov kot v

drugih državah, vključenih v projekt, je v Sloveniji vpisanih na kratkotrajne študijske programe. To med drugim kaže na usmeritev mladih v aplikativne študije, kar lahko razumemo kot potrebo po zagotovitvi boljših zaposlitvenih možnosti.

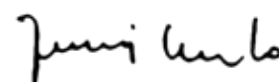
Pričujoča raziskava je med drugim pokazala, da je večje zadovoljstvo zaznati pri tistih študentih, ki bivajo v študentskih domovih in zasebnih subvencioniranih domovih, kar nakazuje na pozitivni vpliv vlaganja v kakovostne študentske bivanjske enote, s čimer želimo nadaljevati tudi v prihodnje. Pospešuje se internacionalizacija visokega šolstva, kjer se je z dodatnimi finančnimi vzpodbudami med drugim povečala mobilnost slovenskih študentov, zlasti iz socialno šibkejših okolij. Kakovost poučevanja je pomemben dejavnik zadovoljstva s študijem, zato bomo tudi v prihodnje nadaljevali s financiranjem usposabljanj visokošolskega osebja.

Rezultati raziskave EVROŠTUDENT so torej spodbudni, vendar ostajajo izzivi, ki jih bomo morali nasloviti v prihodnjem obdobju, in sicer na podlagi evalvacije v novem nacionalnem programu visokega šolstva po letu 2020 pa tudi z oblikovanjem strategije socialne razsežnosti. Uvod v pripravo slednje že predstavlja intenzivirano delo na področju študentov s posebnimi potrebami in posebnimi statusi, ki so z nedavnimi dopolnitvami vključeni v Zakon o visokem šolstvu. Za uresničitev vseh potencialov študentske populacije je zato pomembno vlaganje sredstev v visoko šolstvo kot tudi v vsa druga področja, ki vplivajo na možnost kvalitetnega študija, kot so na primer subvencionirano bivanje, prehrana, prevoz, vključevanje migrantov, posebne potrebe in podobno. Financiranje vseh teh elementov skupaj lahko razumemo kot naložbo v razvoj družbe.

Naj se ob koncu zahvalim za sodelovanje pri projektu in pripravi nacionalnega poročila članicam in članom Projektnega sveta, predvsem pa vsem študentkam in študentom, ki so si vzeli čas in odgovarjali na anketni vprašalnik ter s tem prispevali k prizadevanjem za izboljšanje pogojev življenja študentk in študentov v Sloveniji.

Minister za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije

dr. Jernej Pikalo

Predstavitev raziskave EVROŠTUDENT VI

Pred nami so rezultati nacionalne raziskave EVROŠTUDENT VI ¹, ki so del mednarodnega projekta EUROSTUDENT VI.

Mednarodni projekt EVROŠTUDENT zagotavlja mednarodne primerjalne podatke za socialno razsežnost visokega šolstva v Evropi in omogoča vpogled v socialno ozadje ter značilnosti študentske populacije, vstop v visoko šolstvo, vrste in načine študija, študentsko delo, sredstva, stroške in stanovanjske razmere študentov, mobilnost in internacionalizacijo kot tudi oceno študija ter prihodnjih načrtov študentov.

Raziskava omogoča vpogled v kakovost visokega šolstva preko analize zadovoljstva študentov, vključujoč elemente, kot so kakovost poučevanja, organizacija študija, pogoji za študij (npr. knjižnica, prostori ...), ter pridobljene kompetence študentov.

Projekt EVROŠTUDENT se je začel izvajati leta 1994. Prva raziskava, izvedena leta 2000, je vključevala 8 držav. Republika Slovenija se je v raziskovalni projekt vključila v drugem krogu in sodelovala v vseh naslednjih raziskavah.

V decembru 2015 je bilo podpisano pismo o nameri za vključitev RS v mednarodni projekt EVROŠTUDENT VI, ki se je začel izvajati 1. 1. 2016, zaključna konferenca pa se je odvila marca leta 2018 v Berlinu. V Berlinu je bilo objavljeno tudi končno poročilo projekta, ki je vključeval naslednje države: Albanijo, Avstrijo, Švico, Češko, Nemčijo, Dansko, Estonijo, Finsko, Francijo, Gruzijo, Hrvaško, Madžarsko, Irsko, Islandijo, Italijo, Latvijo, Litvo, Malto, Nizozemsko, Norveško, Poljsko, Portugalsko, Romunijo, Srbijo, Švedsko, Slovaško, Turčijo in Slovenijo. Projekt EVROŠTUDENT VI je sofinanciran s strani programa Evropske unije Erasmus+.

Nacionalna raziskava (anketiranje) petega kroga projekta EVROŠTUDENT je bila izvedena leta 2013, vanjo je bilo vključenih 2.286 študentov. Raziskava (anketiranje) šestega kroga je bila izvedena leta 2016 in je vključevala bistveno večje število študentov (4.968). Tako leta 2013 kot leta 2016 je bila raziskava izvedena preko spleta, podatki v njej se nanašajo na drugi semester študijskega leta 2015/16 in vključujejo višješolske ter visokošolske študente (brez študentov na daljavo in doktorskih študentov), ki so v tem semestru študirali v Republiki Sloveniji.

Raziskavo je izvajalo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport skupaj s Centrom Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja ter Študentsko organizacijo Slovenije.

¹ V besedilu nacionalnega poročila so izrazi, zapisani v moški slovnični obliki, uporabljeni kot nevtralni za moške in ženske.

Na začetku projekta je bil oblikovan Projektni svet EVROŠTUDENT VI, ki vključuje relevantne deležnike s področja višjega in visokega šolstva v Republiki Sloveniji, in sicer tako, da se je področje posameznega strokovnjaka vsebinsko pokrivalo z raziskovalnimi sklopi. Sodelujoči so bili:

- dr. Alenka Flander, predsednica, Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS),
- dr. Stojan Sorčan, generalni direktor Direktorata za visoko šolstvo (MIZŠ),
- dr. Erika Rustja, vodja Sektorja za visoko šolstvo, Direktorat za visoko šolstvo (MIZŠ),
- mag. Ksenja Hauptman, Sekretariat (MIZŠ),
- dr. Maja Keržan, mag. Saša Zabukovec, Sektor za visoko šolstvo, Direktorat za visoko šolstvo (MIZŠ),
- Marjan Vidrih, Sektor za višje šolstvo in izobraževanje odraslih, Direktorat za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih (MIZŠ),
- Jasmina Poličnik, Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije,
- Jelena Štrbac Nemec, Marko Ruperčič, Študentska organizacija Slovenije,
- Zala Sečnik, Tatjana Horvat, Nacionalna agencija RS za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS),
- Lidija Divjak Mirnik, Združenje študentskih domov Slovenije,
- Mitja Ravnik, Sektor za vseživljenjsko učenje, Direktorat za trg dela in zaposlovanje, (MDDSZ),
- prof. dr. Goran Turk, Rektorska konferenca RS,
- Andreja Kozmelj, Sektor za demografske in socialne statistike, Statistični urad RS,
- Gabrijel Glavica, Skupnost samostojnih visokošolskih zavodov.

Vsem članom projektnega sveta se iskreno zahvaljujemo za aktivno sodelovanje, saj so s svojo ekspertizo pripomogli k izboljšanju kakovosti izvedene raziskave, od oblikovanja posameznih raziskovalnih vprašanj do interpretacije in razširjanja raziskovalnih podatkov.

Izvajanje ankete in metodološki del raziskave je v celoti opravil CMEPIUS oz. v njegovem imenu Sebastian Kočar, ki je izdelal tudi vse grafične prikaze rezultatov. Pri pripravi nacionalnega poročila so sodelovali vsi člani Projektnega sveta EVROŠTUDENT VI, posebej je potrebno omeniti prispevek dr. Alenke Flander in Katarine Aškerc Veniger na področju mobilnosti in internacionalizacije ter prispevek Marka Ruperčiča in Mitje Ravnika na področju študentskega dela. Pri prevodu in prilagoditvi vprašalnika so ravno tako sodelovali vsi člani Projektnega sveta EVROŠTUDENT VI, predvsem pa Katarina Aškerc Veniger, Jelena Štrbac Nemec, dr. Alenka Flander, dr. Maja Kržan, mag. Saša Zabukovec in mag. Ksenja Hauptman. Podatke za pripravo uteževanja sta za MIZŠ pripravili Duša Marjetič na področju visokega šolstva in mag. Janja Možina Breclj na področju višješolskega izobraževanja.

Nacionalno poročilo smo pripravili in uredili sodelavci Pedagoškega inštituta, dr. Alenka Gril, dr. Igor Bijuklič in mag. Sabina Autor, na podlagi osnovne opisne statistike in slikovnih prikazov slovenskih rezultatov raziskave, ki jih je uredila mag. Ksenja Hauptman (MIZŠ), ter mednarodnega poročila o raziskavi EVROŠTUDENT VI.

Uvodno besedo zaključujemo s citatom Dominica Orra, ki pravi *»Študentsko telo se spreminja in visoko šolstvo se mora prilagoditi.«* in ki v celoti zajema tisto, kar je v raziskavi EVROŠTUDENT najpomembnejše – to je glas študentov. Zavedamo se, da vsaka nova generacija študentov študira drugače, z različnimi cilji in pričakovanji in naša naloga je, da jim gremo pri tem naproti.

V Ljubljani, oktober 2018

Glavne ugotovitve raziskave EVROŠTUDENT VI v Sloveniji

1. Neenaka zastopanost spolov. V Sloveniji je v terciarno izobraževanje vključenih več žensk (58 %) kot moških. Na univerzah in samostojnih visokošolskih zavodih je razmerje med spoloma 3 ženske : 2 moška, na višješolskih zavodih je razmerje med spoloma obrnjeno, 2 ženski : 3 moški. Zastopanost spolov v nekaterih študijskih programih je izrazito neenaka: več žensk kot moških je vpisanih v študijske programe na področjih izobraževalnih ved (89 %), zdravstva in socialnega varstva (77 %); več moških kot žensk je vpisanih v študijske programe na področjih informacijsko-komunikacijske tehnologije (86 %) in tehnike, proizvodnje in gradbeništva (75 %). Neenaka zastopanost spolov pri študiju je prisotna tudi v drugih EVROŠTUDENT-državah, vendar v manjši meri kot v Sloveniji.

2. Študenti staršev brez terciarne izobrazbe. Skoraj polovica študentov nima staršev z višjo ali visokošolsko izobrazbo. Za študente brez terciarnega izobrazbenega ozadja je značilno, da se pogosteje odločajo za študij po alternativni poti; odložijo študij za najmanj dve leti po končani srednji šoli; so pogosteje vpisani na izredni študij; pogosteje zaključijo študij po 1. stopnji; se pogosteje vpisujejo na druge višje/visokošolske zavode in manj pogosto študirajo na univerzi.

3. Študenti s priseljenkim ozadjem. Podobno alternativno študijsko pot, pretežno v okviru višje-/visokošolskih strokovnih programov ali v krajših oblikah (izrednega) študija, ubirajo tudi študenti s priseljenkim ozadjem. Zlasti priseljenci druge generacije se redkeje odločajo za študij na univerzi. Za obe skupini študentov je značilno še, da sta pretežno odvisni od lastnega zaslužka oz. plačanega dela in manj od finančne podpore lastne družine. Pogosteje imajo ti študenti tudi finančne težave.

4. Študenti z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami. 21 % študentov poroča o zdravstvenih težavah. Zaradi tega je 5 % študentske populacije (zelo močno) ovirane pri študiju. Več kot polovica (56 %) študentov z zdravstvenimi težavami ocenjuje, da je javna in institucionalna podpora pri študiju zanje le deloma ustrezna ali nezadostna ali je sploh ni. Ta delež študentov je veliko večji kot v mednarodnem povprečju EVROŠTUDENT-držav.

5. Študentske družine. V Sloveniji ima 6 % študentov svoje otroke, kar je manj od povprečja EVROŠTUDENT-držav (10 %). Manj jih ima otroke tekom vpisanosti na 1. stopnji študija, manj tudi tekom vpisanosti na 2. stopnji. Študentske družine se s finančnimi težavami srečujejo dvakrat pogosteje kot tisti, ki nimajo otrok. V EVROŠTUDENT-državah je takšnih le četrtnina več.

6. Nastanitev. Skoraj polovica študentov v času študija živi pri starših ali sorodnikih. V študentskih domovih in sobah je nastanjenih manj kot petina študentov. Večje zadovoljstvo tako s splošnimi pogoji bivanja, s časom za pot do višje-/visokošolske ustanove kot tudi s stroški bivanja je zaznati pri tistih študentih, ki bivajo v študentskih domovih.

7. Delo študentov. Za več kot dve petini študentov je glavni vir prihodkov lastno delo. Polovica študentov dela tudi med študijskim letom, v času predavanja; tretjina je redno zaposlenih, četrtna jih dela občasno. Največ (23 %) jih dela med 20 in 40 ur na teden. Izredni študenti so pogostejše redno zaposleni, redni študenti pa pogostejše opravljajo študentsko delo. Polovica jih dela zato, da si pokrije življenjske stroške, še nekoliko več pa zato, da si poleg kritja življenjskih stroškov lahko še kaj privoščijo. Dve petini jih dela, da bi si pridobili delovne izkušnje. Skoraj polovica študentov, ki dela, opravlja delo, ki ni povezano s študijem.

8. Identiteta študentov. Med študenti, ki opravljajo plačano delo med predavanji, se jih približno dve tretjini istoveti s študentom, ki ob študiju tudi dela. Ena tretjina preostalih študentov, ki med študijskim letom delajo, pa se istoveti z delavcem, ki študira ob delu in študij najverjetneje razume kot sredstvo za delovno izpopolnjevanje.

9. Mednarodna mobilnost študentov. Z mobilnostjo v tujini imajo manj izkušenj tisti študenti, ki ne študirajo na univerzi. Delež študentov, ki je bil na študiju v tujini, je nizek (8%), delež študentov z izkušnjo drugih oblik mednarodne mobilnosti je nekoliko višji (22 %). Tako v Sloveniji kot v EU je največja ovira za mednarodno mobilnost finančno breme, ki pade na posameznika, čeprav si mobilnost financirajo iz najmanj treh od naštetih štirih virov (programi mobilnosti Erasmus+, družinska podpora, lastni prihranki in nacionalne štipendije). Najpomembnejši primarni vir financiranja pri izobraževanju v tujini za slovenske študente predstavljajo štipendije EU (npr. program Erasmus+, 58 %).

10. Izbira študija. Slovenija je med državami z največjim deležem študentov, vpisanih na izredni študij (13 %). Podatki o izbiri študijskega področja nakazujejo usmerjenost mladih v aplikativne študije, ki naj bi študentom predvidoma kar najhitreje zagotovile boljše zaposlitvene možnosti.

11. Neformalno izobraževanje. Delež študentov, ki imajo delovne izkušnje že pred vpisom na študij, je v Sloveniji večji kot v povprečju EVROŠTUDENT-držav. Nepriznavanje neformalno pridobljenega znanja in izkušenj ob vpisu na študij ali med študijem sta izkusili dve tretjini študentov.

12. Samostojni študij. Povprečna tedenska obremenitev študentov s študijem in delom znaša 51 ur, kar je več kot v drugih EVROŠTUDENT-državah. Za obvezne študijske dejavnosti porabijo povprečno 20 ur, za samostojni študij 17 ur in za delo 14 ur na teden. Študenti si želijo več časa za samostojni študij (42 %), več časa tudi za obštudijske dejavnosti (56 %).

13. Kakovost študija. Študenti so bolj zadovoljni s kakovostjo študija in pogoji, manj pa z organizacijo dela in urniki. Podatki kažejo, da je kakovost poučevanja pomemben dejavnik zadovoljstva s študijem, ki zelo variira med študijskimi programi in oblikami študija ter specifičnimi značilnostmi študentov.

14. Nadaljevanje študija. 57 % študentov I. stopnje bo takoj nadaljevalo s študijem na II. stopnji, 7 % kasneje, 29 % še ni odločenih. 7 % bo po opravljeni I. stopnji zaključilo izobraževanje.

Predstavitev rezultatov raziskave v Sloveniji

V tem poglavju predstavljamo rezultate raziskave EVROŠTUDENT VI v Sloveniji in jih primerjamo z rezultati v drugih sodelujočih državah. Izsledke torej umeščamo v primerjalni kontekst drugih raziskav, ki so bile v zadnjem desetletju izvedene v Sloveniji in so zajemale tudi študentsko populacijo, ter drugih javno dostopnih zbirk podatkov o študentih, ki jih v Sloveniji vodijo univerze, Urad RS za statistiko (SURS) ter Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (UMAR).

V okviru predstavitve rezultatov po posameznih tematskih področjih podajamo tudi možne razlage, s čimer želimo poglobiti ali razširiti razumevanje kazalnikov socialnih in ekonomskih pogojev življenja študentov v Sloveniji, ki izhajajo iz raziskave EVROŠTUDENT VI.

Značilnosti študentske populacije v Sloveniji

V prvem poglavju predstavljamo podatke o značilnostih študentske populacije glede na vpis na stopnjo študija in vrsto zavoda ter njihovo starost in spol. Prikazujemo tudi podatke o vrstah nastanitve študentov in njihovem finančnem položaju. Poleg tega predstavljamo značilnosti treh podskupin študentov: študentov z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami, študentov z migrantskim ozadjem in študentov z otroki.

Ciljna populacija raziskave EVROŠTUDENT VI

Ciljna populacija raziskave EVROŠTUDENT VI so bili v posameznih državah vsi študenti različnih študijskih programov stopnje ISCED 5, 6 in 7. V Sloveniji so bili v populacijo zajeti vsi visokošolski študenti, ki so imeli v 2. semestru študijskega leta 2015/16 status študenta v Sloveniji. Vključeni so bili tako redni kot tudi izredni študenti višješolskih, dodiplomskih in podiplomskih študijskih programov II. stopnje. Študirali so lahko na višješolskih zavodih, na samostojnih visokošolskih zavodih ter na univerzah (Univerza v Ljubljani, Univerza v Mariboru, Univerza na Primorskem, Univerza v Novi Gorici). V populacijo niso bili vključeni študenti, ki so študirali na daljavo, doktorski študenti ter študenti študijskih programov za izpopolnjevanje. Del populacije tudi niso bili študenti, ki so predhodno imeli status študenta v Sloveniji, vendar so bili v 2. semestru študijskega leta 2015/2016 na študijski izmenjavi (npr. program Erasmus+).

V študijskem letu 2015/2016, ko je bila izvedena raziskava, je bilo v Sloveniji v terciarno izobraževanje vpisanih 77.354 študentov in študentk. Razporeditev vpisanih po študijskih programih je bila sledeča:

- višješolski študijski programi (14,2 %): 10.963 študentov (58,5 %) in študentk (41,5 %),
- visokošolski študijski programi (85,8 %): 66.391 študentov (39,5 %) in študentk (60,5 %),
 - študij prve stopnje (57,6 %): 44.546 študentov (41,3 %) in študentk (58,7 %),
 - študij druge stopnje (22,0 %): 17.052 študentov (37,1 %) in študentk (62,9 %),
 - enovit magistrski študij (6,2 %): 4.793 študentov (31,5 %) in študentk (68,5 %).

Razporeditev vpisanih študentov glede na status zavoda:

- univerze (77,1 %): 59.624 študentov (39,9 %) in študentk (60,1 %),
- drugi zavodi (22,9 %): 17.730 študentov (50,0 %) in študentk (50,0 %),
 - samostojni visokošolski zavodi (8,7 %): 6.767 študentov (36,3 %) in študentk (63,7 %),
 - višješolski zavodi (14,1 %): 10.963 študentov (58,5 %) in študentk (41,5 %).

Razporeditev vpisanih študentov po starosti:

- mlajši od 22 let (42,9 %): 33.190 študentov (42,5 %) in študentk (57,5 %),
- stari med 22 in 25 let (34,2 %): 26.419 študentov (41,3 %) in študentk (58,7 %),
- stari med 25 in 29 let (15,0 %): 11.588 študentov (41,5 %) in študentk (58,5 %),
- starejši od 30 let (8,0 %): 6.157 študentov (45,4 %) in študentk (54,6 %).

Natančnejši podatki o populaciji so predstavljeni v Prilogi 1.

V Sloveniji je v raziskavi EVROŠTUDENT VI sodelovalo 4.968 študentov in študentk, kar predstavlja 6,4 % populacije vseh študentov. 77 % jih je bilo vpisanih na študij na univerzi, 23 % na drugih višje-/visokošolskih zavodih (9 % na samostojnih visokošolskih zavodih in 14 % na višješolskih zavodih). Na prvostopenjskem študiju jih je študiralo 58 %, na drugostopenjskem študiju 21 %, na enovitem magistrskem študiju pa 7 %; v višješolskih strokovnih programih jih je študiralo 14 %.

Sodelujoči študenti ustrezno proporcionalno zastopajo razpršenost celotne populacije študentov v Sloveniji po različnih stopnjah študijskih programov in različnih vrstah visokošolskih zavodov. Z anketnim vprašalnikom pridobljeni podatki so bili namreč postratifikacijsko uteženi po naslednjih spremenljivkah: spol (moški, ženski), starost (< 22 let, 22–24 let, 25–29 let, > 30 let), raven izobrazbe (višješolski, dodiplomski, magistrski, enoviti magistrski), vrsta visokošolskega zavoda (višješolski, samostojni visokošolski, posamezne univerze), oblika študentske nastanitve (subvencionirana, nesubvencionirana nastanitev). Opravljena je bila analiza različnih shem za uteževanje, na koncu pa izbrana postratifikacija, ki je imela najboljši vpliv na točnost ocen.

Po podatkih SURS se »število vseh študentov višješolskega in visokošolskega izobraževanja znižuje: v študijskem letu 2016/17 se jih je vpisalo 79.547 ali približno 1.000 manj kot leto pred tem in 36.000 manj kot pred desetimi leti (v 2006/07).«²

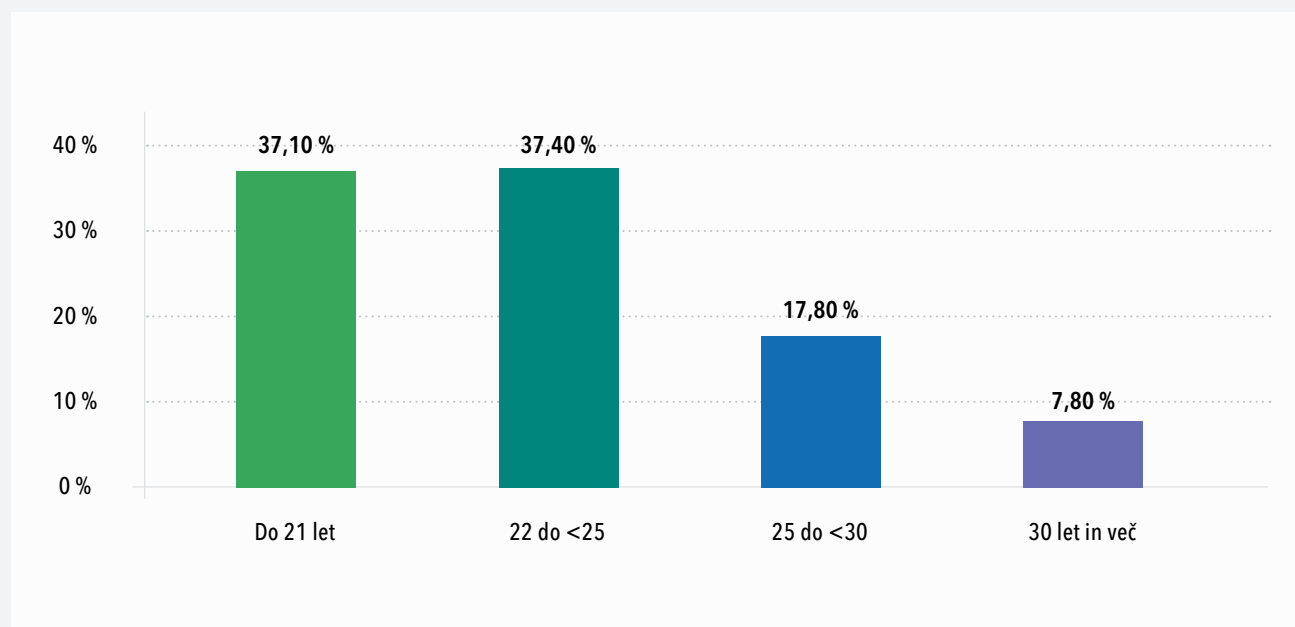
Število vpisanih študentov se hitro zmanjšuje, vendar to ne velja za število študentov, ki se prvič vpisujejo v prvi letnik visokošolskega študija. Teh je bilo v šolskem letu 2016/17 15.500, približno toliko kot eno leto prej in približno 7.000 manj kot pred desetimi leti. Vpis v prvi letnik se torej ne zmanjšuje z enako hitrostjo kot vpis vseh študentov.³

Starost

V večini EVROŠTUDENT-držav je bila vsaj polovica študentov mlajših od 25 let. Tudi v Sloveniji je bilo skoraj tri četrtine sodelujočih študentov mlajših od 25 let (37,1 % starih manj kot 22 let in 37,4 % starih med 22 in 25 let), šestina starih med 25 in 30 let (17,8 %), trinajstina pa starejših od 30 let (7,8 %). Povprečna starost sodelujočih študentov v Sloveniji je bila 24,1 let (standardna deviacija: $SD = 5,0$ let), kar je približno eno leto manj kot povprečna starost vseh študentov v vseh državah (aritmetična sredina: $M = 25,0$ let, $SD = 2,0$).

V primerjavi s populacijo vpisanih študentov v letu 2015/2016 (glej podatke o razpršenosti zgoraj) je bilo med sodelujočimi v raziskavi 6 % več študentov, mlajših od 22 let, in 3 % manj študentov, starih med 22 in 25 let, 1 % manj je bilo tudi študentov, starih med 25 in 30 let, in enako starejših nad 30 let.

Sodelujoči študenti v Sloveniji, ki so študirali na univerzah, so bili v povprečju mlajši (23,3 leta) od študentov na drugih višje-/visokošolskih zavodih (26,5 let). Podobna razlika se je pokazala tudi med študenti prvo- in drugostopenjskih programov. Enako razmerje se kaže tudi v drugih državah.

Slika 1. Starost študentov ($N = 4968$)

Po podatkih SURS se je delež prebivalstva, starega od 19 do 24 let, ki študira, v Sloveniji v zadnjih petih letih znižal za dve odstotni točki (47,4 %), a še vedno študira skoraj polovica mladih. Zmanjševanje študentske populacije lahko tako delno pripišemo manj številnim generacijam mladih.⁴

² Vir: SURS; <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6665>.

³ Vir: SURS; prav tam.

⁴ Vir: SURS; prav tam.

V Sloveniji je bilo v letu 2015/2016 na študij vpisanih 58 % študentk. Tako kot v Sloveniji tudi v drugih državah ženske predstavljajo večino študentske populacije.

Na študij na univerzi je bilo vpisanih 61 % študentk, na drugih višje- in visokošolskih ustanovah pa 50 % študentk. Velja opozoriti na podatek, da je bilo na samostojnih visokošolskih zavodih vpisanih več žensk kot moških (63,7 %), v višješolskih programih pa manj (41,5 %). Na podlagi tega lahko sklepamo, da so bile ambicije žensk po doseganju visoke izobrazbe višje kot pri moških.

Na študiju prve stopnje je študiralo 58 % žensk, na študiju druge stopnje pa 64 %. V primerjavi z mednarodnim povprečjem v Sloveniji študira večji delež žensk na univerzitetnih študijih, večji delež jih je tudi na drugostopenjskih študijih.

Zastopanost žensk v različnih študijskih programih ni bila enaka. V Sloveniji je več žensk kot moških študiralo na področjih izobraževalnih ved (89 % žensk) in zdravstva ter sociale (77 % žensk). Manj žensk kot moških je študiralo na področjih informacijsko-komunikacijske tehnologije (14 % žensk) in tehnike, proizvodnje in gradbeništva (25 % žensk).

V skoraj vseh EVROŠTUDENT-državah z izjemo Srbije so bile v študijske programe na področju vzgoje in izobraževanja ženske vpisane v večjem deležu (povprečni delež žensk je 78 %) kot v povprečju na vse študijske programe; vendar je bil v Sloveniji njihov delež še večji. Nasprotno pa so bile v vseh EVROŠTUDENT-državah ženske v manjšem deležu vpisane v študijske programe na področju informacijsko-komunikacijske tehnologije (povprečni delež žensk je 21 %) kot v povprečju na vse študijske programe; vendar je bil v Sloveniji njihov delež še manjši.

Finančni položaj študentov

Primarni vir prihodkov je za večino študentov v Sloveniji predstavljal lastni zaslužek (44 %), na drugem mestu je bila družina (42 %), za desetino študentov so bile primarni vir štipendije (9 %), za 5 % študentov pa drugi viri.

Študenti, ki so bili finančno odvisni od podpore družine, so bili v povprečju mlajši (22,7 let) od študentov, ki so se sami preživljali (26,3 leta). Najmlajši pa so bili študenti, ki so prejeli štipendije (stari so povprečno 22,2 leti).

Študenti, ki so med študijem delali več kot 20 ur tedensko, so bili v povprečju pet let starejši (27,2 let) kot tisti, ki niso delali (22,7 let). Podobna starostna razlika se je pokazala tudi v mednarodnem povprečju.

Raziskava Slovenska mladina (2013) je ugotovila, da je bila v preteklosti množična⁵ vključenost mladih v eno od oblik formalnega izobraževanja eden od poglobitvenih dejavnikov, ki tvorijo posredno mrežo proti revščini mladih. Namreč, vključenost v eno od oblik formalnega izobraževanja deluje kot svojevrsten socialni korektiv, s katerim študenti izboljšujejo svoj gmotni položaj, od možnosti subvencioniranih prehrane, prevoza in bivanja do možnosti prejema različnih štipendij ter predvsem možnosti študentskega dela, ki tistim s študentskim statusom omogoča občutne prednosti in ugodnosti na trgu dela. Delež študentov, ki je koristil študentsko delo, se je v obdobju od leta 2000 do 2010 občutno povečal, od 78,3 % leta 2000 na 84,1 % leta 2010 (vir: Slovenska mladina, 2013, 34).

Da visokošolsko izobraževanje opravlja neformalno funkcijo socialnega korektiva, deloma pojasnjuje tudi struktura financiranja. V raziskavi Slovenska mladina (2013) so navedene ugotovitve OECD, da Slovenija visokošolskemu izobraževanju dodeljuje relativno malo osnovnega financiranja, pri čemer je nesorazmerno visok delež tega financiranja usmerjen v socialno varstvo študentske populacije (subvencije prehrane in bivanja), in sicer na škodo neposrednega vlaganja v kurikularno izobraževanje na dolgi rok.

⁵ V letu 2011 je bilo 71,7 odstotkov mladih (starih od 15 do 24 let) vključenih v neke vrste formalno izobraževanje. Delež mladih v Sloveniji, ki so vključeni v redno izobraževanje, še danes ostaja med najvišjimi znotraj držav EU-27. Vir: Slovenska mladina 2013, str. 34.

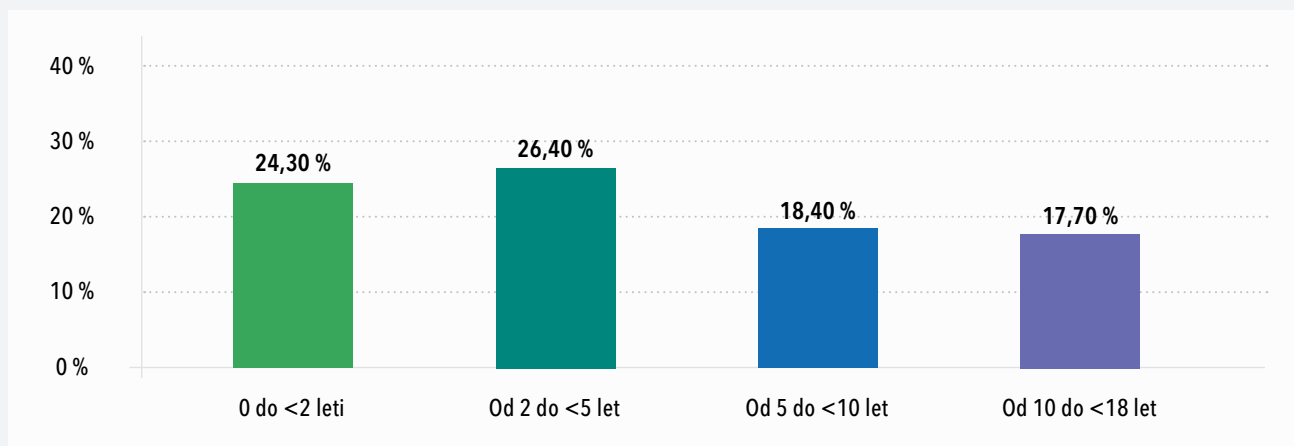
Nastanitev

Skoraj polovica študentov je stanovala s starši oz. pri sorodnikih (48 %). Skoraj petina jih je živela v študentskih domovih/sobah (19 %), sedmina s partnerjem/z otroci (15 %), osmina jih je živela z drugimi osebami (npr. prijatelji; 13 %), le 5 % pa jih je živelo samih. Tisti, ki niso živeli pri starših, so bili v povprečju dve leti starejši (25 let) od tistih, ki so živeli pri starših (23 let).

Študenti z otroki

Večinoma študenti v vseh državah še niso imeli lastnih otrok. Delež študentov z otroki je bil do 10 % v dveh tretjinah EVROŠTUDENT-držav. Podobno je bilo tudi v Sloveniji, kjer je bila večina študentov še brez otrok (94,0 %); ta delež je bil višji od mednarodnega povprečja držav, sodelujočih v raziskavi EVROŠTUDENT (90 %). Samo 6 % študentov v Sloveniji je imelo svoje otroke, kar je manj od mednarodnega povprečja. Razloge za nižji delež takšnih študentov v Sloveniji gre iskati tako v spolni vzgoji, vključeni v kurikule osnovnih in srednjih šol, kot v odloženem socio-ekonomskem osamosvajanju mladih, ki živijo v primarni družini skoraj do 30. leta (kar kažejo tako podatki pričujoče raziskave kot tudi drugih raziskav mladine v Sloveniji, tiste iz leta 2013 in predhodne) in se tudi po končanem šolanju težko redno zaposlijo (nekateri analize SURS⁶ kažejo, da je bil v letu 2013 delež brezposelnih diplomantov na različnih študijskih področjih med 4 in 39 %). Na podlagi tega lahko sklepamo, da se študenti odgovorno odločajo za odloženo vzpostavljjanje lastne družine in rojstvo svojih otrok na čas po zaključku študija ter pridobitvi zaposlitve.

Najmlajši otroci študentov v Sloveniji so bili večinoma mlajši od 5 let (24,3 % študentov je imelo najmlajše otroke, stare do 2 leti, 26,4 % študentov pa je imelo otroke, stare med 2 in do manj kot 5 let). Med ostalimi študenti z otroki je imelo 18,4 % najmlajše otroke, stare med 5 in do manj kot 10 let, 17,7 % stare med 10 in do manj kot 18 let, 13,2 % pa starejše od 18 let. Ti podatki nakazujejo, da so študenti z otroki večinoma mladi odrasli, starejši od 25 oz. 30 let.

Slika 2. Starost najmlajših otrok študentov (N = 292)

Več študentov z otroki je študiralo na drugih višje-/visokošolskih ustanovah (15 %) kot na univerzi (3 %). Tudi v mednarodnem povprečju je, podobno kot v Sloveniji, več študentov z otroki študiralo na drugih višje-/visokošolskih institucijah (15 %) kot na univerzi (9 %). Vendar jih je bilo na univerzah v Sloveniji petkrat manj kot na drugih zavodih, v drugih državah pa povprečno manj kot enkrat manj (0,7 krat manj).

Več študentov z otroki je bilo v Sloveniji vpisanih na drugostopenjske študijske programe (9 %) kot na prvostopenjske (4 %). V mednarodnem povprečju je razlika podobna, približno polovico manj je bilo študentov z otroki na prvi stopnji kot na drugi, le da so deleži študentov z otroki v drugih državah povprečno dvakrat večji kot v Sloveniji (8 % na

⁶ Vir: SURS; <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7031>.

prvostopenjskih študijih in 15 % na drugostopenjskih). Tudi ti podatki nam, tako kot podatki o starosti otrok študentov, posredno kažejo, da so študenti z otroki večinoma starejši od 25 oz. 30 let. Hkrati pa nakazujejo, da se v drugih državah tudi mlajši študenti pogosteje odločajo za otroke kot v Sloveniji.

Med študenti z otroki je v Sloveniji dvakrat več tistih, ki poročajo o finančnih težavah (8 %), kot tistih, ki finančnih težav nimajo (4 %). V mednarodnem povprečju je študentov z otroki, ki imajo finančne težave (12 %), le za četrtno več kot tistih, ki jih nimajo (9 %). Ti podatki nam nakazujejo, da so finančne težave eden od možnih razlogov za odloženo odločanje o lastnih otrocih na čas po študiju oz. da je finančni položaj pomemben dejavnik pri načrtovanju lastne družine med mladimi v Sloveniji.

Migrantsko ozadje

Med sodelujočimi študenti v Sloveniji jih je 380 navedlo drug materni jezik kot slovenski (7,6 %). Najpogostejša druga materna jezika študentov sta bila hrvaški jezik (3,7 %) in srbski jezik (2,7 %). Ostale matrne jezike je navedlo manj kot 1 % študentov (madžarski jezik 0,3 %, italijanski jezik 0,5 %, nemški jezik 0,6 %).

Migrantsko ozadje študentov so v raziskavi EVROŠTUDENT VI določili glede na kraj rojstva študentov in njihovih staršev. Odgovore so kategorizirali skladno s tistimi, uporabljenimi v raziskavah Eurostat in Labour Force Survey. Kategorije so bile naslednje:

- »študenti brez migrantskega ozadja, izobraženi doma⁷«,
- »prva generacija migrantov, izobraženih doma«,
- »mednarodni študenti«,
- »druga generacija migrantov, izobraženih doma«,
- »drugi študenti, izobraženi doma⁸«.

V približno 40 % sodelujočih držav v raziskavi EVROŠTUDENT je bilo več kot 20 % študentov z migrantskim ozadjem. V Sloveniji je bil delež študentov z migrantskim ozadjem nižji, okrog 15 %. Študentov prve generacije migrantov je bilo v Sloveniji približno 1 %, mednarodnih študentov je bilo okrog 3 %. V Sloveniji je bil delež študentov, migrantov druge generacije (11 %), manjši kot v populaciji – v starosti med 15 in 29 let (14 %; LFS – Labour Force Survey, 2014), podobno kot še v petih drugih sodelujočih državah (Francija, Latvija, Estonija, Avstrija, Finska).

Po podatkih SURS za leto 2016/2017⁹ je bilo na študij v Sloveniji vpisanih mednarodnih študentov največ iz Hrvaške (22,7 %), Makedonije (21,1 %), Bosne (17,5 %), Srbije (7,9 %), Italije (7,0 %), Ruske federacije (2,9 %) in 21,0 % iz drugih držav.

Študenti z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami

Med študente z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami je raziskava EVROŠTUDENT VI uvrstila študente, ki so poročali o kakršni koli vrsti invalidnosti (angl. disability), senzornega primanjkljaja (angl. impairments), dolgotrajnih zdravstvenih težav ali funkcionalnih omejitev. Študenti z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami so bili zelo različno zastopani v študijskih programih v različnih državah. Od manj kot 10 % v Franciji, Gruziji, Romuniji, Albaniji in Srbiji do več kot 25 % na Islandiji, Nizozemskem in Švedskem.

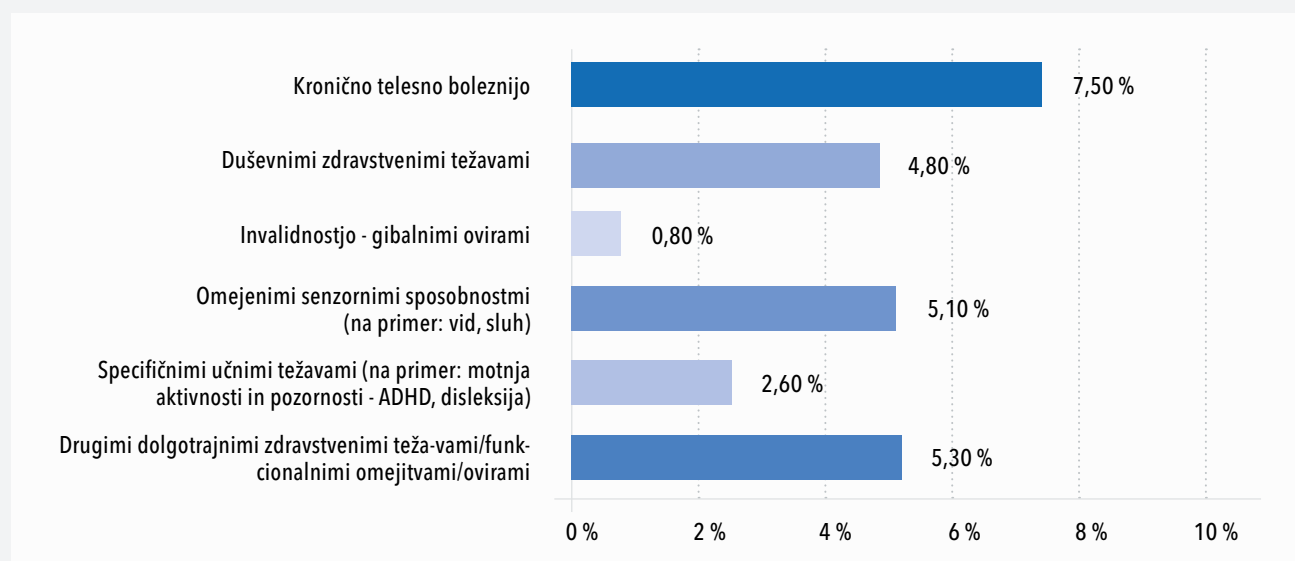
V Sloveniji je približno petina študentov poročala o zdravstvenih težavah in primanjkljajih (21 %). O telesnih kroničnih boleznih jih je poročalo 7 %, o težavah v duševnem zdravju 5 %, gibalni oviranosti 1 %, zaznavni oviranosti (vida,

⁷ Izobraženi doma – termin doma se nanaša na državo, ki je sodelovala v raziskavi EVROŠTUDENT VI; v primeru tega poročila je to v Sloveniji.

⁸ V to kategorijo so bili razvrščeni študenti, ki so se rodili zunaj države študija, starši pa so bili rojeni v državi, kjer so se tudi študenti izobraževali pred študijem; v primeru tega poročila je to v Sloveniji.

⁹ Vir: SURS; <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6665>.

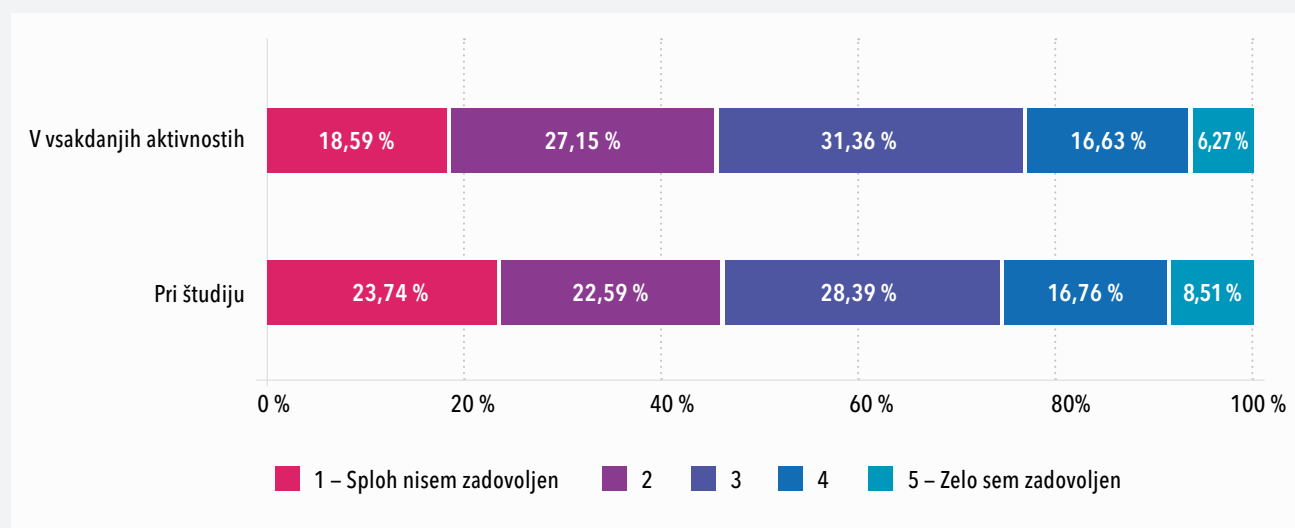
sluha) 5 %, učnih težavah (disleksija, ADHD) 3 % in drugih težavah (dolgotrajne zdravstvene težave, funkcionalna oviranost, drugi primanjkljaji) 5 % (slika 3).

Slika 3. Dolgotrajne zdravstvene težave študentov ($N = 4935$; možnih je več odgovorov)

Ti študenti se lahko srečujejo z različnimi ovirami, tako v vsakdanjem življenju kot pri študiju. V Sloveniji jih je več kot petina ocenila, da jih te težave ovirajo ali zelo močno ovirajo v vsakdanjem življenju (23 %). Nekoliko več, četrtnina, pa jih je ocenilo, da jih lastne zdravstvene težave (močno) ovirajo pri študiju (25 %), saj jih je približno četrtnina poročala o oviranosti ali močni oviranosti pri študiju (slika 4). Sicer pa je večji delež študentov z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami poročal o tem, da jih te težave (sploh) ne ovirajo, ne v vsakdanjem življenju (46 %) ne pri študiju (46 %).

Med študenti, ki so sodelovali v raziskavi EVROŠTUDENT VI, je delež študentov z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami, ki je poročal o zelo močni oviranosti pri študiju, predstavljal 2 % in še 3 % jih je poročalo, da so ovirani pri študiju (kar je skupaj 5 % študentske populacije, ki je (zelo močno) ovirana pri študiju zaradi zdravstvenih težav/omejitev/primanjkljajev). 6 % študentov je poročalo, da so zaradi svojih zdravstvenih težav zmerno ovirani pri študiju. 5 % študentov je poročalo, da sploh niso ovirani pri študiju, kljub zdravstvenim težavam, in še 5 %, da niso ovirani. Sklenemo lahko, da se 5 % študentske populacije srečuje z resnimi ovirami pri študiju zaradi lastnega neugodnega zdravstvenega stanja.

Slika 4. Zdravstvene težave kot ovire pri vsakdanjih aktivnostih in študiju
(N (v vsakdanjih aktivnostih) = 1016; N (pri študiju) = 1014)

Nato so bili študenti naprošeni, naj ocenijo ustreznost javne/državne ali institucionalne podpore, ki jo prejemajo. V Sloveniji je 34 % študentov z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami poročalo, da podpore ne potrebujejo oz. ne želijo. 44 % jih je poročalo o nezadostni podpori (ali da sploh ne prejemajo pomoči), 12 % o delno zadovoljivi podpori in 10 % o popolnoma zadostni podpori. Slovenija je med devetimi državami z najvišjim deležem študentov z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami (več kot tretjino), za katere ne zagotovi zadostne podpore. Večji delež teh kot v Sloveniji (56 %) je samo še na Madžarskem (63 %), v Avstriji (73 %) in Italiji (75 %).

Ključne ugotovitve

Tri četrtine študentov v Sloveniji je v času raziskave (študijsko leto 2015/2016) študiralo na univerzah. Več kot polovica jih je bila vpisana v študijske programe (strokovne in univerzitetne) prve stopnje, petina v programe druge stopnje, desetina v enovite magistrske študijske programe, sedmina študentov je bila vpisana v višješolske študijske programe.

Povprečna starost študentov v Sloveniji je bila 24,1 let. V primerjavi z drugimi državami so bili v povprečju za eno leto mlajši. Skoraj dve petini študentov v Sloveniji je bilo mlajših od 22 let oz. tri četrtine mlajših od 25 let.

Med študenti je bilo skoraj tri petine žensk. Več žensk kot moških je študiralo na univerzah, medtem ko sta bila oba spola enako zastopana na študiju na drugih višje-/visokošolskih zavodih. Več žensk kot moških je študiralo v programih s področja izobraževalnih ved (devet žensk od desetih študentov) in tudi v programih s področja zdravstva in sociale (tri ženske od štirih študentov). Po drugi strani pa je bilo na študij informacijsko-komunikacijske tehnologije vpisanih več moških kot žensk (ena ženska od sedmih študentov), enako tudi na študij tehnike, proizvodnje in gradbeništva (ena ženska od štirih študentov).

6 % študentov v Sloveniji je imelo v času raziskave svoje otroke, v drugih državah pa povprečno 10 %. Ti študenti so pogosteje študirali na višje-/visokošolskih zavodih kot na univerzah (v Sloveniji jih je bilo na univerzah petkrat manj kot na drugih višje-/visokošolskih zavodih, v mednarodnem povprečju pa manj kot enkrat manj). Večinoma so bili vpisani v študijske programe na drugi stopnji, kjer jih je bilo približno dvakrat več kot na prvi stopnji.

V Sloveniji je bilo študentov z migrantskim ozadjem približno 15 %, kar je manj od mednarodnega povprečja EVROŠTUDENT-držav. Manjši je bil tudi delež študentov migrantov druge generacije (11 %) kot jih je v populaciji (14 %). Med študenti z migrantskim ozadjem so bili v raziskavi zajeti tudi mednarodni študenti, ki jih je bilo v času raziskave v Sloveniji okrog 3 %, kar je manj kot v drugih državah.

Med sodelujočimi je bila petina študentov z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami, kar je podobno kot v povprečju EVROŠTUDENT-držav. Petino študentov te težave (zelo močno) ovirajo v vsakdanjem življenju, še pogosteje pa pri študiju (približno četrtino). Več kot dve petini študentov z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami sta menila, da javna ali institucionalna podpora za njihove težave ni zadostna (ali da je sploh ni), in še desetina, da je podpora delno zadovoljiva. Desetina jih je menila, da je podpora popolnoma zadostna. Tretjina študentov z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami je menila, da podpore ne potrebuje, oz. poročala, da je ne želi.

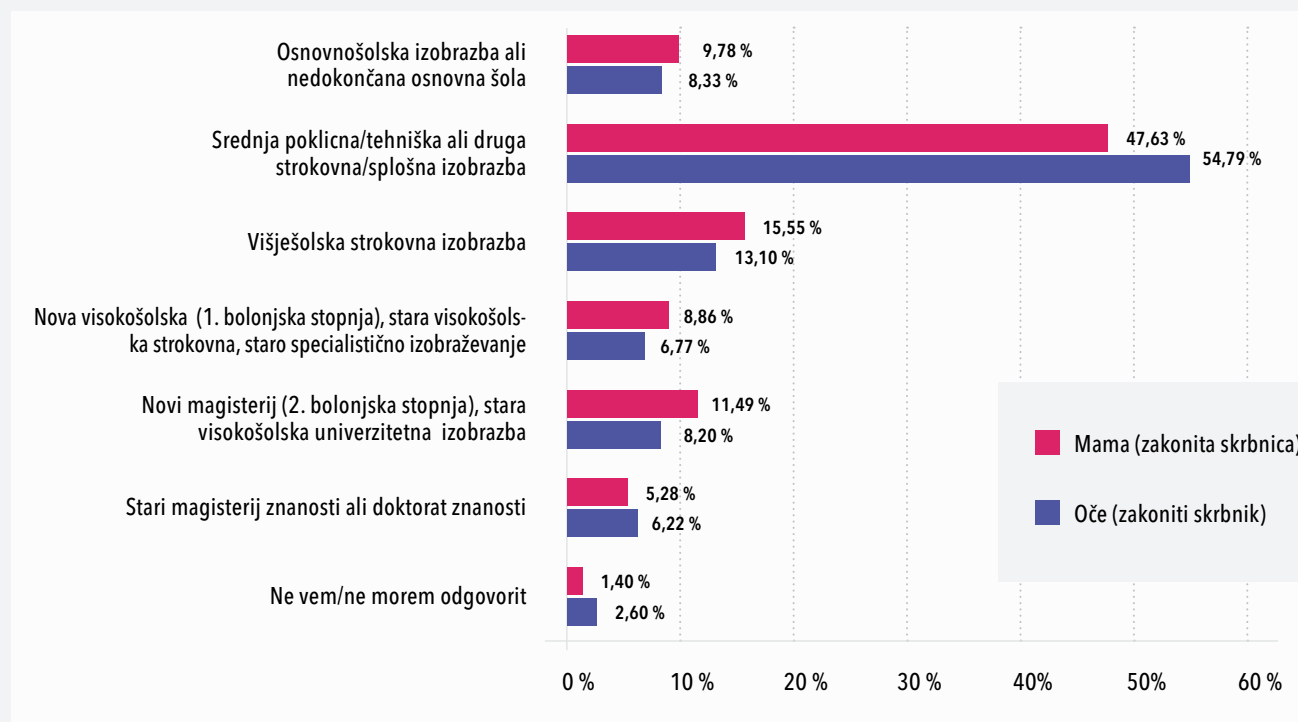
2

Socialno- ekonomsko ozadje študentov v Sloveniji

V tem poglavju predstavljamo podatke, zbrane v raziskavi EVROŠTUDENT VI, o izobrazbi staršev študentov v povezavi z njihovim študijem ter ocene študentov o finančnem položaju svojih družin.

Izobrazba staršev

Študentska populacija v Sloveniji je v letu 2015/2016 izhajala pretežno iz družin srednješolsko izobraženih staršev. Približno polovica študentov je imela očete in matere, ki so končali srednjo poklicno, tehniško ali drugo šolo (slika 5). Višješolsko strokovno izobrazbo so imele matere šestine študentov in očetje sedmine študentov. Starše s končano katero koli stopnjo terciarnega izobraževanja (višje- in visokošolska izobrazba, magisterij znanosti ali doktorat) je imela več kot tretjina tedanjih študentov v Sloveniji (34,3 % očetov in 41,3 % mater). Manj kot desetina študentov pa je imela starše z osnovnošolsko izobrazbo.

Slika 5. Stopnja izobrazbe matere, očeta oz. zakonitega skrbnika ($N_{(mati)} = 4835$; $N_{(oče)} = 4801$)

V raziskavi EVROŠTUDENT VI so na podlagi teh podatkov študente razvrstili v dve skupini:

- študenti brez terciarnega izobrazbenega ozadja (nobeden od staršev nima več kot srednješolske izobrazbe, ISCED 0–4) – v Sloveniji jih je bilo 49 %;
- študenti s terciarnim izobrazbenim ozadjem (vsaj eden od staršev je uspešno zaključil višje- ali visokošolsko izobraževanje, ISCED 5–8) – v Sloveniji jih je bilo 51 %;
 - 18 % je imelo starše, ki imajo zaključeno višješolsko stopnjo izobraževanja, ICSED 5;
 - 33 % je imelo starše z zaključeno visokošolsko stopnjo izobraževanja ICSED 6–8).

V primerjavi z drugimi državami ti podatki kažejo, da je bilo izobrazbeno ozadje študentov v Sloveniji podobno mednarodnemu povprečju, povprečju sosednjih držav (Avstrija, Hrvaška) in drugih (jugo)vzhodnoevropskih držav (Albanija, Romunija, Češka, Slovaška, Poljska). Študenti v zahodnoevropskih državah so imeli v večjem deležu visokošolsko izobražene starše in v manjšem deležu starše brez terciarne izobrazbe. Najvišji deleži visokošolsko izobraženih staršev študentov so bili na Norveškem, Danskem in v Nemčiji ter Gruziji, kjer je bila manj kot tretjina študentov s starši brez terciarne izobrazbe.

Študenti iz družin oz. s starši brez terciarne izobrazbe, v Sloveniji jih je bilo skupno 49 % (mednarodno povprečje 47 %), so bili obeh spolov v približno enakem deležu (50 % žensk in 47 % moških), več jih je bilo med starejšimi od 30 let (74 %) kot med mlajšimi od 22 let (44 %). Enak delež jih je bil med domačimi študenti kot med mednarodnimi

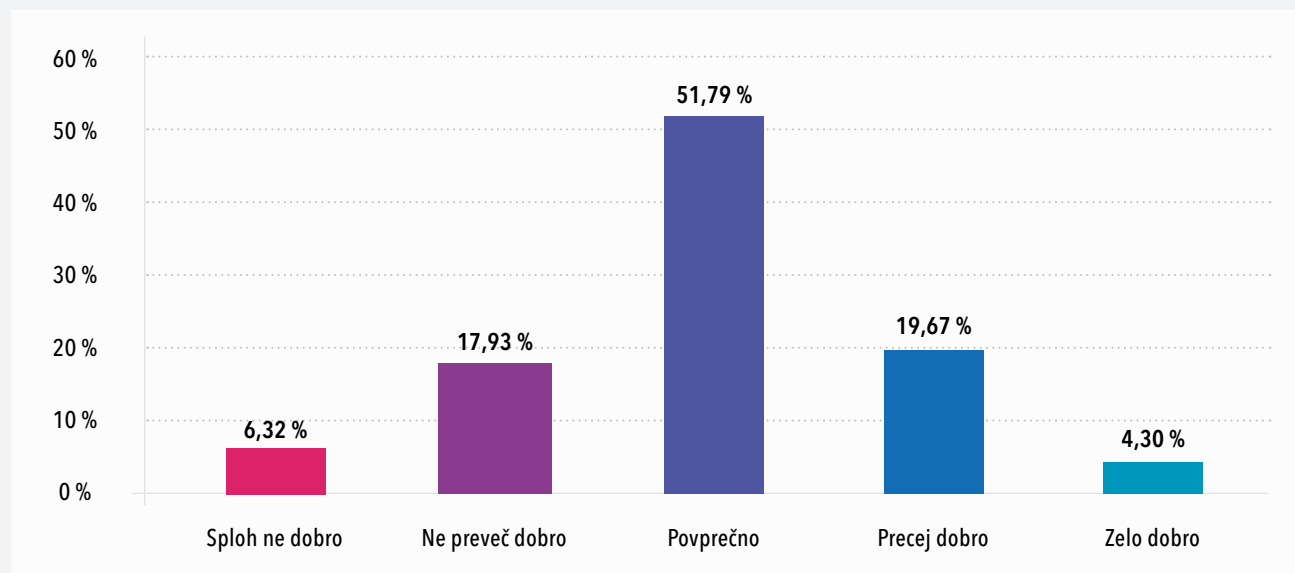
študenti (49 oz. 50 %). Več jih je bilo med priseljenci druge generacije (58 %) kot med študenti brez migracijskega ozadja (47 %). Ti podatki nakazujejo, da se stopnja izobrazbe v slovenski populaciji s časom oz. med generacijami zvišuje (podobno kot v drugih državah), vendar ne v enaki meri med Slovenci kot med priseljenci, ki so v tem oziru prikrajšani oz. ne enako spodbujeni k terciarnemu izobraževanju.

Več študentov brez terciarnega izobrazbenega ozadja je v Sloveniji vstopilo v terciarno izobraževanje po alternativni poti (kar pomeni, da so imeli (ali niso imeli) ustrezno standardno kvalifikacijo o zaključenem srednješolskem izobraževanju (tj. matura) in so se na študij vpisali več kot 6 mesecev kasneje, po srednji šoli; 67 %). Med študenti, ki so vstopili na študij po standardni poti (tj. neposredno po zaključku srednje šole z matura, v obdobju do 6 mesecev), je takih, ki niso imeli terciarnega izobrazbenega ozadja, manj kot polovica (48 %). Več teh je bilo med študenti, ki so po srednji šoli odložili šolanje za več kot 24 mesecev in so pozneje vstopili v terciarno izobraževanje (76 %). Med študenti, ki so s študijem nadaljevali neposredno (do 6 mesecev) po srednji šoli, pa je bilo študentov brez terciarnega izobrazbenega ozadja manj kot polovica (47 %). Več teh je bilo med vpisanimi na druge višje-/visokošolske zavode, in sicer več kot tri petine (63 %). Med študenti na univerzi pa jih je bilo manj kot polovica (45 %). Predstavljali so večino vključenih v krajše študijske programe oz. dve tretjini izrednih študentov (66 %). Med rednimi študenti v študijskih programih prve in druge stopnje jih je bila manj kot polovica (po 47 % na obeh stopnjah). Pogostejše kot drugi študenti so bili finančno odvisni od lastnega plačanega dela med študijem (55 %) in so med študijskim letom (58 %) delali več kot 20 ur tedensko. V večjem deležu so prejeli štipendije (javne/državne finančne podpore) (67 %) in se v manjšem deležu zanašali na družinsko finančno podporo (37 %).

Podobna slika se je pokazala tudi v drugih EVROŠTUDENT-državah, kar nakazuje, da se študenti brez terciarnega izobrazbenega ozadja pozneje vključujejo v študij, študirajo v krajših študijskih programih, na samostojnih višje-/visokošolskih izobraževalnih zavodih (izven univerz) in so v večji meri odvisni od lastnega dela (zaposlitve) med študijem. Ti podatki nakazujejo, da pogoji za študij študentov brez terciarnega izobrazbenega ozadja še vedno niso v celoti enakovredni v primerjavi z njihovimi vrstniki iz terciarno izobraženih družin.

Finančni položaj družin

Študenti so ocenjevali finančno preskrbljenost lastne družine (staršev ali skrbnikov) v primerjavi z drugimi družinami. V Sloveniji je približno četrtina študentov ocenila, da so njihove družine slabše finančno preskrbljene kot druge, polovica, da so preskrbljene povprečno, in druga četrtina, da so preskrbljene nadpovprečno (slika 6). Ti podatki Slovenijo uvrščajo med države z nižjim deležem študentov iz dobro finančno preskrbljenih družin in višjim deležem iz družin z neugodnim finančnim položajem. Iz tega bi lahko sklepali, da je enakost dostopnosti študija glede na različen socialno-ekonomski položaj družin relativno dobro zagotovljena.

Slika 6. Subjektivna ocena finančne preskrbljenosti staršev oz. zakonitih skrbnikov (N = 4896)

Ob tem lahko navedemo tudi ugotovitve iz raziskave Slovenska mladina (2013), ki kažejo, da so mladi v Sloveniji v primerjavi s svojimi evropskimi vrstniki v relativno dobrem položaju glede stopnje tveganja revščine. Vendar ta relativno ugoden položaj ne izvira iz položaja na trgu dela, na katerega se mladi težje vključujejo, temveč je povezan z mrežo neformalne podpore v družini in je določen z daljšim bivanjem mladih v izvorni družini ter s finančnim položajem družine.

V delu, kjer mladi ocenjujejo gmotni položaj lastne družine, raziskava Slovenska mladina (2013) kaže, da nastaja vedno večja vrzel med mladimi, ki menijo, da je gmotni položaj njihove izvirne družine »pod/precej pod povprečjem«, in tistimi, ki menijo, da je »nad/precej nad povprečjem« (glej tabelo 5, 2013, 38). Ravno tako raziskava ugotavlja, da mladina v Sloveniji danes živi v bistveno neenakopravnejši družbi z vidika porazdelitve bogastva, kot je bila npr. tista pred 13 leti. (vir: Slovenska mladina, 2013, 38)

Stopnja izobrazbe je pogosto povezana z višino plače oz. finančnimi prihodki družine. Skupina študentov v raziskavi EVROŠTUDENT VI, ki je imela starše brez terciarne izobrazbe, je v Sloveniji le v manjšem deležu ocenila, da so njihove družine dobro finančno preskrbljene (11 %). Več kot tretjina pa jih je ocenila, da so njihove družine slabše finančno preskrbljene (36 %) – podobno kot na Hrvaškem (35 %), Madžarskem (30 %) in v Romuniji (33 %). Večji deleži slednjih so se pokazali le v Turčiji (41 %), Nemčiji (42 %) in na Irskem (43 %).

Po drugi strani pa so tudi študenti z višje-/visoko izobraženimi starši ocenili, da so njihove družine slabše finančno preskrbljene, vendar v manjših deležih. V Sloveniji jih je bila sedmina (14 %), podobno kot v Romuniji (14 %), Turčiji (15 %) in na Madžarskem (12 %). Večji deleži študentov iz finančno nepreskrbljenih in visoko izobraženih družin so se pokazali na Hrvaškem (21 %), v Gruziji (21 %), na Irskem (19 %), v Nemčiji (18 %), Srbiji (17 %) in na Slovaškem (17 %). Ti podatki nakazujejo novo družbeno skupino – visokoizobraženih oseb, ki tvegajo revščino. Obenem pa nakazujejo tudi večje ekonomske razlike med prebivalstvom oz. večjo družbeno razslojenost, pri čemer srednji sloj, kljub izobrazbi, postaja vse revnejši, delež prebivalstva na socialnem robu pa narašča.¹⁰

Ključne ugotovitve

V Sloveniji je bila v letu 2015/2016 skoraj polovica študentov (49 %) brez terciarnega izobrazbenega ozadja (tj. oba starša imata največ srednješolsko izobrazbo, ISCED 0–4), medtem ko je imela druga polovica (51 %) študentov vsaj enega starša z zaključeno terciarno izobrazbo (šestina študentov (18 %) je imela višješolsko izobrazbeno ozadje (ISCED 5) in tretjina študentov (33 %) visokošolsko izobrazbeno ozadje).

Več študentov brez terciarnega izobrazbenega ozadja kot študentov z višje-/visokošolsko izobraženimi starši je na študij vstopilo po alternativni poti (dve tretjini) in odložilo študij za najmanj dve leti po srednji šoli (tri četrtine). Pogosteje so bili vpisani na izredni študij in niso študirali na univerzi. Pogosteje so bili odvisni od lastnega zaslužka in so bili v večini med tistimi, ki poleg študija delajo več kot 20 ur na teden.

V Sloveniji je približno četrtnina vseh študentov ocenila, da so slabše finančno preskrbljeni kot drugi, polovica, da so preskrbljeni povprečno, in druga četrtnina, da nadpovprečno. Ti podatki Slovenijo uvrščajo med države z nižjim deležem študentov iz dobro finančno preskrbljenih družin in višjim deležem iz družin z neugodnim finančnim položajem.

Več kot tretjina študentov brez terciarnega izobrazbenega ozadja je ocenila, da so njihove družine slabše finančno preskrbljene (36 %). Po drugi strani pa so tudi študenti z višjim/visokim izobrazbenim ozadjem ocenili, da so njihove družine slabše finančno preskrbljene, in sicer sedmina.

¹⁰ Vir: SURS; https://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/08_zivljenjska_raven/08_silc_kazalniki_revsc/10_08672_stopnja_tveg_revscine/10_08672_stopnja_tveg_revscine.asp.

3

Prehod v terciarno izobraževanje

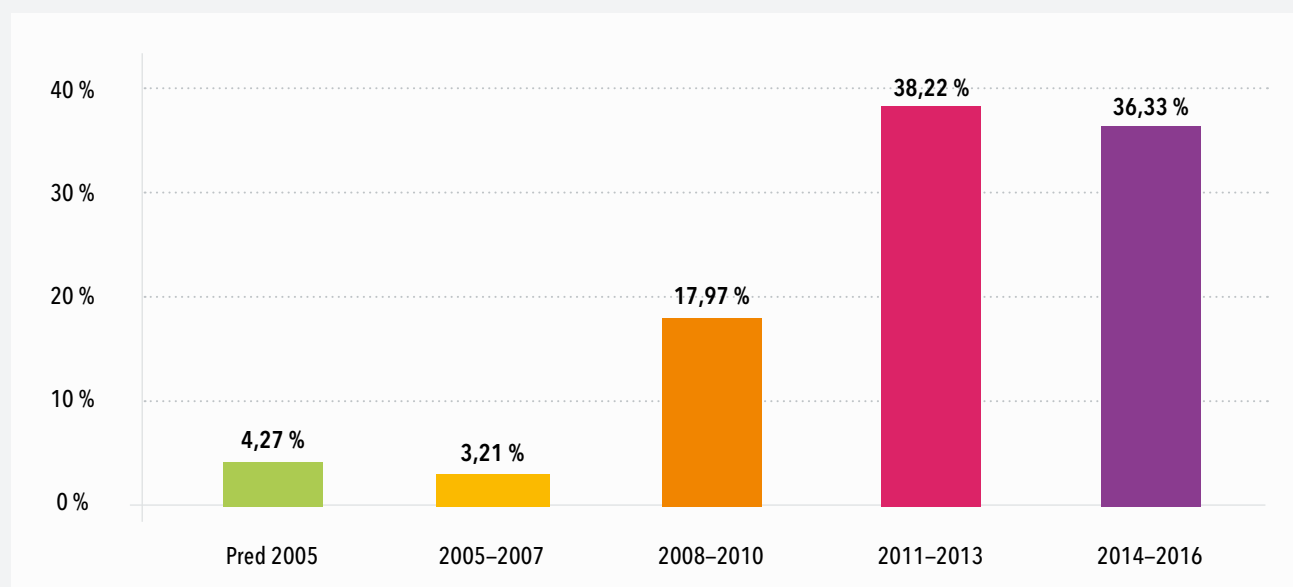
V tem poglavju predstavljamo podatke o predhodnem izobraževanju in delovnih izkušnjah študentov ter časovnem obdobju prehoda na študij. Navajamo še podatke o prekinitvah študija in prehodu na drugostopenjski študij ter namerah študentov po nadaljevanju študija, predvsem po I. stopnji študija.

Prehod v terciarno izobraževanje

Skoraj vsi sodelujoči študenti v Sloveniji so tukaj tudi maturirali (94,9 %). Ostali so si maturo ali njen ekvivalent pridobili v tujini ali so brez mature (po 2,6 % vsakih). Skoraj vsi so takoj po zaključenem zadnjem letniku srednje šole opravili splošno ali poklicno maturo ali njun ekvivalent (96,9 %), ostali pa kasneje (3,1 %), npr. v programih izobraževanja odraslih. Tisti brez opravljene mature so bili večinoma nazadnje vpisani v srednješolsko izobraževanje v Sloveniji (97,2 %).

Le 6 % študentov v Sloveniji se je vključilo v terciarno izobraževanje pozneje (z maturo ali brez, več kot 6 mesecev pozneje), po t. i. alternativni poti, ostali po standardni poti, neposredno po maturi. Mednarodno povprečje EVROŠTUDENT-držav kaže, da se je okrog 10 % študentov vpisalo v terciarno izobraževanje po alternativni poti.

Večina študentov se je prvič vpisala na kateri koli višje-/visokošolski študijski program leta 2011 ali kasneje (slika 7). 94 % jih je pričelo s študijem manj kot dve leti po zaključku srednje šole, 6 % pa kasneje. Enako kažejo tudi podatki za druge države, in sicer da so se študenti večinoma vpisali v terciarno izobraževanje takoj po srednji šoli (v obdobju do dveh let). Slovenija je bila med državami z najnižjim deležem študentov, ki so pozneje nadaljevali s terciarnim izobraževanjem (podobno kot v Italiji, Franciji in Gruziji).

Slika 7. Leto prvega vpisa na kateri koli višješolski oz. visokošolski študijski program (N = 4952)

Študenti s poznejšim vstopom v terciarno izobraževanje so se v vseh državah, razen v Franciji, pogosteje vpisali na študij v druge višje/visokošolske zavode kot na univerzo. V Sloveniji je bilo takih 11 % (le 4 % pa na univerzitetnih študijih). Pogosteje so se vpisali v študijske programe na področju storitev (10 %), poslovnih, administrativnih in pravnih ved (9 %) ali družbenih ved, novinarstva in informatike (7 %); na drugih študijskih področjih jih je bilo manj kot 5 %. Pogosteje so izhajali iz družin brez terciarne izobrazbe (8 % v Sloveniji) kot iz družin s terciarno izobrazbo (4 % v Sloveniji). Glede tega Slovenija ne odstopa od drugih držav. Profil študentov, ki se na študij vpisujejo pozneje, je podoben (in se prekriva) profilu študentov brez terciarnega izobrazbenega ozadja (glej prejšnje poglavje: socialno-ekonomsko ozadje študentov). Ti podatki nakazujejo, da imajo socialno ogroženi študenti (tj. študenti iz manj spodbudnega družinskega okolja, z nižje izobraženimi starši) drugačno študijsko pot, kjer študij kombinirajo s plačanim delom (v večinskem deležu te skupine študentov).

Delovne izkušnje pred študijem

Študenti v Sloveniji so večinoma že imeli delovne izkušnje pred vstopom v terciarno izobraževanje (68 %). Največji delež, dve petini (41 %), jih je opravljalo periodično plačano delo manj kot eno leto. Šestina (18 %) jih je bila v rednem delovnem razmerju več kot eno leto, več kot 20 ur tedensko. Desetina (9 %) jih je poročala o občasnem plačanem delu, manj kot 20 ur tedensko, ki je trajalo do eno leto. Tretjina študentov pa ni imela delovnih izkušenj.

V primerjavi z drugimi državami, je imel delovne izkušnje večji delež študentov kot v Sloveniji le na Islandiji (88 %), Norveškem (86 %), Danskem (80 %) in v Estoniji (69 %). Periodično plačano delo, ki je bilo najpogostejše med študenti v Sloveniji, je bilo podobno pogosto med študenti le še v petih državah: na Poljskem (41 %), v Franciji (38 %), Estoniji in na Slovaškem (po 37 %) ter v Latviji (36 %). Na drugi strani pa je bilo redno plačano delo študentov v Sloveniji podobno manj prisotno kot v večini drugih držav (večji delež študentov je poročal o rednih delovnih izkušnjah le v skandinavskih državah, na Islandiji (52 %), Danskem (38 %), Finskem in Norveškem (po 37 %)). Študenti z izkušnjami rednega plačanega dela so se tako v Sloveniji kot v drugih državah večinoma vpisali na študij kasneje, po alternativni poti (ne takoj po srednji šoli); le 16 % se jih je vpisalo po redni poti (neposredno po koncu srednje šole).

Delovne izkušnje, pridobljene izven formalnega izobraževanja, večini študentov (68,7 %) niso bile priznane ob vpisu na študij oz. niso bile upoštevane kot kreditne točke za izpolnjevanje obveznosti v študijskem programu. Ostali tretjini študentov pa so bile neformalne delovne izkušnje priznane na študiju, bodisi ob prvem vpisu (26,4 %) ali kot izpolnjevanje obveznosti študija, npr. oprostitev obveznosti ali zmanjšanje zahtevanih kreditnih točk ECTS (5,7 %).

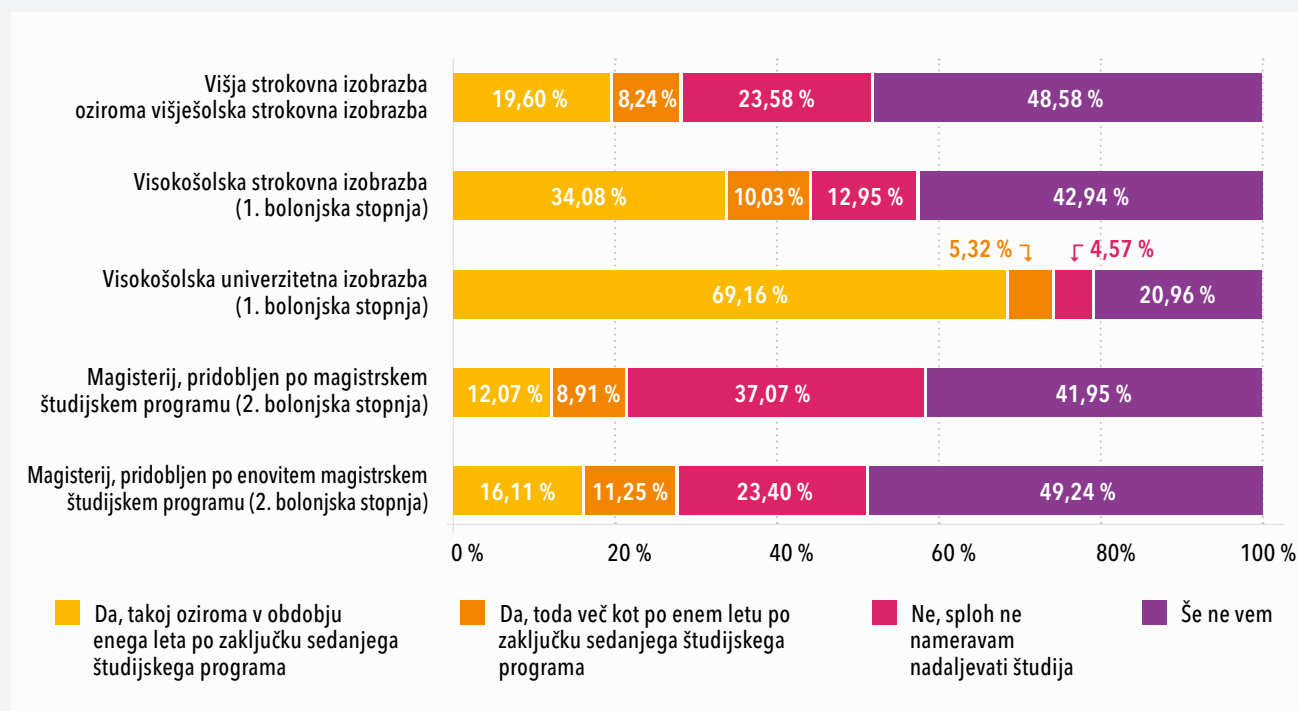
Prehod na drugostopenjski študij

Po končani prvi stopnji študija se je večina študentov v Sloveniji vpisala na drugostopenjski študij manj kot eno leto po diplomi (85,1 %). Ostali so nadaljevali z magistrskim študijem bodisi po enem do dveh letih (7,6 %) bodisi več kot dve leti po diplomi (7,3 %). Tako je Slovenija med desetimi državami z najpogostejšim neposrednim preходом iz prve na drugo stopnjo študija (poleg Slovaške, Italije, Češke, Nemčije, Poljske, Hrvaške, Romunije, Danske in Nizozemske). To lahko pojasnimo tudi s predhodnim sistemom dodiplomskega univerzitetnega študija (najpogosteje trajanja 4 leta), katerega priznana stopnja izobrazbe – univerzitetne diplome – je izenačena s sedanjimi diplomami magistrskega študija na drugi bolonjski stopnji. Poleg tega velja omeniti tudi potencialno manjšo zaposljivost diplomantov I. stopnje, saj v času raziskave nacionalni sistem poklicnih kvalifikacij še ni bil dovršen (vzpostavljen je bil leta 2016); le-ta z natančnejšimi opredelitvami poklicnih kompetenc po področjih in stopnjah izobrazbe, primerjalno med prejšnjim in sedanjim sistemom terciarnega izobraževanja, omogoča zanesljivejše preverjanje poklicnih kvalifikacij prosilcev za delo in s tem potencialno večjo stopnjo zaposlovanja diplomantov z zaključeno prvo stopnjo bolonjskega študija.

Študenti, ki so bili v času raziskave vpisani na drugo stopnjo v Sloveniji, so prvo bolonjsko stopnjo študija večinoma zaključili v Sloveniji (96,2 %), v tujini pa 2,3 %, med slednjimi največ v Makedoniji (51,2 %) in na Hrvaškem (25,8 %).

Nadaljevanje študija

Med vsemi sodelujočimi študenti v Sloveniji jih je 39,3 % sporočilo, da nameravajo s študijem nadaljevati takoj oz. v obdobju enega leta po zaključku sedanjega študijskega programa. 7,9 % jih je nameravalo nadaljevati s študijem kasneje, več kot eno leto po zaključku sedanjega študijskega programa (skupaj je 47,2 % nameravalo nadaljevati s študijem). 17,1 % jih ni nameravalo nadaljevati študija, 35,7 % pa je bilo še neodločenih. Število neodločenih študentov glede nadaljevanja študija (v Sloveniji ali tujini) je naraščalo z ravno dosežene izobrazbe ob zaključku trenutnega študija. Podatki o namerah študentov za nadaljevanje študija glede na stopnjo trenutnega študija so predstavljeni na sliki 8.

Slika 8. Namen nadaljevanja študija glede na raven dosežene izobrazbe ob zaključku trenutnega študija ($N = 4965$)

Večina študentov prve stopnje študija v Sloveniji (57 %) je poročala, da namerava nadaljevati s študijem neposredno po zaključku prve stopnje (oz. v roku enega leta), podobno kot v večini drugih držav. Med njimi je bilo več študentov s terciarnim izobrazbenim ozadjem, manj pa tistih s starši brez terciarne izobrazbe (razlika med njimi je več kot 10 %). 7 % študentov je poročalo, da namerava nadaljevati s študijem kasneje, prav tako 7 % pa jih je nameravalo s študijem zaključiti na prvi stopnji, ne pa nadaljevati študija; večinoma so to bili študenti brez terciarnega ozadja. Po spolu med njimi ni bilo razlik, tako kot ne v večini drugih držav.

Študenti, ki bi ob zaključku v času raziskave aktualnega študijskega programa dosegli visokošolsko univerzitetno stopnjo (1. bolonjska stopnja), so v največji meri želeli nadaljevati s študijem v Sloveniji na istem zavodu. Željo po nadaljevanju študija na drugem zavodu v Sloveniji pa so v večjem deležu izrazili študenti, ki bi ob zaključku aktualnega študija dosegli višjo strokovno izobrazbo (45,7 %).

Več kot četrtnina študentov I. stopnje v Sloveniji še ni bila odločena glede nadaljnega študija (29 %). Le še v osmih drugih državah je bil večji delež študentov neodločenih glede nadaljevanja študija po prvi stopnji (Litva, Latvija, Estonija, Irska, Turčija, Gruzija, Makedonija, Portugalska). Ti podatki nakazujejo družbeno-ekonomsko negotovost, ki jo zaznavajo študenti v teh državah in ki jim onemogoča jasno načrtovanje lastne prihodnosti v povezavi med izobrazbenimi cilji in zaposlitvenimi možnostmi.

Raziskava Slovenska mladina je leta 2013 začela opazovati upad relativnega števila študentov v terciarnem izobraževanju, ki se nadaljuje do danes. SURS navaja, da se število vseh študentov višješolskega in visokošolskega izobraževanja iz leta v leto znižuje: v študijskem letu 2017/18 je bilo v terciarno izobraževanje vpisanih 76.534 študentov ali skoraj 3.000 manj kot v študijskem letu 2016/17 in 30.600 manj kot v študijskem letu 2010/11.¹¹ Upad števila študentov delno pripisujejo manj številnim generacijam, delno pa tudi upadanju vpliva univerzitetne izobrazbe na zaposlenost, kot to ugotavljata tudi Klanjšek in Lavrič (2011) (vir: Slovenska mladina, 2013, 83).

Ključne ugotovitve

Skoraj vsi sodelujoči študenti v Sloveniji so tukaj tudi maturirali (94,9 %) in se na študij vpisali neposredno po zaključku srednje šole.

Študenti, ki so se pozneje vpisali v terciarno izobraževanje (6 %), so se v Sloveniji in tudi v drugih državah pogosteje vpisali v študijske programe drugih višje-/visokošolskih zavodov (11 %) kot na univerzo (4 %). Pogosteje so študirali v programih na področju storitev, poslovnih, administrativnih in pravnih ved, družbenih ved, novinarstva in informatike. Pogosteje so izhajali iz družin brez terciarne izobrazbe.

Študenti v Sloveniji so večinoma že imeli delovne izkušnje pred vstopom v terciarno izobraževanje (dve tretjini). Največ, dve petini, jih je manj kot leto dni opravljalo periodično plačano delo. Šestina jih je bila v rednem delovnem razmerju več kot eno leto, več kot 20 ur tedensko. Tretjina jih je bila brez delovnih izkušenj. Večji delež študentov z delovnimi izkušnjami kot v Sloveniji je bil le še v nekaterih skandinavskih oz. severnoevropskih državah.

Delovne izkušnje, pridobljene izven formalnega izobraževanja, večini študentov (68,7 %) niso bile priznane ob vpisu na študij oz. niso bile upoštevane kot kreditne točke za izpolnjevanje obveznosti v študijskem programu.

Večina študentov (95 %) ni prekinila študija za več kot dva semestra. Po končani prvi stopnji študija se je večina študentov neposredno vpisala na drugostopenjski študij, in sicer manj kot eno leto po diplomi (85,1 %). Študenti, ki so bili v času raziskave vpisani na drugo stopnjo v Sloveniji, so prvo bolonjsko stopnjo študija večinoma zaključili v Sloveniji (96,2 %).

Večina študentov prve stopnje študija v Sloveniji (57 %) je nameravala nadaljevati s študijem neposredno po zaključku prve stopnje (oz. v roku enega leta), podobno kot v večini drugih držav. Med njimi je bilo več študentov s terciarnim izobrazbenim ozadjem, manj pa tistih s starši brez terciarne izobrazbe (razlika med njimi je več kot 10 %). Več kot četrtina študentov še ni bilo odločenih glede nadaljnega študija (29 %).

¹¹ Vir: SURS; <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7433>.

4

Vrste in načini študija

V tem poglavju predstavljamo značilnosti študija, in sicer glede na vrsto zavoda, stopnjo študija, študijski program in obliko študija (redni/izredni študij). Posebno pozornost namenjamo značilnostim študija študentov z migrantskim ozadjem in tistim z ali brez terciarnega ozadja. Predstavljeni so tudi podatki o daljših prekinitvah študija in razlogih zanje. V nadaljevanju predstavljamo subjektivne ocene zadovoljstva študentov s študijem, ki nakazuje pomembne indice kakovosti in pogojev študija. Poglavje zaključujemo s predstavitevijo stališč do študija v povezavi z obliko študija in študijskimi programi.

Študij na univerzi in samostojnih višje-/visokošolskih zavodih

Tri četrtine študentov v Sloveniji (77 %) je študiralo na univerzah, 23 % pa na drugih višje-/visokošolskih zavodih. Več kot polovica študentov je bila z Univerze v Ljubljani (51,7 %), šestina z Univerze v Mariboru (17,9 %), 6,8 % z Univerze na Primorskem in le 0,5 % z Univerze v Novi Gorici. Na višjih strokovnih šolah je študiralo 14,2 %, na samostojnih visokošolskih zavodih pa 8,9 % študentov.

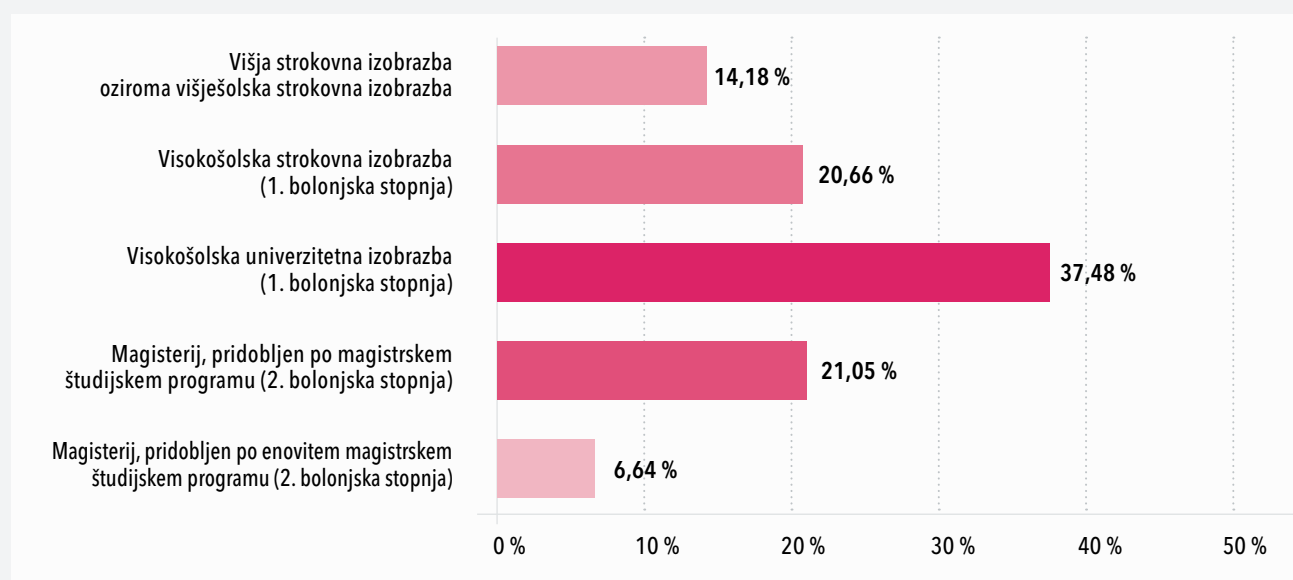
Študenti priseljenci druge generacije so se v Sloveniji pogosteje šolali izven univerze (25 % oz. 2 % več) kot študenti brez migrantskega ozadja (23 %). Podobno je bilo tudi v Litvi, Latviji in na Malti, medtem ko se je v Avstriji, Švici, na Finskem in Poljskem pokazal obraten vzorec (druga generacija priseljencev je pogosteje študirala na univerzi).

Študenti so se različno vpisovali na univerze ali druge višje-/visokošolske zavode tudi glede na izobrazbeno ozadje. V večini držav se je pokazal vzorec, da so se študenti brez terciarnega ozadja pogosteje vpisali na druge višje-/visokošolske zavode kot na univerze. Tudi v Sloveniji so se študenti brez terciarnega ozadja pogosteje šolali izven univerze (29 % študentov brez terciarnega ozadja oz. 12 % več, kot je na drugih višje-/visokošolskih zavodih študentov s terciarnim ozadjem – 17 %). Razlike med obema skupinama študentov so bile v povprečju drugih držav in niso izstopale.

Študenti, ki so bili v Sloveniji vpisani na druge zavode, izven univerz, so se na študij pogosteje kot po standardni (22 %) vpisali po alternativni poti (43 %). Pogosteje so bili odvisni od lastnega zaslužka (35 %) kot od družinske finančne podpore (15 %) ali štipendije (12 %).

Študijski programi

V Sloveniji je bilo največ študentov vpisanih v prvostopenjske študijske programe (58 %), od tega 37,5 % na univerzitetne programe prve bolonjske stopnje in 20,7 % na visokošolske strokovne programe prve bolonjske stopnje (slika 9). Petina študentov je bila vpisana v programe na drugi bolonjski stopnji (21,0 %), 6,6 % pa na enovit magistrski študij. Sedmina študentov (14,2 %) je študirala na višješolskih strokovnih programih. Slovenija je bila med državami z največjimi deleži študentov (okrog 10 %), vpisanih na kratkotrajne študijske programe (izredni študenti), podobno kot na Irskem, Malti, v Turčiji, Latviji in Franciji.

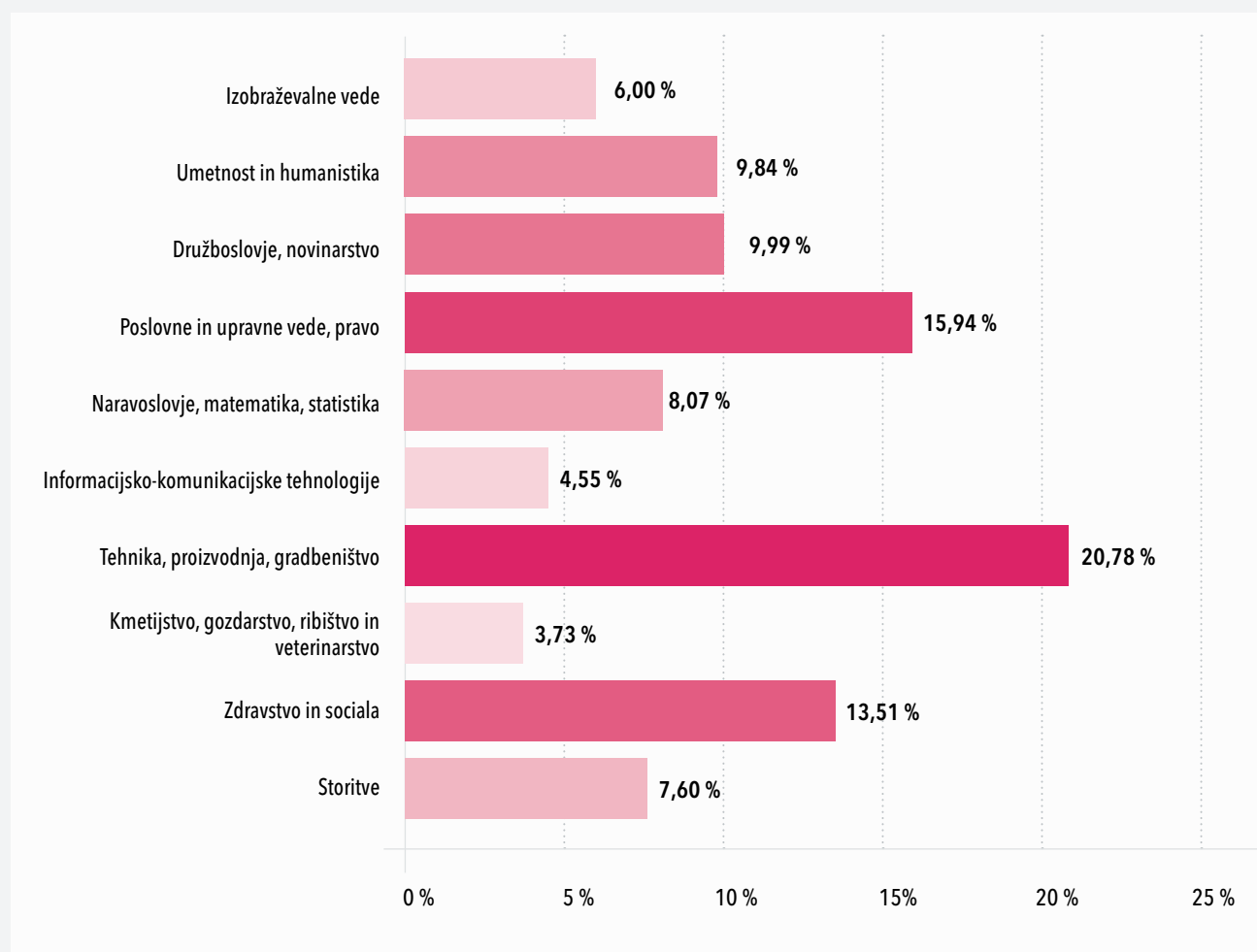
Slika 9. Raven dosežene izobrazbe ob zaključku trenutnega študijskega programa (N = 4968)

Petina študentov v Sloveniji je bila vpisana v študijske programe tehnike, proizvodnje in gradbeništva (20,8 %), sedmina na poslovne, upravne študije in pravo (15,9 %), osmina v programe zdravstva in sociale (13,5 %), po ena desetina na študij družboslovja ali novinarstva (10,0 %) ter umetnosti in humanistike (9,8 %). Manj kot desetina študentov je študirala naravoslovje, matematiko, statistiko (8,1 %), storitve (7,6 %), izobraževalne vede (6,0 %), informacijsko-komunikacijske tehnologije (4,5 %) ali kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in veterinarstvo (3,7 %) (slika 10). Ti podatki nakazujejo usmerjenost mladih v aplikativne študije, ki naj bi (skladno s smernicami neoliberalne politike) študentom zagotovili zaposlitev lažje in hitreje kot izobrazba s področij temeljnih študijskih ved (naravoslovnih in družboslovnih ter humanističnih).

Na posameznih smereh študija so v Sloveniji razlike med študenti glede na izobrazbeno ozadje 2–3 %:

- študenti brez terciarnega izobrazbenega ozadja se pogosteje vpisujejo v študijske programe s področij izobraževalnih ved; poslovnih, upravnih ved in prava; tehnike, proizvodnje in gradbeništva; storitev;
- študenti s terciarnim izobrazbenim ozadjem se pogosteje vpisujejo v študijske programe s področij umetnosti in humanistike; družboslovja in novinarstva; naravoslovja, matematike in statistike;
- na študijskem področju zdravstva in sociale pa med študenti glede na izobrazbeno ozadje ni bilo razlik.

V skoraj vseh EVROŠTUDENT-državah je bilo na študijskem področju izobraževalnih ved vpisanih več študentov brez terciarnega izobrazbenega ozadja, na področju naravoslovja, matematike in statistike pa več študentov s terciarnim izobrazbenega ozadjem. Tudi ta delitev podpira prej navedeno ugotovitev o usmerjenosti študentov v aplikativne študije, ki je bolj izražena med študenti brez terciarnega izobrazbenega ozadja, na podlagi katere lahko sklepamo, da si študij oz. poklic izbirajo glede na večje obete zaposljivosti.

Slika 10. Študijski programi po ISCED-F 2013 (N = 4922)

Ugotovitve raziskave Slovenska mladina (2013) kažejo, da je od leta 2006 delež vseh slovenskih študentov na področju družbenih, poslovnih in pravnih ved v konstantnem upadanju (od leta 2006 do 2011 je zabeležen upad za okoli 10 %), medtem ko je delež študentov na področju naravoslovnih ved; (matematika, informatika, inženirstvo in podobno) v porastu (od leta 2006 pa do 2011 za dobrih 5 %). Tako na družboslovnem kot na naravoslovnem področju ostaja delež študentov na ravni držav EU-27 v obdobju od 2002 do 2011 sorazmerno enak (vir: Slovenska Mladina, 2013, 86).

Oblike študija

V raziskavi je sodelovalo 86,7 % študentov na rednem študiju. Ostali so bili vpisani na izredni študij.

Vpis na redni študij se lahko izkaže kot selekcijski glede na socialno-ekonomski status študentov. Na redni študij se v povprečju 5 % pogosteje vpisujejo študenti s terciarnim izobrazbenim ozadjem kot tisti brez terciarnega izobrazbenega ozadja. Podobne razlike med dvema skupinama študentov glede na izobrazbeno ozadje so se v Sloveniji pokazale pri enovitem magistrskem študiju. Te so sicer manjše od 5 %, kolikor znaša mednarodno povprečje, podobno kot v Avstriji, na Švedskem, Madžarskem, Slovaškem, Norveškem in v Srbiji.

Po drugi strani je tudi vpis na izredni študij lahko selekcijski glede na socialno-ekonomski status študentov. V povprečju so bili v državah, kjer je formalno organizirana krajša, delna oblika študija, kot je pri nas izredni študij, nanj pogosteje vpisani študenti brez terciarnega izobrazbenega ozadja in tisti, ki v terciarno izobraževanje vstopajo po alternativni poti. Tudi v Sloveniji, kjer je bilo na izredni študij vpisanih skupno 13 % študentov, je bila razlika med obema skupinama študentov glede na izobrazbeno ozadje okrog 3 % (na izrednem študiju je bilo 15 % študentov brez terciarnega izobrazbenega ozadja in 12 % študentov s terciarnim izobrazbenim ozadjem). To nakazuje, da se mladi brez terciarnega izobrazbenega ozadja pogosteje odločajo za študij ob delu, kar jim omogoča oblika izrednega študija. To je skladno tudi z drugimi rezultati te raziskave (glej poglavje o prehodu na študij in finančnem položaju).

Izredni študenti v Sloveniji so bili pogosteje starejši (61 % v starostni skupini nad 30 let, 20 % v starostni skupini med 25 in 29 let, v mlajših dveh starostnih skupinah pod 25 let pa jih je skupaj 13 %). Podobno je bilo tudi v drugih državah. Pogosteje so bili vpisani na druge višje-/visokošolske zavode (40 %) kot na univerzo (5 %). Na študij so vstopili pogosteje po alternativni poti (34 %) kot po standardni (12 %) in so pogosteje odložili vpis na študij (53 %), kot se nanj vpisali neposredno po srednji šoli (11 %).

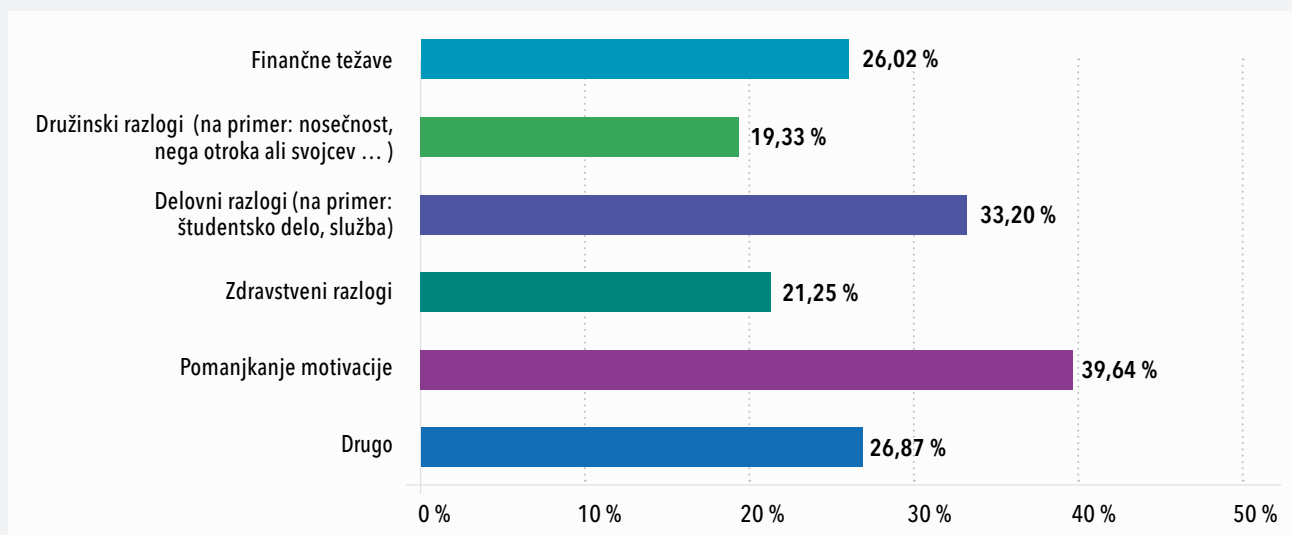
Prekinitev študija

V Sloveniji je študij za več kot dva zaporedna semestra prekinilo 5 % študentov (4 % na prvostopenjskem študiju in 7 % na magistrskem študiju). V primerjavi z drugimi državami so ti deleži relativno majhni.

Razlogi za prekinitev študija so lahko različni, od finančnih in delovnih do motivacijskih (slika 11). Slovenija je bila med državami, kjer so študenti nadpovprečno pogosto navedli pomanjkanje motivacije kot razlog za prekinitev študija (40 %; mednarodno povprečje je 31 %), poleg Češke, Finske, Hrvaške, Islandije, Litve, Malte, Nizozemske, Poljske, Portugalske Romunije, Srbije in Švedske.

Finančne težave je kot razlog za prekinitev študija v povprečju navedlo 27 % študentov, podobno tudi v Sloveniji (26 %). Finančne težave so bile pogosteje razlog za prekinitev študija med študenti brez visokošolskega ozadja (v Sloveniji 31 %) kot tistimi z visokošolskim ozadjem (v Sloveniji 22 %).

Z delom povezani razlogi za prekinitev študija so bili v povprečju navedeni pri četrtini vseh študentov (25 %), v Sloveniji pa pogosteje, pri tretjini (33 %). Ta razlog so nekoliko pogosteje navedli študenti s terciarnim ozadjem (36 %) kot tisti brez njega (32 %).

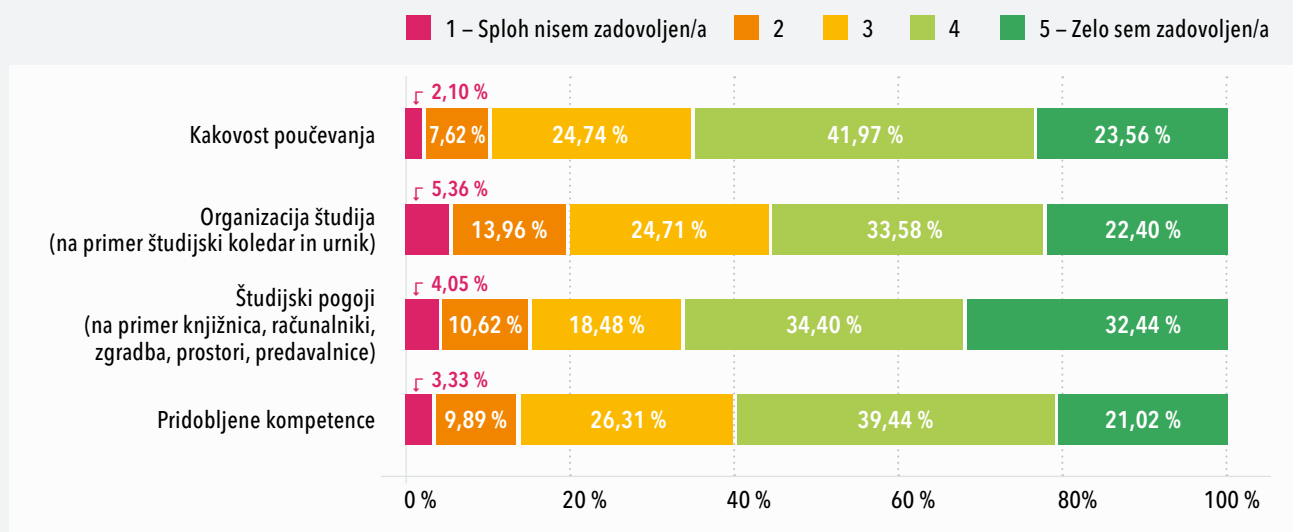
Slika 11. Razlogi za prekinitev trenutnega študija za vsaj dva zaporedna semestra (N = 402; možnih je več odgovorov)

Tudi ti podatki, zlasti zadnja dva razloga prekinitve študija, delo in finančne težave, kažejo, da je interes za študij in vztrajanje na načrtani izobrazbeni/karierni poti v precejšnji meri pogojen z razmerami na trgu dela in zaznanimi zaposlitvenimi možnostmi ter splošno družbeno klimo, nenaklonjeno intelektualnemu delu in izobraževanju (zlasti v času globalne finančne/gospodarske krize in po njej).

Med drugimi pogostejšimi razlogi za prekinitev študija so študenti navedli še družinske razloge (v Sloveniji 19 %, v mednarodnem povprečju 23 %) in z zdravjem povezane razloge (v Sloveniji 21 %, v mednarodnem povprečju 19 %).

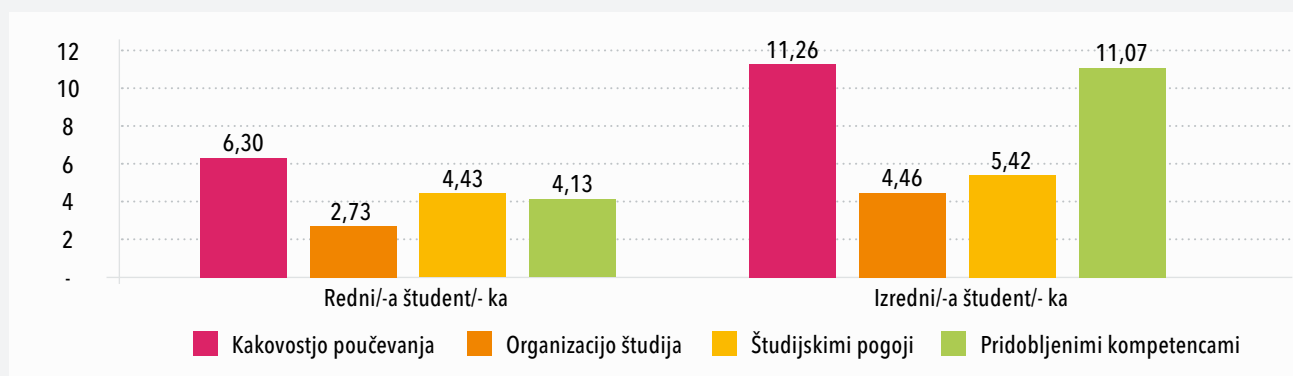
Zadovoljstvo s študijem

Dve tretjini študentov v Sloveniji sta bili zadovoljni ali zelo zadovoljni s pogoji študija (knjižnica, računalniki, zgradba, prostori, predavalnice) in prav toliko tudi s kakovostjo poučevanja (slika 12). Tri petine so bile zadovoljne ali zelo zadovoljne s pridobljenimi kompetencami. Več kot polovica je bila zadovoljna ali zelo zadovoljna z organizacijo študija. Podobna razmerja so se pokazala tudi v drugih državah: študenti so bili zadovoljnejši s kakovostjo študija in pogoji, manj pa z organizacijo dela in urniki.

Slika 12. Zadovoljstvo slovenskih študentov s trenutnim študijem

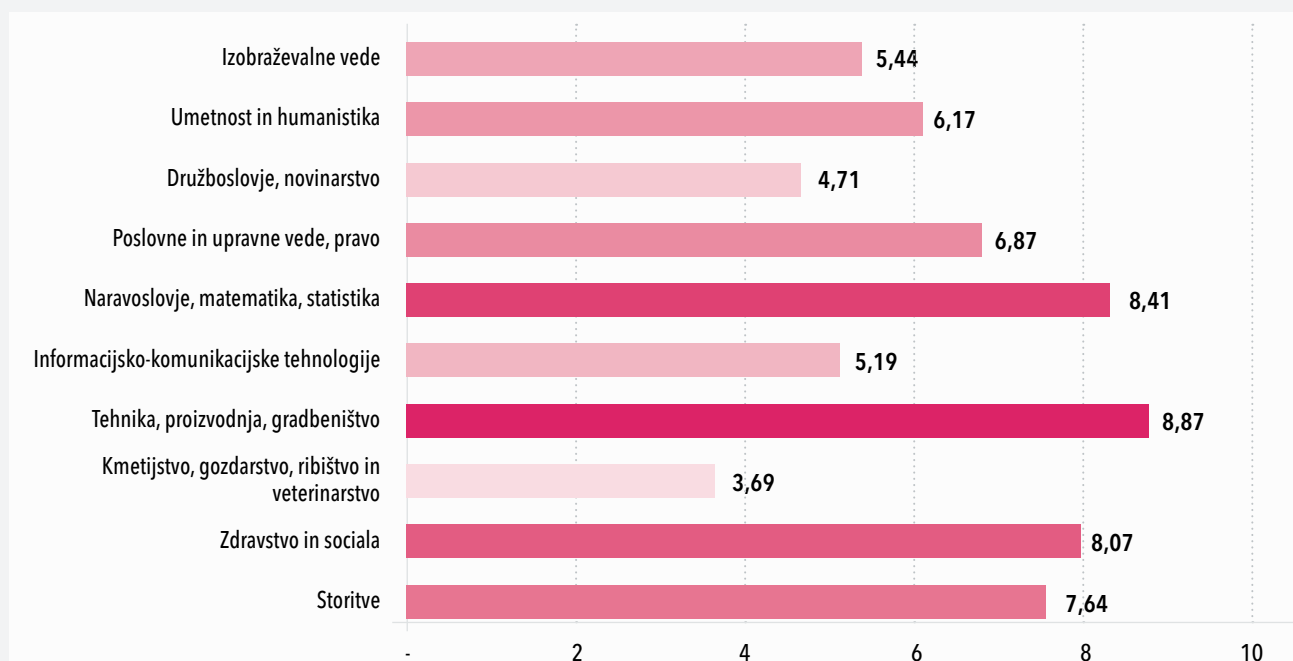
Tako med izrednimi kot med rednimi študenti je bilo več (zelo) zadovoljnih študentov kot (sploh) nezadovoljnih glede vseh značilnosti študija, ki so jih ocenjevali (slika 13). Primerjava med študenti v obeh oblikah študija kaže, da so bili izredni študenti razmeroma zadovoljnejši s študijem kot redni.

Slika 13. Razmerje med študenti, ki so (zelo) zadovoljni, in študenti, ki (sploh) niso zadovoljni z navedenimi karakteristikami svojega študija (glede na status)

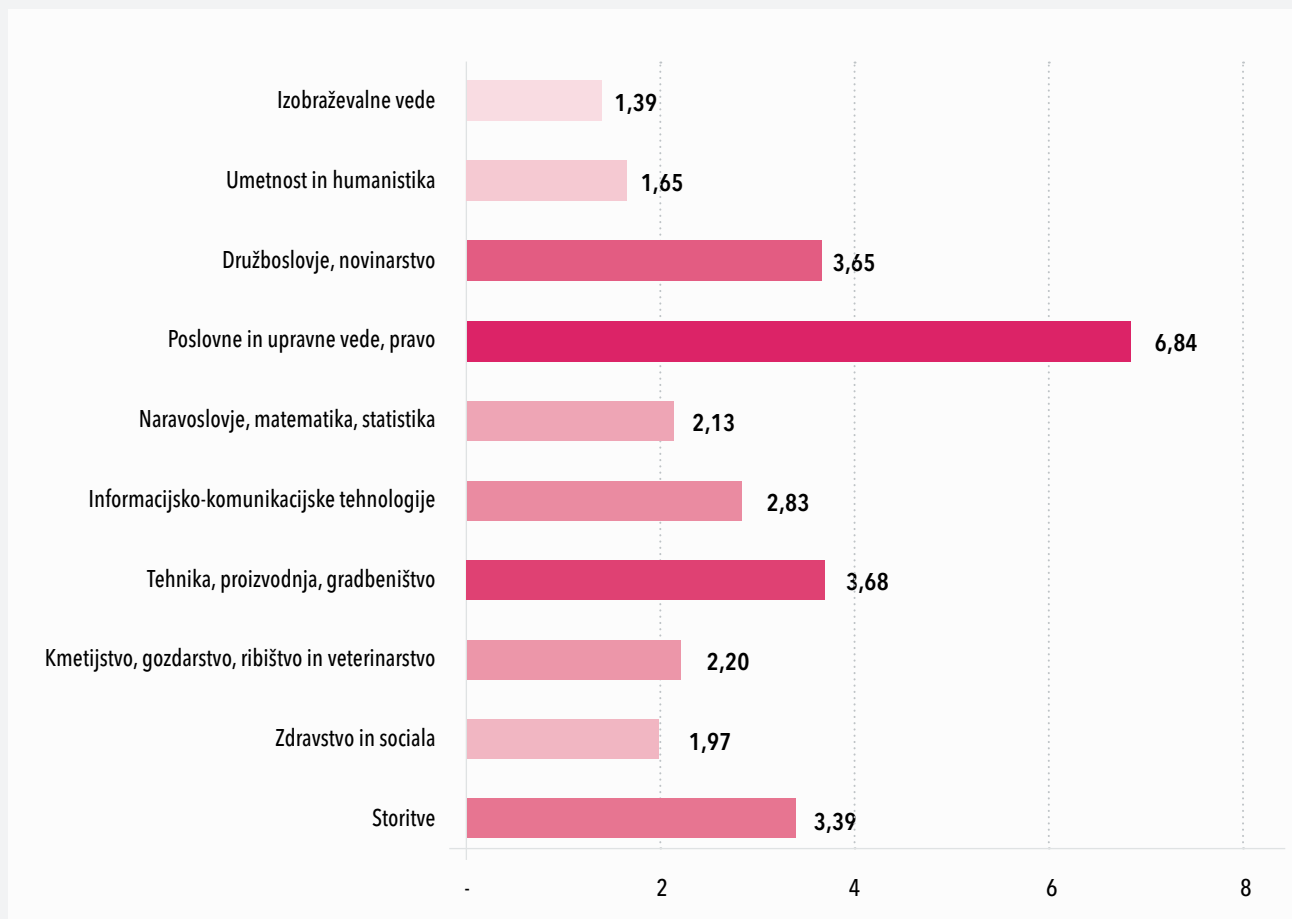
Med izrednimi študenti je bil delež (zelo) zadovoljnih študentov več kot desetkrat večji kot delež nezadovoljnih študentov, tako pri oceni kakovosti poučevanja kot tudi pri oceni pridobljenih kompetenc. Pri ocenah drugih dveh značilnosti študija je bil delež zadovoljnih izrednih študentov petkrat (pri študijskih pogojih) oz. štirikrat večji (pri oceni organizacije študija). Med rednimi študenti je bil delež (zelo) zadovoljnih študentov s kakovostjo študija približno šestkrat večji, kot je bil delež nezadovoljnih študentov. Pri ocenah študijskih pogojev in pridobljenih kompetenc med rednimi študenti so bili deleži (zelo) zadovoljnih štirikrat večji kot deleži nezadovoljnih; pri organizaciji študija pa je bilo dvakrat več zadovoljnih. Študenti v obeh oblikah študija so bili relativno najzadovoljnejši s kakovostjo poučevanja, najmanj pa z organizacijo študija. Ti podatki posredno nakazujejo, da je kakovost rednega študija nekoliko spremenljivejša kot kakovost izrednega študija. Iz subjektivnih ocen zadovoljstva študentov pa lahko posredno sklepamo tudi o tem, da je izredni študij jasneje usmerjen k razvoju poklicnih kompetenc kot redni.

Razmerje med najbolj in najmanj zadovoljnimi študenti glede kakovosti poučevanja je bilo največje med študenti tehnike, proizvodnje, gradbeništva, naravoslovja, matematike, statistike ter zdravstva in sociale (slika 14). Na navedenih področjih je približno osemkrat več študentov, ki so zadovoljni s kakovostjo študija, kot tistih, ki niso zadovoljni. Najmanjše razmerje v zadovoljstvu pa so izrazili študenti kmetijstva, gozdarstva, ribištva in veterinarstva ter družboslovja in novinarstva, vendar je bilo tudi na teh področjih približno štirikrat več zadovoljnih kot nezadovoljnih študentov.

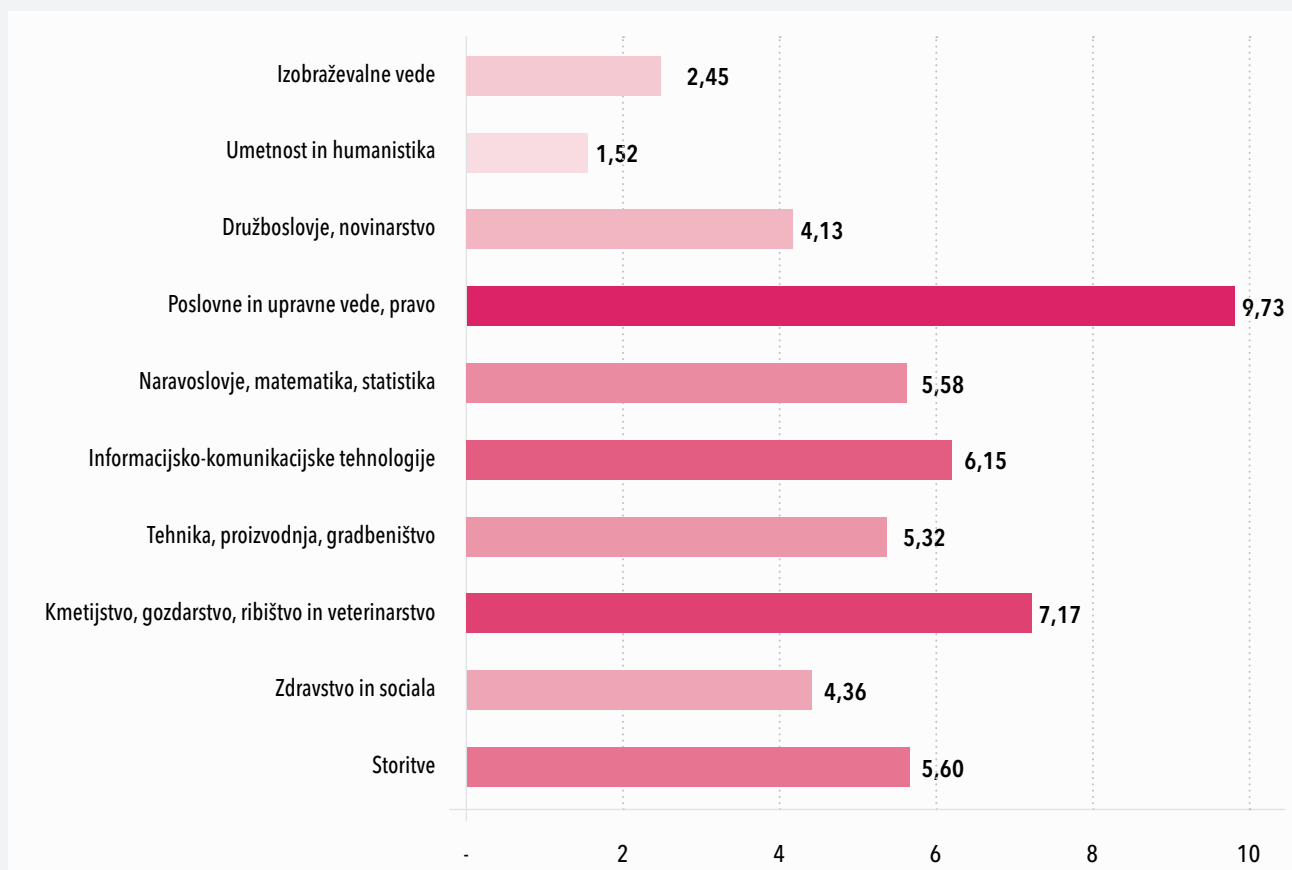

Slika 14. Razmerje med študenti, ki so (zelo) zadovoljni, in študenti, ki (sploh) niso zadovoljni s kakovostjo poučevanja (glede na področje študija) (N = 3699)

Največje razmerje med (zelo) zadovoljnimi in nezadovoljnimi študenti z organizacijo študija se je pokazalo med študenti poslovnih in upravnih ved ter prava; zadovoljnih je bilo skoraj sedemkrat več kot nezadovoljnih (Slika 15). Najmanjše razmerje v zadovoljstvu glede organizacije študija pa so izrazili študenti izobraževalnih ved (zadovoljnih je bil skoraj enak delež kot nezadovoljnih), umetnosti in humanistike (zadovoljnih je bilo za polovico več kot nezadovoljnih) pa tudi študenti zdravstva in sociale ter naravoslovja, matematike in statistike (zadovoljnih je bilo dvakrat več kot nezadovoljnih).

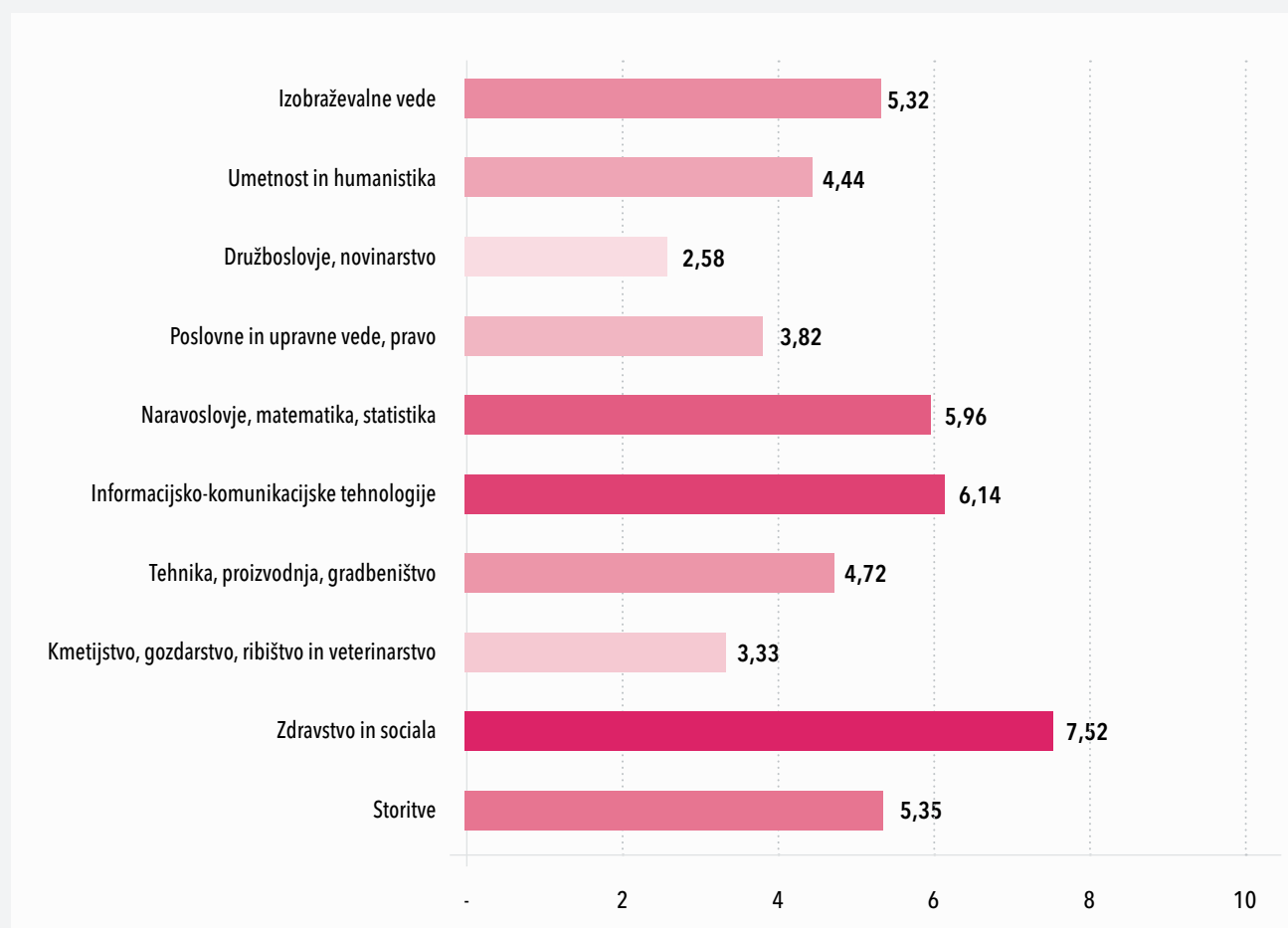

Slika 15. Razmerje med študenti, ki so (zelo) zadovoljni, in študenti, ki (sploh) niso zadovoljni z organizacijo študija (glede na področje študija) ($N = 3693$)

Slika 16. Razmerje med študenti, ki so (zelo) zadovoljni, in študenti, ki (sploh) niso zadovoljni s študijskimi pogoji (glede na področje študija) ($N = 4003$)

V oceni študijskih pogojev so se pokazala največje razlike med zadovoljnimi in nezadovoljnimi študenti na področjih poslovnih, upravnih ved in prava (zadovoljnih je bilo skoraj desetkrat več študentov, kot je bilo nezadovoljnih) ter tehnike, proizvodnje in gradbeništva (zadovoljnih je bilo sedemkrat več kot nezadovoljnih) (slika 16). Najmanjše razlike med zadovoljnimi in nezadovoljnimi študenti se je pokazalo na področju umetnosti in humanistike (zadovoljnih je bilo za polovico več kot nezadovoljnih) in izobraževalnih ved (zadovoljnih je bilo dvainpolkrat več kot nezadovoljnih).

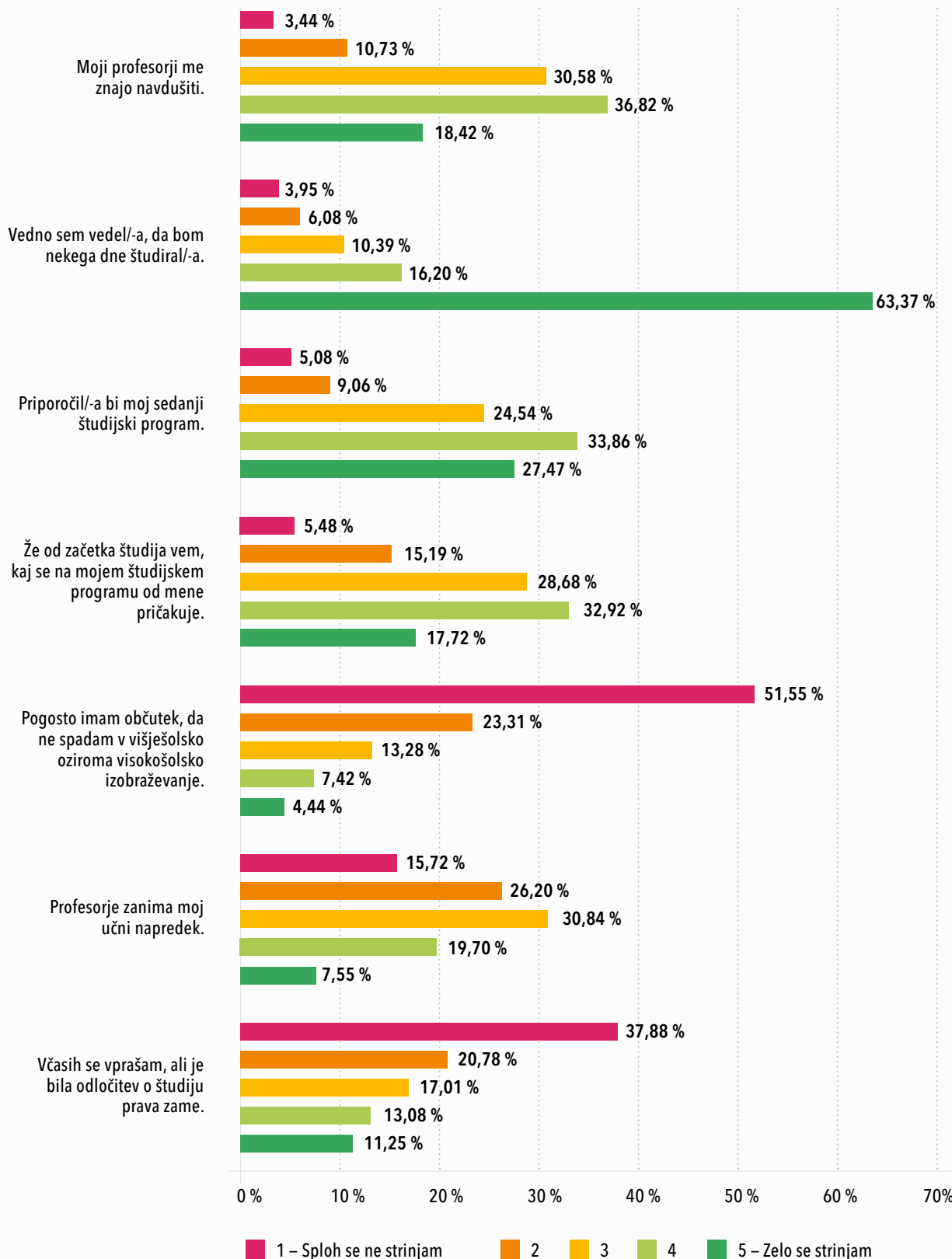

Slika 17. Razmerje med študenti, ki so (zelo) zadovoljni, in študenti, ki (sploh) niso zadovoljni s pridobljenimi kompetencami (glede na področje študija) ($N = 3614$)

S pridobljenimi kompetencami (slika 17) je bilo zadovoljnih sedeminpolkrat več študentov zdravstva in sociala kot je bilo nezadovoljnih. Veliko več zadovoljnih kot nezadovoljnih je bilo tudi na področju informacijsko-komunikacijskih tehnologij in naravoslovja, matematike, statistike (šestkrat več zadovoljnih kot nezadovoljnih na obeh študijskih področjih). Najmanjše razmerje med zadovoljnimi in nezadovoljnimi študenti s pridobljenimi kompetencami se je pokazalo na področju družboslovja in novinarstva (zadovoljnih je bilo dvainpolkrat več kot nezadovoljnih).

Stališča do študija

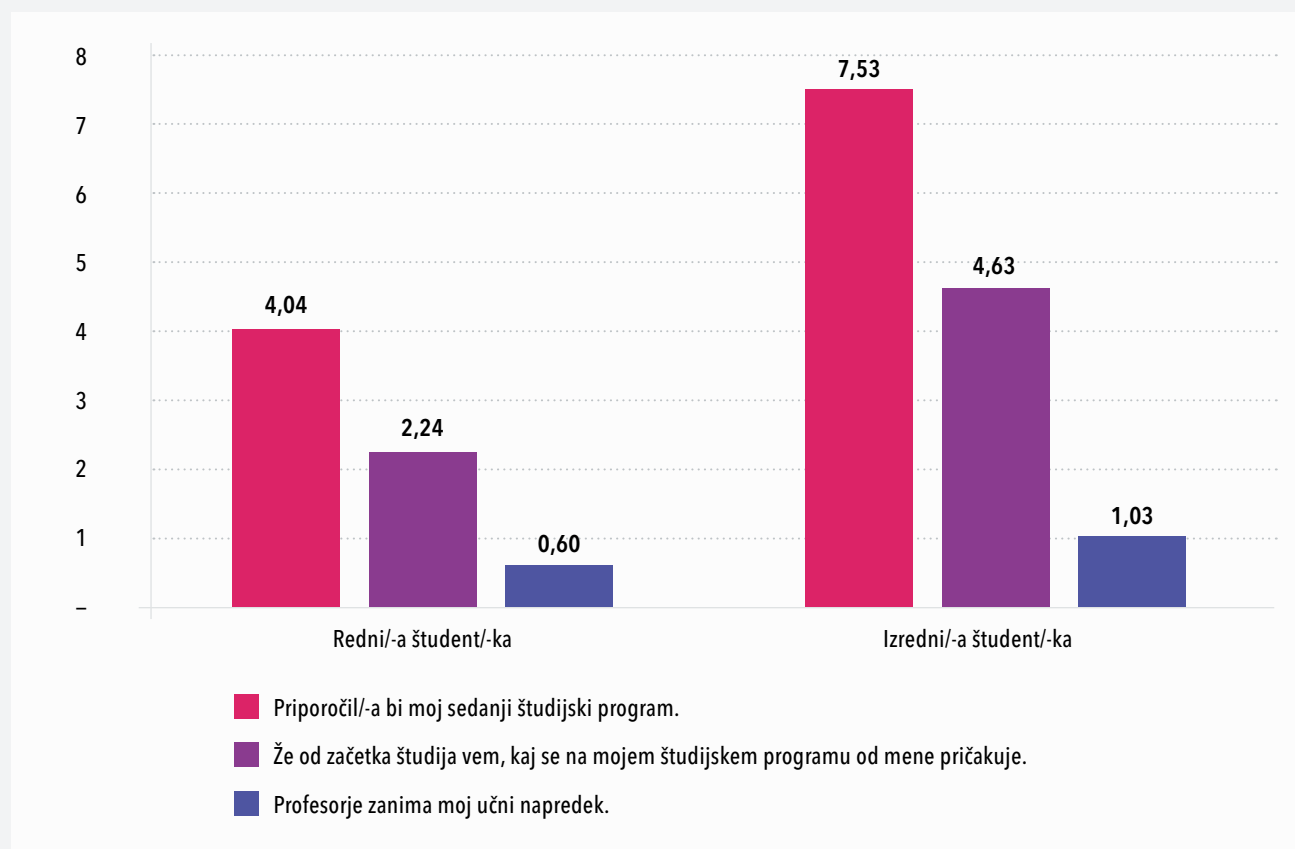
Študenti v Sloveniji so večinoma izražali pozitivna stališča do študija (slika 17). Večina sodelujočih študentov v Sloveniji je vedno vedela, da bodo nekoč študirali (79,6 %). Večina študentov je poročala, da ima občutek, da spada jo v višje- oz. visokošolsko izobraževanje (74,8 %). Približno četrtina se jih je spraševala, ali je bila odločitev za študij zanje prava (24,3 %), medtem ko jih je več kot polovica menila, da je bila odločitev za študij prava (58,7 %) (slika 18).

Slika 18. Stališča do študija (N = 4952)

Tri petine študentov bi tudi drugim (zelo) priporočile svoj študijski program (61,3 %). Več kot polovica jih je menila, da jih njihovi profesorji znajo navdušiti (55,2 %). Dve petini pa jih je menilo, da profesorjev njihov učni napredek ne zanima (41,9 %). Polovica jih je ocenila, da so že od začetka študija vedeli, kaj se od njih pričakuje na njihovem študijskem programu (50,6 %).

Razlike v stališčih do študija so se pokazale med rednimi in izrednimi študenti (slika 19). Med izrednimi študenti je bil delež tistih, ki bi drugim priporočili svoj študijski program, sedeminkrat večji od deleža tistih, ki svojega študijskega programa ne bi priporočili drugim. Med rednimi študenti je bila ta razlika v deležih nižja, štirikrat več je bilo tistih, ki bi priporočili študij, kot onih, ki ga ne bi.

Slika 19. Razmerje med študenti, ki se (zelo) strinjajo, in študenti, ki se (sploh) ne strinjajo s trditvami o študiju (glede na status)¹²

Podobna razlika med rednimi in izrednimi študenti se je pokazala tudi pri stališču o poznavanju pričakovanj o obveznostih pri študiju med študenti. Med izrednimi študenti je bil delež tistih, ki se s tem zelo strinjajo, štiriinpolkrat višji od deleža tistih, ki se sploh ne strinjajo. Med rednimi študenti je bilo razmerje med obema skupinama le 2,2.

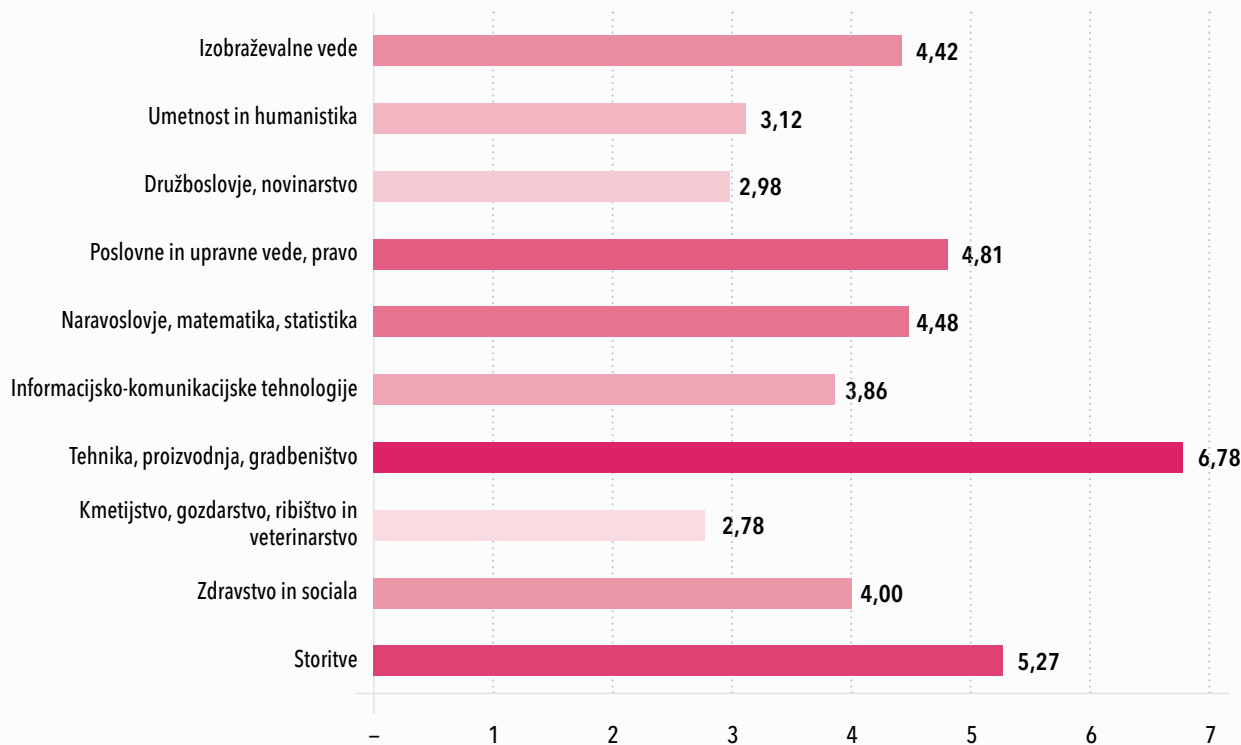
Redni in izredni študenti so se razlikovali tudi v mnenju o tem, da profesorje zanima njihov učni napredek. Med izrednimi študenti je bil enak delež tistih, ki so se s tem zelo strinjali, kot delež onih, ki se sploh niso strinjali. Med rednimi študenti pa je bilo tistih, ki so se s tem strinjali, za polovico manj kot onih, ki se s tem niso strinjali.

Tudi med različnimi področji študijskih programov so se pokazale razlike v stališčih študentov (slike 20, 21, 22). Pozitivnejša stališča do svojega študijskega programa, ki bi ga priporočili tudi drugim, so imeli študenti s področja tehnike, proizvodnje in gradbeništva (študentov z zelo pozitivnim stališčem je bilo skoraj sedemkrat več kot tistih z zelo negativnim stališčem) in študenti s področja storitev (študentov s pozitivnim stališčem je bilo petkrat več kot tistih z negativnim stališčem). Najmanjše razmerje med študenti, naklonjenimi in nenaklonjenimi lastnemu študijskemu programu, se je pokazalo med študenti kmetijstva, gozdarstva, ribištva in veterine (trikrat več jih je imelo pozitivna kot negativna stališča).

¹² Priporočil/-a bi moj sedanji študijski program. (N = 3738)

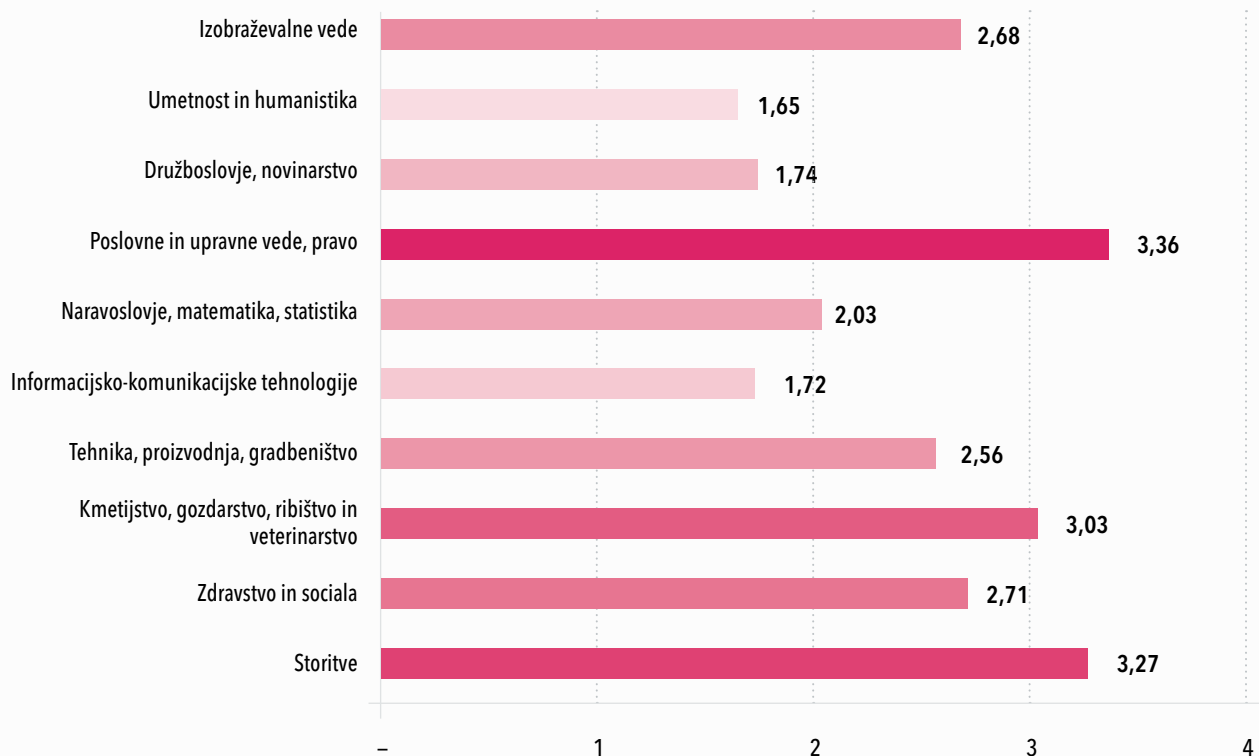
Že od začetka študija vem, kaj se na mojem študijskem programu od mene pričakuje. (N = 3537)

Profesorje zanima moj učni napredek. (N = 3428)

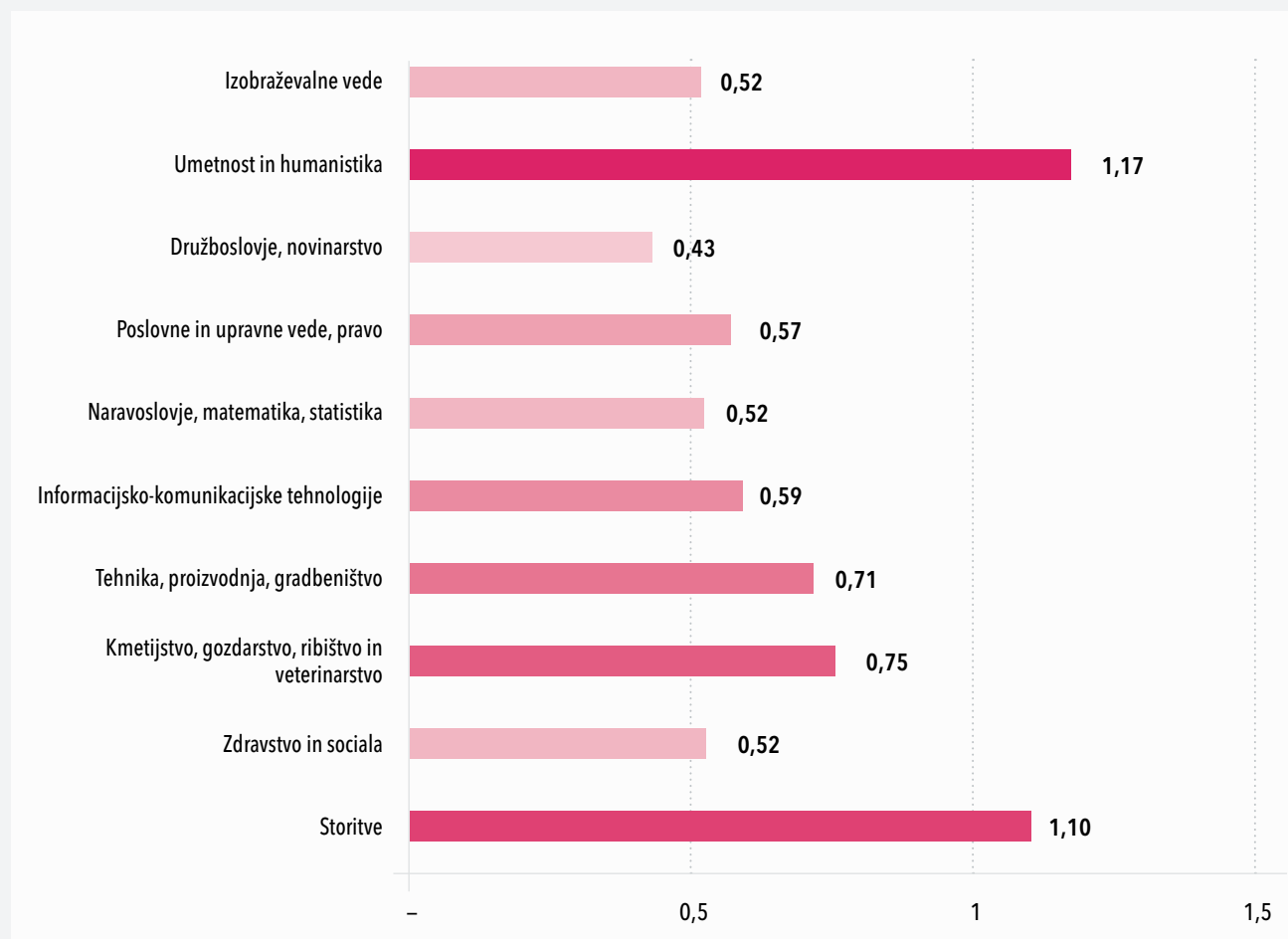
Slika 20. Razmerje med študenti, ki se (zelo) strinjajo, in študenti, ki se (sploh) ne strinjajo s trditvami o študiju (glede na področje študija) ($N = 3710$) – Priporočil/-a bi moj sedANJI študijski program

Najpozitivnejša stališča glede poznavanja pričakovanj do študentov pri študiju so izrazili študenti poslovnih in upravnih ved ter prava (trikrat več jih je imelo pozitivna kot negativna stališča). Najmanjše razmerje se je pokazalo med študenti s področij umetnosti in humanistike, družboslovja in novinarstva ter informacijsko-komunikacijske tehnologije, kjer je bilo tistih s pozitivnimi stališči komaj dvakrat več kot tistih z negativnimi.

Slika 21. Razmerje med študenti, ki se (zelo) strinjajo, in študenti, ki se (sploh) ne strinjajo s trditvami o študiju (glede na področje študija) ($N = 3504$) – Že od začetka študija vem, kaj se na mojem študijskem programu od mene pričakuje.

Najpozitivnejša stališča glede zanimanja profesorjev za učni napredek študentov so izrazili študenti s področja umetnosti in humanistike ter storitev. Na obeh študijskih področjih je bilo približno enako število tistih, ki so se s to trditvijo strinjali, kot tistih, ki se z njo niso strinjali. Na vseh drugih študijskih področjih je bil delež študentov z negativnim stališčem za približno polovico večji kot delež študentov s pozitivnim stališčem do trditve, da profesorje zanima učni napredek študentov. Največ študentov z negativnimi stališči glede tega je bilo med študenti družboslovja in novinarstva.

Slika 22. Razmerje med študenti, ki se (zelo) strinjajo, in študenti, ki se (sploh) ne strinjajo s trditvami o študiju (glede na področje študija) ($N = 3394$) – Profesorje zanima moj učni napredek.

Izražena stališča študentov do študija nakazujejo podobno kot tudi mere njihovega zadovoljstva, in sicer, da zaznana kakovost študija variira med različnimi programi in oblikami študija ter specifičnimi značilnostmi študentske populacije, ki študij zaznava skladno s svojimi potrebami, cilji, preferencami in izkušnjami.

Ključne ugotovitve

Več kot tri četrtine sodelujočih študentov v Sloveniji (77 %) so študirale na univerzah, manj kot četrtina (23 %) pa na drugih višje-/visokošolskih zavodih.

Študenti priseljenci druge generacije so se v Sloveniji pogosteje šolali izven univerze (2 % več) kot študenti brez migrantskega ozadja. Tudi študenti brez terciarnega izobrazbenega ozadja so se v Sloveniji pogosteje šolali izven univerze. Za obe skupini velja podobno tudi v drugih EVROŠTUDENT-državah.

V Sloveniji je bilo več kot polovica študentov vpisanih v študijske programe I. stopnje (58 %). Petina študentov je bila vpisana v programe na II. bolonjski stopnji (21,0 %), manj kot desetina pa na enovit magistrski študij (6,6 %). Sedmina študentov (14,2 %) je študirala na višješolskih strokovnih programih. Slovenija je z okrog 13-odstotnim deležem izrednih študentov med sodelujočimi državami z največjimi deleži izrednih študentov. Na izredni študij so bili pogosteje vpisani študenti brez terciarnega izobrazbenega ozadja kot tisti s terciarnim ozadjem (razlika med njimi je 3 %).

Največ študentov v Sloveniji je študiralo na področju tehnike, proizvodnje, gradbeništva (20,8 %), poslovnih, upravnih ved in prava (15,9 %) ter zdravstva in sociale (13,5 %). Na področju družboslovja in novinarstva ter umetnosti in humanistike jih je študirala po ena desetina, na ostalih področjih pa manj.

Študenti brez terciarnega izobrazbenega ozadja so bili pogosteje vpisani v študijske programe izobraževalnih ved, poslovnih in upravnih ved, prava, tehnike, proizvodnje in gradbeništva ter storitev. Študenti s terciarnim izobrazbenim ozadjem pa so bili pogosteje vpisani v študijske programe umetnosti in humanistike, družboslovja ali novinarstva ter naravoslovja, matematike in statistike.

V Sloveniji je študij za več kot dva zaporedna semestra prekinilo 5 % študentov, najpogosteje zaradi pomanjkanja motivacije, kar je pogostejši razlog kot v drugih državah. Druga dva pogostejša razloga sta bila še finančne težave in delo.

Večina študentov je zadovoljna s študijem. Največ študentov (dve tretjini) je bilo (zelo) zadovoljnih s pogoji študija in kakovostjo poučevanja, nekoliko manj s pridobljenimi kompetencami (tri petine) in z organizacijo študija (polovica), kar je podobno kot v drugih državah. Izredni študenti so bili zadovoljnejši s kakovostjo študija in pridobljenimi kompetencami kot redni študenti. Razlike v zadovoljstvu s študijem so se pokazale tudi med študijskimi programi.

Večina sodelujočih študentov v Sloveniji je izrazila pozitivna stališča do študija. Tri četrtine študentov se vedno vedele, da bodo nekoč študirale, in imele občutek, da spadajo v višje- oz. visokošolsko izobraževanje. Tri petine študentov bi svoj študijski program (zelo) priporočile tudi drugim. Več kot polovica jih je menila, da je bila odločitev za študij prava zanje in da jih njihovi profesorji znajo navdušiti. Polovica jih je menila, da so že od začetka študija vedeli, kaj se na njihovem študijskem programu od njih pričakuje. Dve petini pa sta menili, da profesorjev njihov učni napredek ne zanima. Razlike v stališčih do študija so se pokazale med rednimi in izrednimi študenti, pri čemer so izredni študenti izrazili večjo naklonjenost študiju kot redni. Razlike v stališčih so se pokazale tudi med študijskimi programi, vendar se med posameznimi stališči ne kaže enoten vzorec.

5

Časovni raspored študija in dela

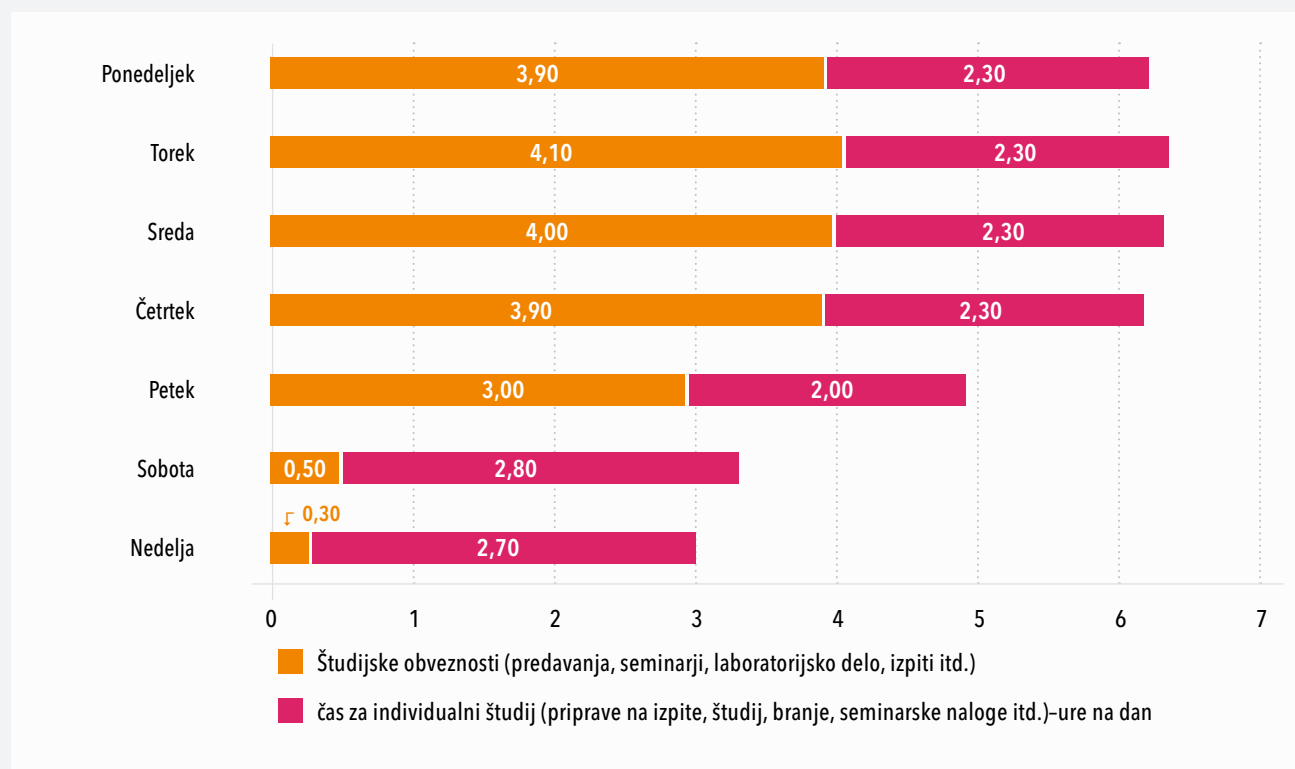
V poglavju so predstavljeni podatki časovne razporeditve študijskih obveznosti, individualnega študija in dela ter zadovoljstvo študentov s porabo časa.

Čas za študij

Delovni čas študentov, namenjen študiju in delu, je v različnih državah obsegal od 40 ur tedensko do 50 ur in več na teden. V Sloveniji je bil obseg časa za študij in delo študentov med najvišjimi, v povprečju 51 ur na teden. Podobno so tudi študenti na Islandiji, Malti, Poljski, Estoniji in Latviji poročali, da za študij in delo porabijo preko 50 ur tedensko.

V Sloveniji so študenti poročali, da za obvezne študijske dejavnosti porabijo povprečno 20 ur tedensko, za individualni študij 17 ur in delo 14 ur. Razporeditev časa za študij je bila v Sloveniji podobna povprečju v drugih EVROŠTUDENT-državah. Slovenija je med državami (približno polovica sodelujočih), kjer študenti več časa namenijo obveznim študijskim dejavnostim kot individualnemu študiju (v polovici držav je bilo obratno, več časa je namenjeno individualnemu študiju).

Za študijske obveznosti (predavanja, seminarje, laboratorijsko delo, izpite) so študenti v Sloveniji porabili med tednom, od ponedeljka do četrтка povprečno okrog 4 ure, ob petkih pa povprečno 3 ure na dan (slika 23). Tudi individualnemu študiju so več časa namenili od ponedeljka do četrтка, povprečno 2,3 ure, kot ob petkih (povprečno 2 uri); ob vikendih pa okrog 3 ure.

Slika 23. Čas za študijske obveznosti in individualni študij – v urah ¹³ (N = 4697)

Čas za študij je variiral s starostjo študentov, programom študija, njihovim izobrazbenim ozadjem ter plačanim delom. V Sloveniji so študenti, mlajši od 22 let, porabili povprečno 23 ur za študijske obveznosti in 17 za individualni študij na teden. Starejši od 30 let so študijskim obveznostim namenili v povprečju 12 ur in individualnemu študiju 15 ur na teden. Glede na izobrazbeno ozadje se študenti v Sloveniji niso razlikovali po času za študijske obveznosti, medtem ko so za individualni študij študenti s terciarnim izobrazbenim ozadjem porabili 2 uri več časa kot tisti, brez terciarnega ozadja.

¹³ V raziskavi je bilo s tem v zvezi zastavljeno naslednje vprašanje: Koliko ur trenutno porabite za študijske obveznosti in čas, namenjen študiju, v običajnem tednu? Prosimo, v razporednico vpišite število ur za vsak dan v tednu, vključujoč vikend. Če za določeno aktivnost niste porabili nič časa, prosimo, vpišite 0. Če predavanja ne potekajo tedensko (npr.: 8-urni seminarji tri dni v semestru), prosimo, navedite povprečje na dan. Prosimo, upoštevajte, da je 1 ura = 60 minut.

Razlike v času za študij so se pokazale tudi med posameznimi študijskimi programi. V Sloveniji so več časa rednim študijskim dejavnostim in individualnemu študiju namenili študenti naravoslovja, matematike in statistike (23 oz. 19 ur na teden) ter zdravstva in sociale (23 oz. 20 ur na teden) kot študenti umetnosti in humanistike (18 oz. 18 ur na teden) ter poslovnih in upravnih ved ter prava (16 oz. 16 ur na teden).

Študenti so se v času za študij pomembno razlikovali glede na različne stopnje študija. V Sloveniji so študenti na prvostopenjskem študiju rednim študijskim obveznostim namenili povprečno 21 ur tedensko, na drugostopenjskem pa le še 16 ur tedensko. V obsegu časa za individualni študij pa se študenti prve in druge stopnje študija niso razlikovali (po 17 ur na teden). Največ časa so imeli redne študijske obveznosti študenti enovitega magistrskega študija, povprečno 23 ur tedensko; poleg tega pa so za individualni študij porabili še 25 ur na teden. Najmanj časa so študiju namenili študenti višješolskih programov: 19 ur na teden za redne študijske dejavnosti in 12 ur na teden za individualni študij. Podobna razmerja študijskih obveznosti, merjenih v času, so se pokazala tudi v drugih državah.

Za primerjavo naj navedemo ugotovitve raziskave Slovenska mladina (2013), ki kažejo, da se srednješolsko in visokošolsko izobraževanje šolajočim v Sloveniji zdi »prijazno« in ne prezahtevno. Rezultati, ki prikazujejo doživljanje vsakdanjega življenja v šoli, kažejo, da le 3 % vprašanih ocenjuje, da je šolanje izjemno težko in stresno, 16 % jih ocenjuje, da je težko in stresno, medtem ko 47 % vprašanih ocenjuje, da je le v določeni meri stresno in težko. Da je lahko in ne preveč stresno, ocenjuje 24 % vprašanih, medtem ko jih 8 % ocenjuje, da je zelo lahko in povsem brez stresa. Poleg tega so socialne ugodnosti široko podeljene in dostopne, šolnine pa so zahtevane le v izjemnih primerih. Študenti imajo tudi dovolj prostega časa za izvenšolske dejavnosti ali »priložnostno« delo preko napotnice (vir: Slovenska mladina, 2013, 89).

Čas za plačano delo

V vseh državah se je pokazalo, da čas za plačano delo med študijem skrajšuje čas, namenjen študijskim dejavnostim, in povečuje celoten obseg časa tedenske aktivnosti študentov.

V primerjavi z drugimi državami je čas, ki so ga za delo porabili študenti v Sloveniji, med višjimi (povprečno 14 ur tedensko); le v šestih EVROŠTUDENT-državah so ga delu namenili več kot 15 ur tedensko (Islandija, Poljska, Estonija, Latvija, Madžarska, Češka), na Slovaškem pa enako kot v Sloveniji.

V vseh državah so več časa delu namenili študenti, starejši od 30 let, in tisti, ki niso živeli pri starših (povprečno 2 uri na teden več). Tudi v Sloveniji so se pokazale podobne razlike med mlajšimi in starejšimi študenti v času za plačano delo (obratno kot pri času za študij): mlajši od 22 let so za plačano delo porabili 7 ur tedensko, starejši od 30 let pa 34 ur tedensko.

Poleg starosti je dejavnik, ki vpliva na čas za plačano delo, tudi izobrazbeno ozadje. Študenti brez terciarnega izobrazbenega ozadja so namenili plačanemu delu več časa kot njihovi vrstniki s terciarnim izobrazbenim ozadjem in so si drugače razporejali čas za študij: v povprečju so za študijske obveznosti porabili 1 uro manj na teden, za individualni študij 2 uri več na teden in za plačano delo 3 ure več na teden. Izjema so štiri države, kjer so študenti s terciarnim izobrazbenim ozadjem delali več: Danska, Francija, Gruzija, Turčija. Študenti v Sloveniji so bili glede tega v povprečju drugih držav: študenti s terciarnim izobrazbenim ozadjem so delali povprečno 12 ur tedensko, tisti brez terciarnega ozadja, pa 16 ur tedensko.

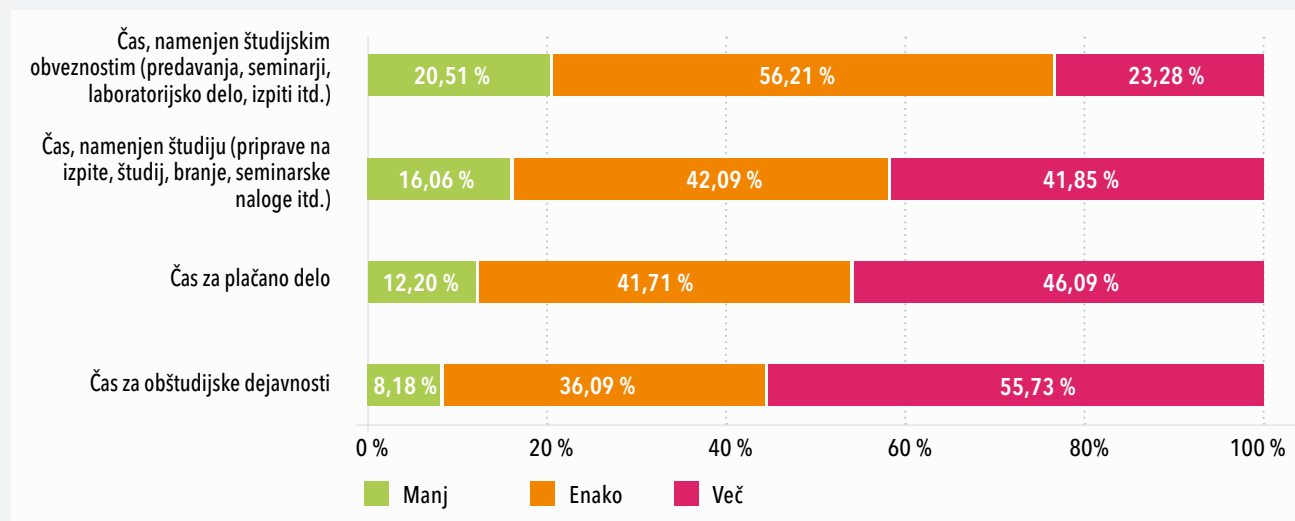
Študenti, ki so se pozneje vpisali na študij (po alternativni poti), so za plačano delo porabili med 11 in 20 ur več časa tedensko; tako je bilo v Sloveniji in še v sedmih drugih državah (Poljska, Češka, Madžarska, Slovaška, Litva, Romunija in Hrvaška). V drugih EVROŠTUDENT-državah se študenti, ki so vstopili v terciarno izobraževanje po alternativni poti, v obsegu časa za plačano delo niso razlikovali od študentov, ki so se na študij vpisali po standardni poti (razlika med njimi je največ do 2 uri).

Razlike v času za plačano delo so se pokazale tudi med posameznimi študijskimi programi. V Sloveniji so več časa za plačano delo namenili študenti poslovnih in upravnih ved ter prava (19 ur na teden) kot študenti zdravstva in sociale (13 ur), umetnosti in humanistike (10 ur) ter naravoslovja, matematike in statistike (8 ur), ki so ga za delo porabili najmanj. Podobna razmerja med časom za delo med študijskimi programi so se pokazala tudi v povprečju drugih držav.

Zadovoljstvo s porabo časa

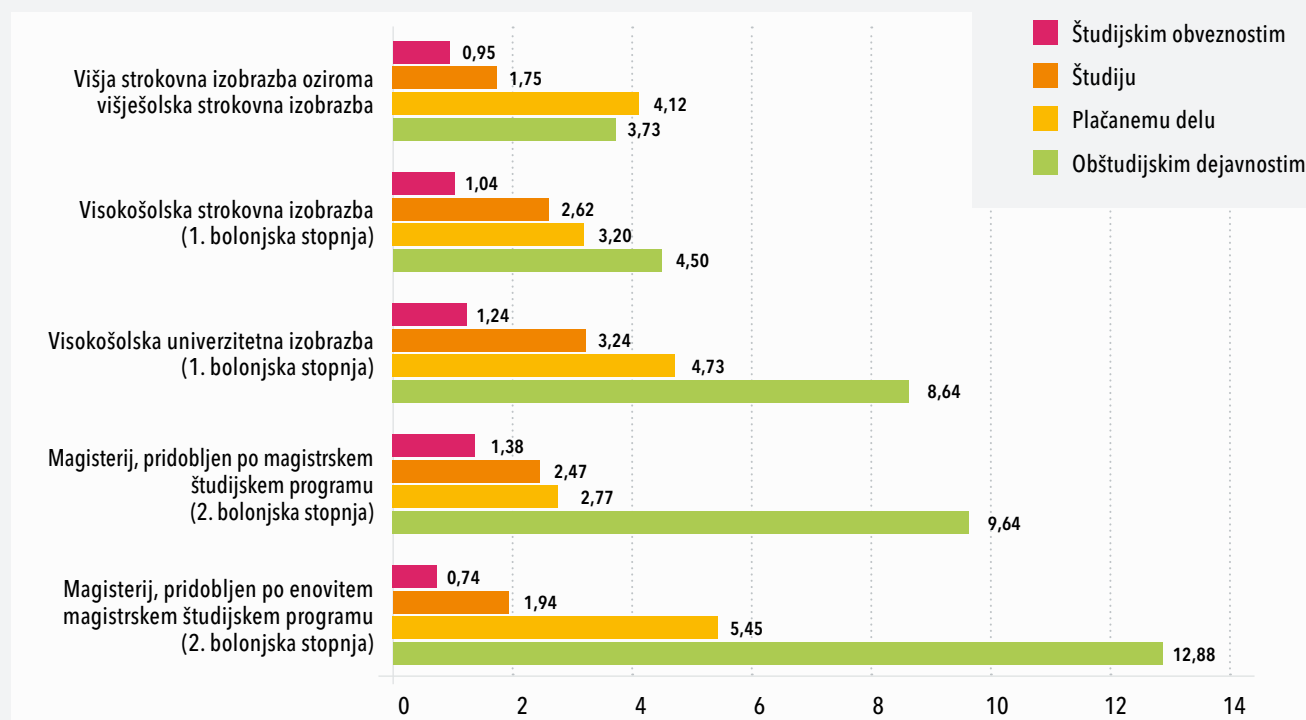
V vseh EVROŠTUDENT-državah je bila vsaj tretjina študentov, ki si je želela posvetiti več časa za študij, in sicer predvsem med študenti, ki so bili odvisni od lastnega zaslužka.

V Sloveniji so si študenti želeli več časa za individualni študij (42 %) pa tudi za plačano delo (46 %). Večinoma so bili zadovoljni s časom za redne študijske dejavnosti (56 %); več časa zanje si je želela le manj kot četrtina študentov. Najmanj zadovoljni so bili s časom za obštudijske dejavnosti, saj si je večina študentov (56 %) želela več časa zanje (glej sliko 24).

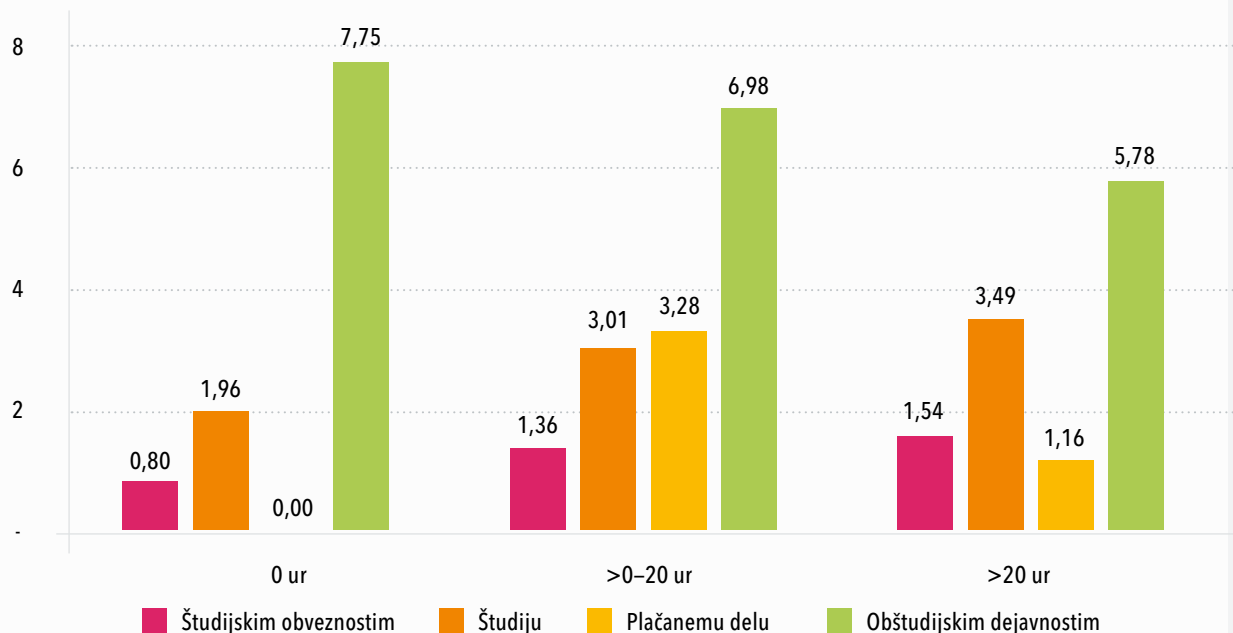
Slika 24. Dejavnosti, ki bi jim študenti želeli posvetiti manj/več časa¹⁴

Razlike v željeni razporeditvi časa za različne študijske dejavnosti in delo so se pokazale glede na stopnjo študija (Slika 25). Velika razlika se je pokazala zlasti med študenti enovitega magistrskega študija: delež tistih, ki si je za obštudijske dejavnosti želi več časa, je bil skoraj trinajstkrat večji od deleža tistih, ki so si zanje želeli porabiti manj časa. Med študenti druge bolonjske stopnje je bilo to razmerje 9,6, med študenti prve stopnje 8,6, med študenti višješolskih programov pa samo 3,7.

Slika 25. Razmerje med študenti, ki želijo več časa, in tistimi, ki želijo manj časa nameniti navedenim aktivnostim (glede na raven izobrazbe, ki jo bodo dosegli ob zaključku trenutnega študijskega programa)

¹⁴ N₁ (čas za študijske obveznosti) = 4938, N₂ (čas za študij) = 4910, N₃ (čas za plačano delo) = 4633, N₄ (čas za obštudijske dejavnosti) = 4903.

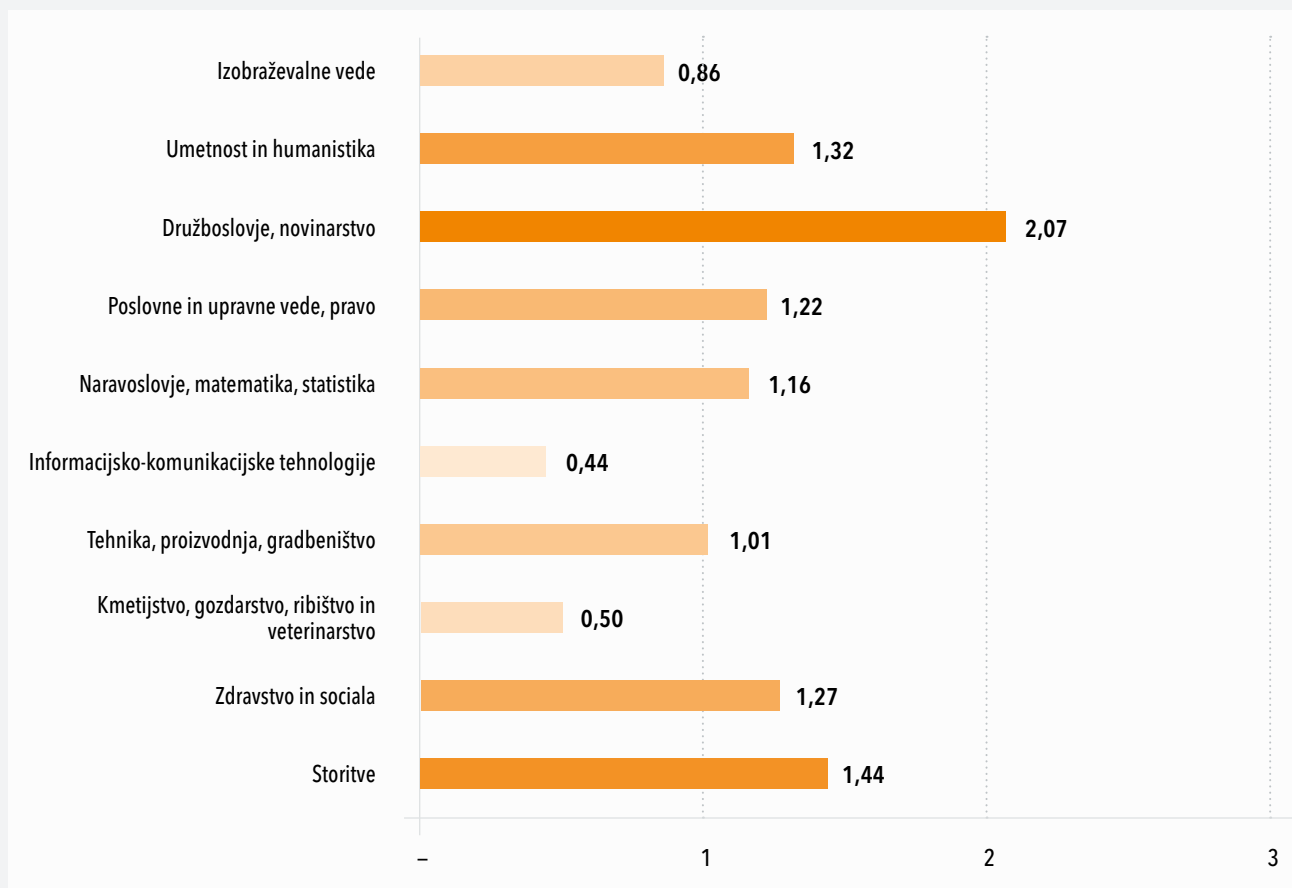

Slika 26. Razmerje med študenti, ki želijo več časa, in tistimi, ki želijo manj časa nameniti naslednjim aktivnostim (glede na število ur dela)

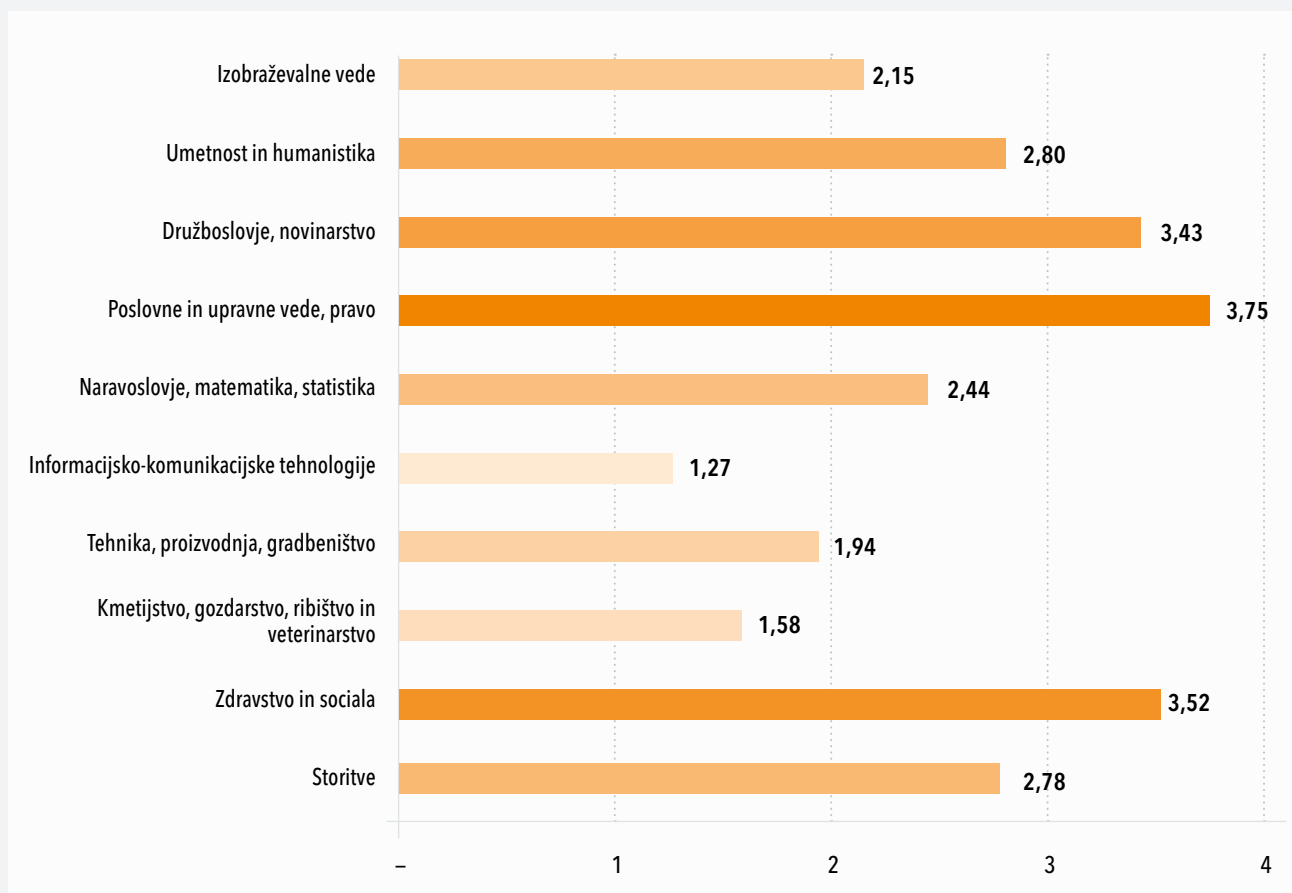
Razlike v zadovoljstvu s porabo časa so se pokazale tudi glede na obseg dela, ki ga študenti opravljajo med študijem. Največje razmerje med najbolj in najmanj zadovoljnimi študenti se je pokazalo v skupini, ki ob študiju ne dela: osemkrat več si jih je želelo več časa nameniti obštudijskim dejavnostim, kot je bilo tistih, ki si tega niso želeli (slika 26). Najmanjše razmerje glede zadovoljstva z obštudijskimi dejavnostmi pa je bilo med študenti, ki so delali več kot 20 ur tedensko, pa še med njimi je bilo skoraj šestkrat več tistih, ki so si želeli imeti več časa zanje, kot tistih, ki si tega niso želeli. Ti podatki kažejo, da si več časa za obštudijske dejavnosti želijo študenti, ki ne delajo, kakor tisti, ki delajo. Več časa kot porabijo za plačano delo med študijem, manj si želijo povečanja obštudijskih dejavnosti.

Obratno velja za zadovoljstvo s časom pri individualnem študiju: več tistih, ki so delali, si je želelo nameniti več časa za individualni študij, kot tistih, ki niso delali, in so bilo pogostejše zadovoljni s porabo časa za študij. Več časa za individualni študij si je želel večji delež tistih študentov (okrog 5 % več), ki so bili odvisni od lastnega zaslužka, kot tistih, ki so bili odvisni od podpore družine ali javne/državne štipendije. S tem rezultatom se Slovenija uvršča v povprečje drugih držav.

Razlike v zadovoljstvu s porabo časa za študij so se pokazale tudi glede na študijski program. Največja razlika med študenti, ki so si želeli več časa za študijske obveznosti, in tistimi, ki so si zanje želeli manj časa, se je pokazala pri študentih družboslovja in novinarstva (slika 27). Po drugi strani sta bili obe skupini (tisti, ki so si želeli več časa za študijske obveznosti, in tisti, ki so si ga želeli manj) skoraj izenačeni pri študentih tehnike, proizvodnje in gradbeništva, naravoslovja, matematike in statistike ter poslovnih, upravnih ved in prava. Nasprotno je bilo več študentov, ki si niso želeli povečanja obsega študijskih obveznosti, kot tistih, ki so si to želeli, na področjih informacijsko-komunikacijske tehnologije ter na področju kmetijstva, gozdarstva, ribištva in veterinarstva.

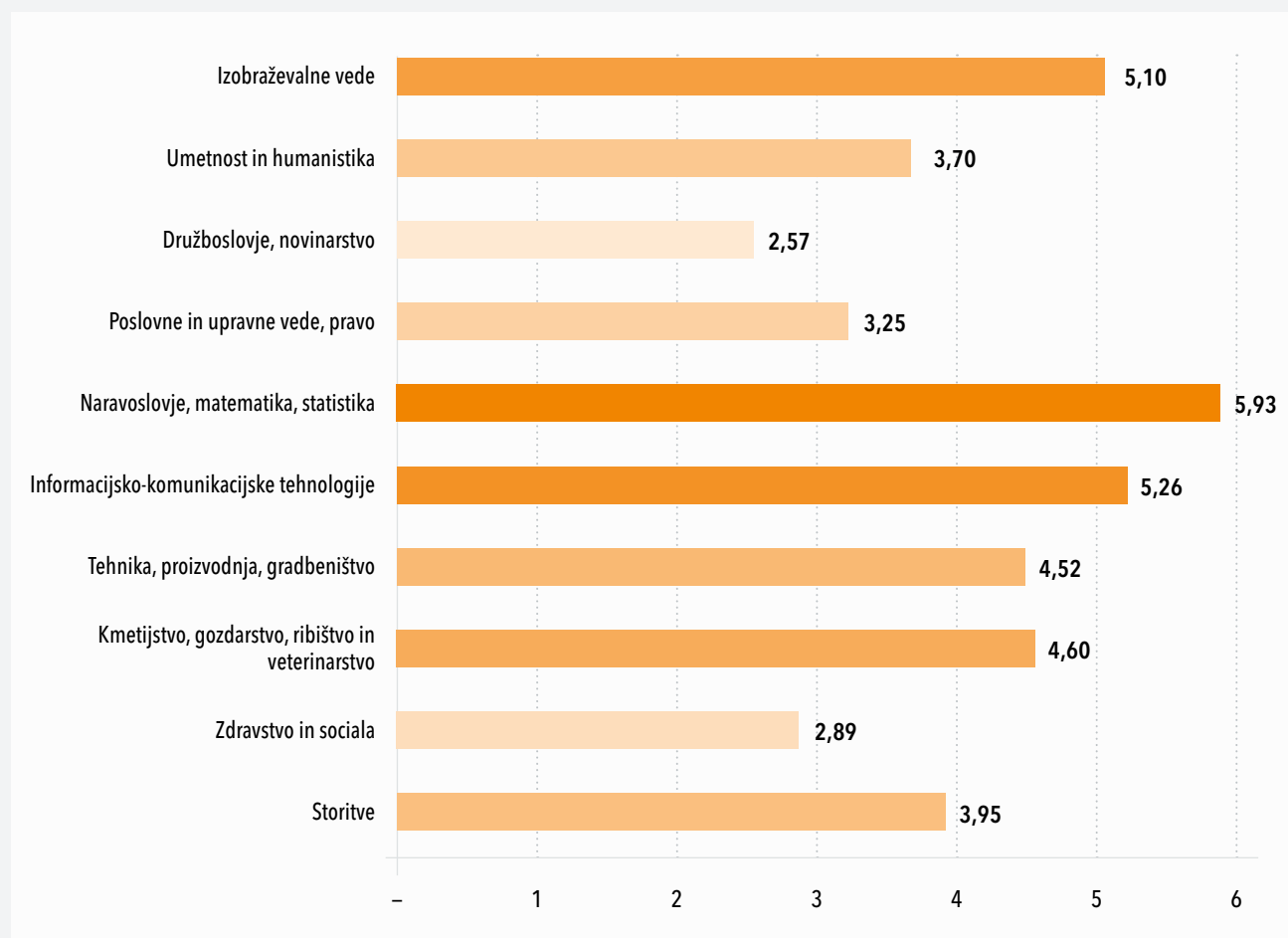
Slika 27. Razmerje med študenti, ki želijo več časa in tistimi, ki želijo manj časa nameniti študijskim obveznostim (glede na področje študija) ($N = 2139$)

Slika 28. Razmerje med študenti, ki želijo več časa, in tistimi, ki želijo manj časa nameniti individualnemu študiju (glede na področje študija) ($N = 2816$)

Razlike v zadovoljstvu s časom, namenjenim za individualni študij, so se tudi pokazale glede na študijski program. Največja razlika med študenti, ki so si želeli več časa za individualni študij, in tistimi, ki so si tega časa želeli manj, je bilo pri študentih poslovnih, upravnih ved in prava, študenti zdravstva in sociale ter študenti družboslovja in novinarstva (slika 28). Razmerje med obema skupinama (tistih, ki si želijo več časa za individualni študij, in tistih, ki si ga želijo manj) je bilo skoraj izenačeno pri študentih informacijsko-komunikacijske tehnologije pa tudi pri študentih kmetijstva, gozdarstva, ribištva in veterinarstva. Na nobenem študijskem področju ni bilo večjega deleža študentov, ki si ne bi želeli povečanja obsega časa za individualni študij, kot je bil delež tistih, ki so si to želeli.

Razmerje med študenti, ki so si želeli več časa za plačano delo, in tistimi, ki so si zanj želeli manj časa, je bilo največje pri študentih naravoslovja, matematike in statistike (slika 29). Podobno visoko razmerje se je pokazalo na področjih informacijsko-komunikacijskih tehnologij in izobraževalnih ved, kjer je bilo petkrat več študentov, ki so si želeli več časa za plačano delo, kot tistih, ki si tega niso želeli. Najmanjše razmerje med tema dvema skupinama (med 2 in 3) je bilo pri študentih družboslovja in novinarstva ter študentih zdravstva in sociale. Na nobenem študijskem področju pa ni bilo večjega deleža študentov, ki si ne bi želeli povečanja obsega časa za plačano delo, kot je bil delež tistih, ki so si to želeli.

Slika 29. Razmerje med študenti, ki želijo več časa, in tistimi, ki želijo manj časa nameniti plačanemu delu (glede na področje študija) ($N = 2675$)

Iz zgoraj navedenih razmerij med ekstremnima skupinama študentov glede zadovoljstva s porabo časa za različne dejavnosti lahko sklepamo, da so razmeroma najzadovoljnejši s študijskimi obremenitvami (merjenimi v času študijskih obveznosti in individualnega študija) študenti informacijsko-komunikacijske tehnologije pa tudi študenti kmetijstva, gozdarstva, ribištva in veterinarstva. S časom, porabljenim za plačano delo med študijem, pa so razmeroma najzadovoljnejši študenti družboslovja in novinarstva ter študenti zdravstva in sociale.

Ključne ugotovitve

V Sloveniji je bil delovni čas študentov, namenjen za študij in delo, med najvišjimi, v povprečju 51 ur tedensko. Podobno je bilo tudi v nekaterih drugih državah. Sicer je bila Slovenija med državami (približno polovica sodelujočih), kjer je bilo več časa namenjeno študijskim obveznostim kot individualnemu študiju (v polovici držav pa je bilo obratno, več časa namenjenega individualnemu študiju kot študijskim obveznostim). Za individualni študij so študenti s terciarnim izobrazbenim ozadjem porabili 2 uri več časa kot tisti brez terciarnega ozadja. Čas za študij je variiral s starostjo študentov, programom študija, njihovim izobrazbenim ozadjem ter plačanim delom. Več časa so rednim študijskim dejavnostim in individualnemu študiju namenili študenti naravoslovja, matematike in statistike ter zdravstva in sociale.

V vseh državah se je pokazalo, da čas za plačano delo med študijem zmanjšuje čas, namenjen študijskim dejavnostim, in povečuje celoten obseg časa tedenske aktivnosti študentov. V primerjavi z drugimi državami je bil čas, ki so ga za delo porabili študenti v Sloveniji, med višjimi (povprečno 14 ur tedensko); le v šestih državah so ga delu namenili več kot 15 ur.

Študenti v Sloveniji so si želeli imeti več časa za individualni študij (42 %) pa tudi za delo (46 %), medtem ko so bili večinoma zadovoljni s časom za študijske obveznosti (56 %). Najmanj zadovoljni so bili s časom za obštudijske dejavnosti, saj si je večina študentov (56 %) želela imeti zanje več časa. V vseh državah so več časa plačanemu delu namenili študenti, starejši od 30 let, in tisti, ki niso živeli pri starših, ter študenti brez terciarnega izobrazbenega ozadja. Razlike v času za plačano delo so se pokazale tudi med posameznimi študijskimi programi. V Sloveniji so plačanemu delu največ časa namenili študenti poslovnih in upravnih ved ter prava.

Plačano delo študentov

Plačano delo študenti opravljajo med študijskim letom in med počitnicami v različnem obsegu; poročali so o povprečnem številu ur dela na teden. Predstavljamo oblike zaposlitve med študijskim letom glede na študentski status (redni oz. izredni študenti) in izobrazbeno ozadje študentov. Navajamo različne razloge za opravljanje plačanega dela med študijem in s tem povezano identiteto študentov. V kolikor je opravljeno plačano delo vsebinsko povezano s študijskim programom, lahko prispeva k osvajanju relevantnih delovnih izkušenj in specifičnih kompetenc na izbranem poklicnem področju.

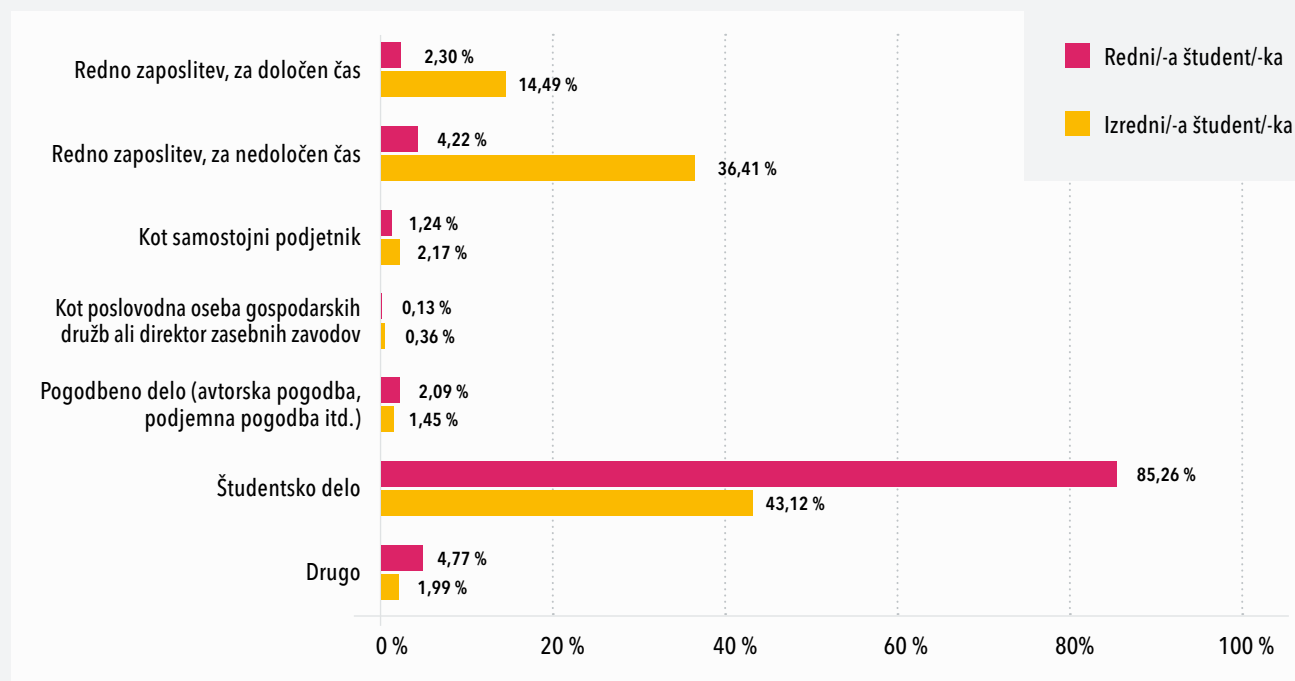
V EVROŠTUDENT-državah je povprečno polovica študentov opravljala plačano delo v času študija, tretjina med njimi redno. V Sloveniji je 33 % študentov opravljalo redno plačano delo v času predavanj, 25 % jih je plačano delo opravljalo občasno, večina pa jih med študijskim letom ni delala (42 %). S tem se Slovenija uvršča v povprečje EVROŠTUDENT-držav.

V Sloveniji je ves čas (med študijskim letom in počitnicami) delalo 27 % študentov, občasno pa še 22 %. Samo v času predavanj je delalo 6 % študentov in še 3 % občasno. Samo med počitnicami jih je delalo 22 %. Tistih, ki sploh niso iskali zaposlitve, je bilo 20 %.

Podatki za obdobje prejšnjega desetletja, od leta 2000 do 2010, so pokazali na občuten porast tistih, ki dopolnjujejo svoj dohodek s študentskim delom ali s kakšno drugo obliko začasnega dela. Leta 2000 je bilo med rednimi študenti takih 78,3 % vprašanih, medtem ko je v letu 2010 delež takih študentov znašal 84,1 % vprašanih (Lavrič idr., 2011). Velika večina študentov se v času študija vključuje v sheme študentskega dela, da bi si izboljšala svoj ekonomski položaj (vir: Slovenska mladina, 2013, 34).

Med tistimi študenti v raziskavi EVROŠTUDENT VI, ki so delali, jih je sedmina delala do vključno 10 ur (14,8 %), desetina med 11 in do vključno 20 urami (10,1 %), skoraj četrtina pa med 21 in do vključno 40 urami (23,4 %); 4,7 % jih je delalo več kot 40 ur na teden.

Izredni študenti so bili pogostejše redno zaposleni kot redni študenti (slika 30). Izredni študenti so bili najpogostejše zaposleni za nedoločen čas (36,4 %) ali za določen čas (14,5 %); ostali so bili zaposleni kot samostojni podjetniki (2,2 %), poslovodne osebe (0,4 %) ali so opravljali pogodbeno delo (avtorske in podjemne pogodbe – 1,4 %) ali v drugih oblikah zaposlitve (2 %). Redni študenti so najpogostejše opravljali študentsko delo (43,1 %) ali drugo obliko dela (4,8 %).

Slika 30. Oblika dela oz. zaposlitve glede na študentski status (N = 2899)

Med študenti, ki so delali med študijskim letom (v času predavanj), sta dve tretjini študentov v Sloveniji sebe istovetili s študentom oz. študentko, ki poleg študija tudi dela (68,1 %). Nasprotno velja za ostalo tretjino študentov, ki se je istovetila z delavcem oz. delavko, ki študira ob delu. Podobno razmerje je bilo tudi v povprečju držav, sodelujočih v EVROŠTUDENT VI.

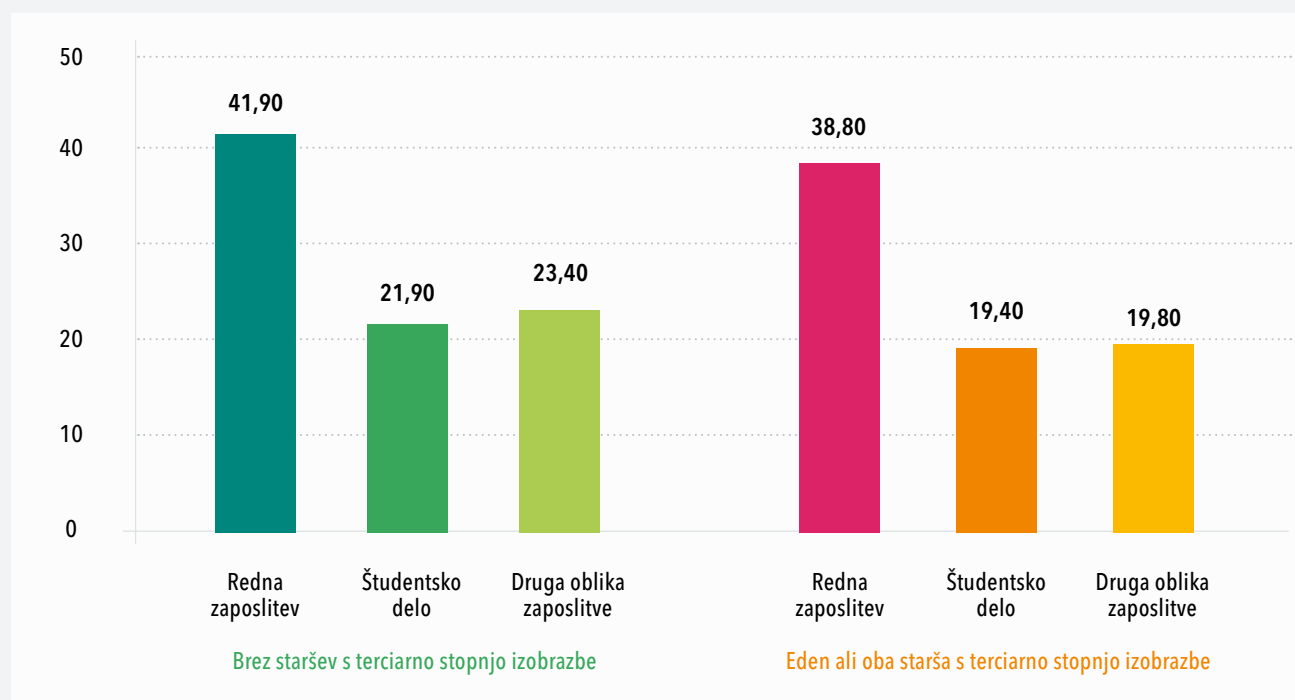
Ti podatki kažejo na to, da družbena skupina študentov ni več homogena glede bistvenih, poudarjenih značilnosti, povezanih s študijem (kot življenjskim obdobjem izobraževanja in priprave na delo/poklic, vendar še brez zaposlitve/dela), saj se v večji ali manjši meri prekriva s skupino zaposlenih/delavcev in prevzema značilnosti, ki izhajajo

iz dela. Zato se je potrebno vprašati, kako to vpliva na študijski proces in zavzetost za študij med študenti (tistimi, ki so redno zaposleni in tudi ostalimi) pa tudi, kakšne posledice ima to na spreminjanje izobraževalnih smotrov in družbeno vrednost univerzitetne izobrazbe ter akademskih poklicev.

Profili študentov glede na delo med študijem:

- Največ študentov, ki med študijem niso delali, je mlajših od 21 let; vpisani so bili na enovit magistrski študij in niso imeli otrok.
- Največ študentov, ki so opravljali študentsko delo, je bilo starih 22 do 24 let; vpisani so bili na redni magistrski študij in niso imeli otrok.
- Največ študentov, ki so bili redno zaposleni, je bilo starejših od 29 let; vpisani so bili na izredni študij ali višješolski študijski program in so imeli otroke.

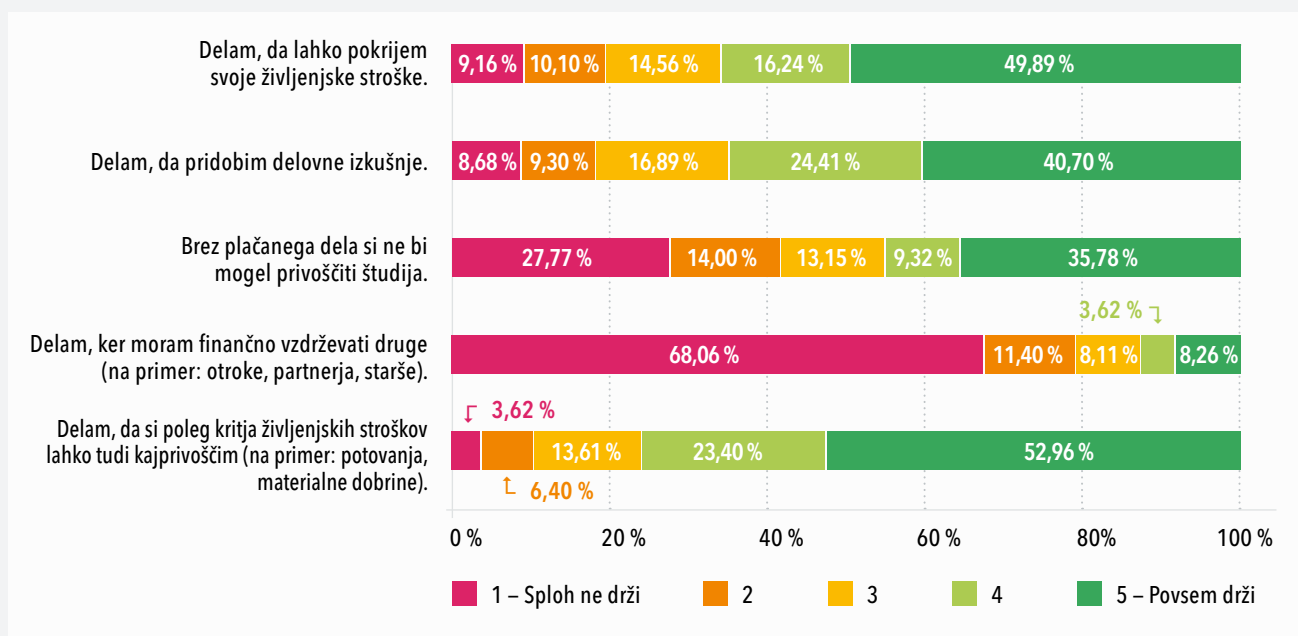
Študenti, ki so imeli starše brez terciarne izobrazbe, so pogosteje delali v različnih oblikah zaposlitve kot študenti s starši s terciarno izobrazbo (slika 31). Pri obeh skupinah študentov je bila najpogostejša oblika zaposlitve redna zaposlitev, ki jo je opravljalo 3,1 % več študentov brez terciarnega izobražbenega ozadja kot tistih s terciarnim ozadjem. Študentsko delo je opravljalo 2,5 % več študentov brez terciarnega izobražbenega ozadja kot tistih s takšnim ozadjem. Tudi druge oblike zaposlitve je opravljalo 3,6 % več študentov brez terciarnega izobražbenega ozadja kot tistih s terciarnim ozadjem.

Slika 31. Povprečno število ur dela v času predavanj glede na izobrazbo staršev in obliko dela/zaposlitve (N = 2765)

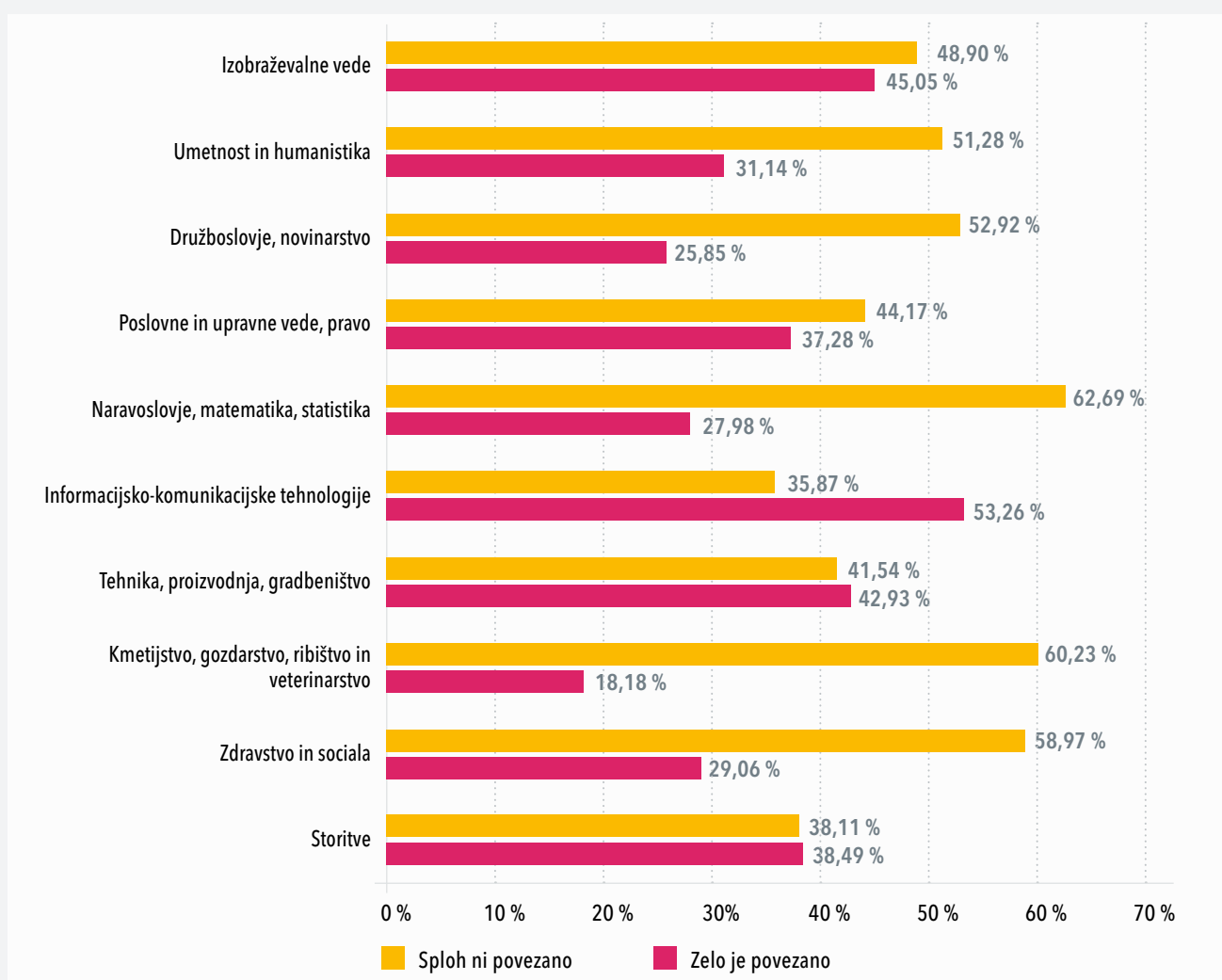
Študenti so opravljali delo iz različnih razlogov (slika 32). V Sloveniji je približno polovica študentov ocenila, da povsem drži trditev, da delajo, da si lahko pokrijejo svoje življenjske stroške, več kot polovica pa, da povsem drži trditev, da delajo, da si poleg kritja življenjskih stroškov lahko tudi kaj privoščijo (npr. potovanja, materialne dobrine). Dve petini sta ocenili, da povsem drži trditev, da delajo zato, da si pridobijo delovne izkušnje. Več kot tretjina pa je ocenila, da povsem drži trditev, da si brez plačanega dela ne bi mogli privoščiti študija. Za manj kot desetino povsem drži trditev, da delajo, ker morajo finančno vzdrževati druge (npr. otroke, partnerja, starše).

V Sloveniji je bil, tako kot tudi na Portugalskem, Malti, Poljskem, Madžarskem, Hrvaškem, Češkem in v Nemčiji ter Estoniji, večji delež študentov, ki so živeli od svojega dela (okrog 60 %), kot tistih, ki so jih vzdrževale družine (okrog 20 %). Predvsem študenti, ki so svoje družine označili za finančno šibke, so poročali o nujnosti lastnega dela med študijem (v povprečju EVROŠTUDENT-držav je bilo takih okrog dve tretjini).

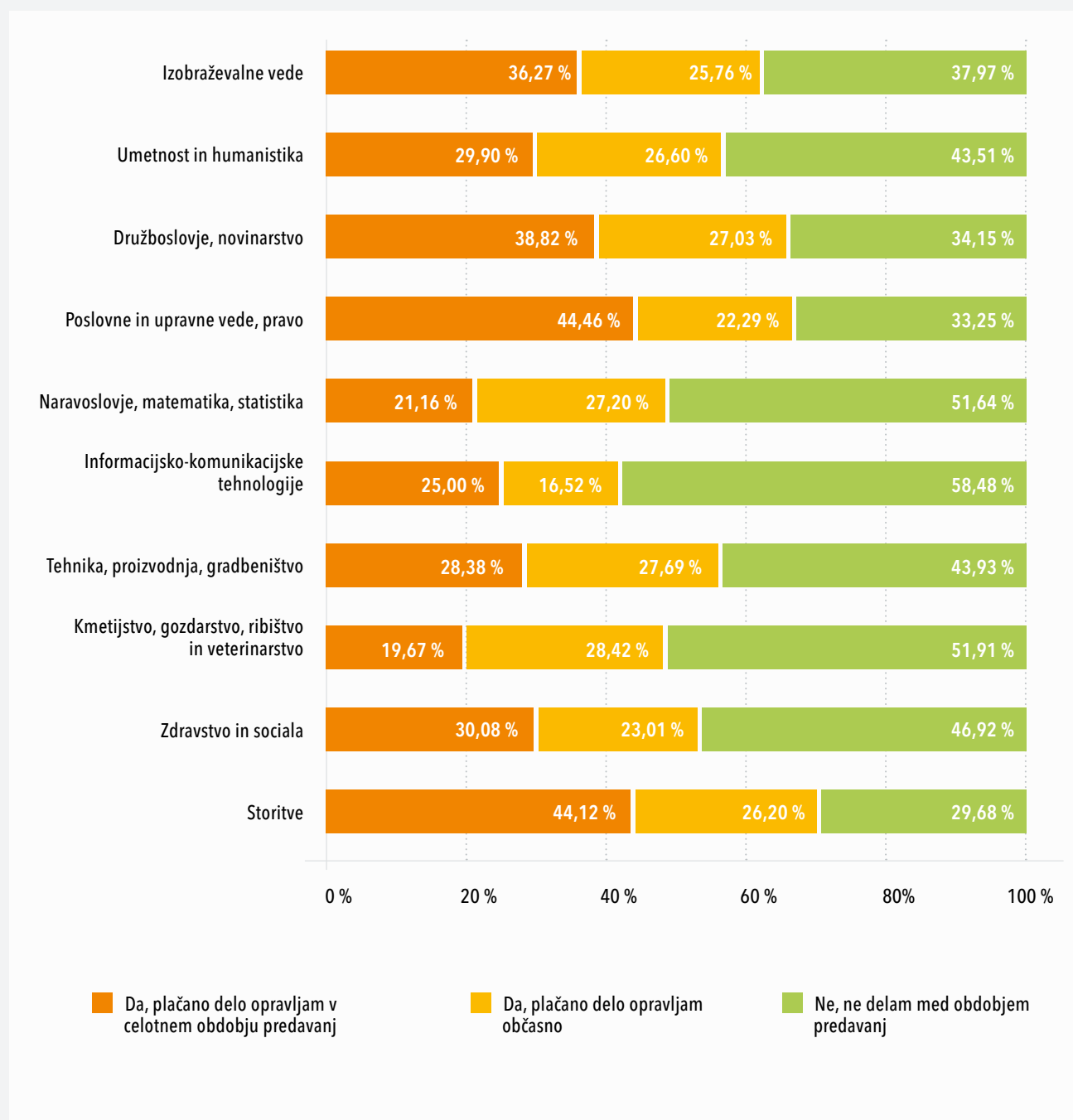
Slika 32. Razlogi za opravljanje plačanega dela študentov (N = 2893)

Skoraj polovica študentov v Sloveniji (48 %) je poročala o tem, da njihovo delo ni povezano s študijskim programom. To so bili študenti z vseh študijskih področij (slika 33), največ pa s področij naravoslovja, matematike in statistike, kmetijstva, gozdarstva in veterine ter zdravstva in sociale (po tri petine z vsakega področja). Le petina vseh študentov je ocenila, da je delo, ki ga opravljajo, zelo povezano s študijem (22,4 %). Tudi ti študenti so bili z vseh področij študija, največ pa s področja informacijsko-komunikacijske tehnologije (53,3 %), izobraževalnih ved (45,1 %) ter tehnike, proizvodnje in gradbeništva (42,9 %).

Slika 33. Zaznana povezanost plačanega dela s študijskim programom glede na področje študija (N = 2865)

Največji delež študentov, ki so zaposleni skozi celotno obdobje predavanj, je bilo vpisanih v programe s področij poslovnih, upravnih ved in prava ter storitev pa tudi družboslovja in novinarstva – po dve petini z vsakega področja (slika 34). Na vseh področjih študija jih je okrog četrtna opravljala občasna plačana dela, izjema so bili le študenti informacijsko-komunikacijske tehnologije, ki jih je občasno delala le šestina.

Slika 34. Opravljanje plačanega dela glede na področje študija ($N = 4922$)

Deleži študentov, ki med predavanji niso opravljali plačanega dela, so bili največji na področjih informacijsko-komunikacijskih tehnologij, naravoslovja, matematike in statistike ter kmetijstva, gozdarstva, ribištva in veterinarstva (več kot polovica). Nemara so na vseh teh področjih študiji intenzivnejši, kar študentom, ki želijo napredovati in študij dokončati, ne omogoča dovolj časa za paralelno zaposlitev. Morda pa je na teh področjih manj priložnosti na trgu dela (verjetno z izjemo področja IKT, kjer je veliko zaposlitvenih priložnosti).

Ključne ugotovitve

V Sloveniji je tretjina študentov opravljala redno plačano delo v času predavanj, četrtnina pa občasno. Dve petini jih med študijskim letom nista delali (42 %). Ti podatki so podobni povprečju EVROŠTUDENT-držav.

Med študenti, ki so opravljali plačano delo med študijskim letom, sta dve tretjini sebe istovetili s študentom oz. študentko, ki poleg študija tudi dela (68,1 %). Nasprotno velja za ostalo tretjino študentov, ki se je istovetila z delavcem oz. delavko, ki študira ob delu. Podobno razmerje je bilo tudi v povprečju EVROŠTUDENT-držav.

Največji deleži študentov, ki delajo skozi celotno obdobje predavanj, so vpisani v programe s področij poslovnih in upravnih ved ter prava, storitev pa tudi družboslovja in novinarstva – po dve petini z vsakega področja. Deleži študentov, ki med predavanji ne opravljajo plačanega dela, so največji na področjih informacijsko-komunikacijskih tehnologij, naravoslovja, matematike in statistike ter kmetijstva, gozdarstva, ribištva in veterinarstva (več kot polovica).

7

Prihodki in stroški študentov

V tem poglavju so predstavljeni odgovori študentov o višini in glavnih virih prihodkov ter življenjskih in študijskih stroških. Subjektivne zaznave finančnih težav navajamo v povezavi s starostjo in zdravstvenim statusom študentov, obliko nastanitve med študijem, intenzivnostjo študija in glavnim virom prihodkov. Finančne težave študentov pa so povezane tudi z izobrazbenim ozadjem in ocenjenim finančnim položajem družin študentov.

Prihodki študentov

V Sloveniji je povprečna mesečna vsota denarja, s katero so razpolagali študenti v letu 2016, znašala 433,9 EUR. Skupni mesečni življenjski stroški (ki so jih plačevali sami ali pa jim jih je plačal kdo drug) so znašali povprečno 468,4 EUR. Povprečni mesečni stroški študija pa so znašali 43,3 EUR.

Za mednarodno primerjavo so izračunali prihodke študentov v »novi valuti« – PPS (Purchasing Power Standard), ki izloči vpliv tečajnih razlik in različnih cen izdelkov v posameznih državah. Enota nove valute PPS je opredeljena kot ena nakupovalna košarica izdelkov, ki stanejo enako v vseh državah EU-28. Glede na to vrednost so za vsako državo izračunani povprečni prihodki študentov v vrednosti PPT (mediana). Za Slovenijo je povprečni prihodek študentov znašal 624 PPS, kar jo uvršča na predzadnje mesto med sodelujočimi državami, nizko pod mednarodnim povprečjem, ki znaša 861 PPS.

V Sloveniji je imelo 20 % študentov z najvišjimi prihodki približno 500 PPS višje prihodke od povprečja, 20 % študentov z najnižjimi prihodki pa približno 300 PPS nižje prihodke od povprečja. V deležih to pomeni, da je imelo 20 % »najbogatejših« študentov 80 % višje prihodke od povprečja, 20 % »najrevnejših« študentov pa 41 % nižje. Razlike med »najbogatejšimi« in »najrevnejšimi« študenti v Sloveniji so bile podobne kot v drugih državah. Ta podatek pa kljub temu nakazuje relativno neenako distribucijo prihodkov študentov v Sloveniji. Velike razlike med obema skupinama študentov so se pokazale na Islandiji, Portugalskem, Malti, v Litvi, Turčiji in Franciji. Najmanjše razlike med »bogati« in »revni« študenti pa so se pokazale na Nizozemskem, Švedskem, Danskem in v Avstriji.

Analize iz raziskave Slovenska mladina (2013) so za predhodno desetletje pokazale, da so bili mladi v Sloveniji bolj pesimistični glede bodočega gospodarskega položaja svoje države. Skoraj 44 % mladih v Sloveniji je v letu 2013 pričakovalo, da bo gospodarski položaj v Sloveniji v naslednjih desetih letih precej ali nekoliko slabši, kot je bil v času izvedbe raziskave (za primerjavo: na Hrvaškem je bil ta delež 13 %, na Kosovu pa 8 %). (Vir: Slovenska mladina, 2013, 53).

UMAR je v Jesenski napovedi gospodarskih gibanj 2016 (september 2016), izhajajoč iz podatkov za leto 2015, za leto 2016 napovedal 1,9-odstotno rast zaposlenosti, ki naj bi se v naslednjih dveh letih (2017 in 2018) znova znižala na raven iz leta 2015, tj. na 1,1 %. Obenem naj bi se po njihovih napovedih znižala tudi brezposelnost, približno za en odstotek letno. Od leta 2015, ko je stopnja registrirane brezposelnosti znašala 12,3 %, naj bi se le-ta v letu 2016 znižala na 11,2 %, v letu 2017 na 10,2 % in v letu 2018 na 9,5 %. Prav tako naj bi po napovedih UMAR naraščala tudi produktivnost dela (BDP na zaposlenega): od 1,2 % realne rasti v letu 2015 naj bi se v letu 2016 znižala na 0,4 %, nato pa v naslednjih dveh letih narasla na 1,5 %.

Viri prihodkov

Večina denarja, s katero so mesečno razpolagali študenti v Sloveniji v letu 2016 (povprečno 186,3 EUR), je bil njihov lastni zaslužek od dela, ki so ga trenutno opravljali. Na drugem mestu je bil lastni zaslužek od preteklega dela (95,8 EUR). Na tretjem mestu je bil denar, ki so ga prejeli od staršev in skrbnikov (64 EUR). Na četrtem mestu pa je bil denar Zoisove štipendije (55,5 EUR). Sredstva iz drugih virov so bila v povprečju nižja. Torej, zaposlitev študentov je bila v Sloveniji najpomembnejši vir za preživljanje.

Družina je bila primarni vir prihodkov študentov v treh petinah v raziskavi EVROŠTUDENT VI sodelujočih držav, vendar ne v Sloveniji. V Sloveniji je 42 % prihodkov študentov prišlo iz finančnih virov družine, 44 % iz lastnega zaslužka, 9 % iz štipendij in 5 % iz drugih virov. V Sloveniji je torej glavni vir (največji delež) finančnih prihodkov študentov predstavljal lastni zaslužek, podobno kot še v sedmih državah (Švica, Estonija, Malta, Islandija, Avstrija, Finska in Norveška).

Struktura prihodkov je bila odvisna od starosti študentov. S starostjo se je nižal delež financiranja s strani družine, prav tako se je nižal tudi delež prihodkov iz štipendij, medtem ko se je delež prihodkov iz lastnega zaslužka višal.

V Sloveniji je bil med študenti, mlajšimi od 22 let, delež prihodkov iz družine 53 %, medtem ko je bil med študenti, starejšimi od 30 let, delež družinskih prihodkov približno polovico nižji, le 26 %. V skupini mlajših študentov je bil delež prihodkov iz štipendij 13 %, v skupini starejših pa le še 0,1 %. Obratno je bil v skupini starejših delež prihodkov iz lastnega zaslužka 71 %, med mlajšimi pa 29 %. V deležu drugih prihodkov se skupini nista razlikovali.

Tudi izobrazbeno ozadje študentov je bilo povezano s strukturo prihodkov. Študenti s terciarnim izobrazbenim ozadjem so iz družine dobili večji del prihodkov kot študenti brez terciarnega izobrazbenega ozadja. Prvi so dobili tudi manjši delež prihodkov iz štipendij, manj tudi iz lastnega zaslužka. V Sloveniji je bila struktura prihodkov med študenti s terciarnim izobrazbenim ozadjem naslednja: 49 % družina, 7 % štipendije, 39 % lastni zaslužek, 5 % drugo. Med študenti brez terciarnega izobrazbenega ozadja pa je bila struktura prihodkov naslednja: 35 % iz družine, 10 % iz štipendij, 49 % iz lastnega zaslužka in 5 % iz drugih virov. Podobna struktura se je v večini EVROŠTUDENT-držav pokazala tudi pri primerjavi skupin študentov, ki so živeli pri starših, in skupin tistih, ki so živeli samostojno. Vendar v Sloveniji po tem dejavniku ni bilo pomembnih razlik v strukturi prihodkov. Obe skupini študentov sta večino prihodkov enakomerno pridobili iz družine in lastnega zaslužka (več kot 40 % iz vsakega vira).

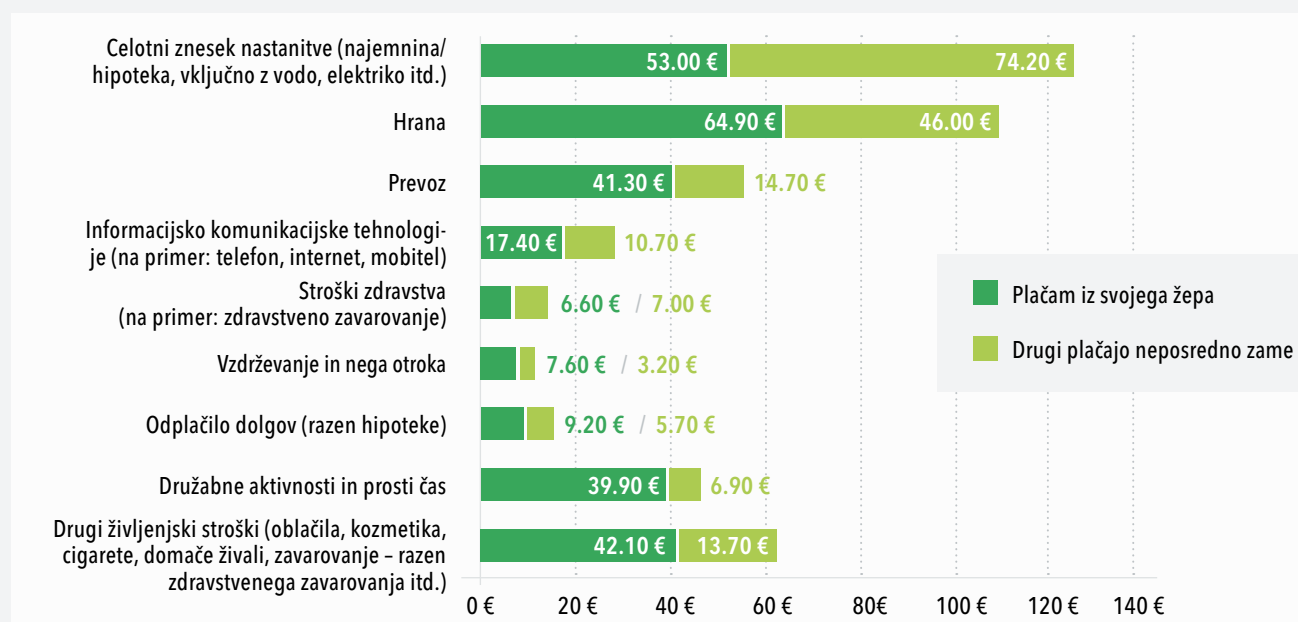
Če primerjamo strukturo prihodkov med študenti, ki so poročali o finančnih težavah, in tistimi brez finančnih težav, v večini držav vidimo, da so se študenti iz prve skupine pogosteje financirali iz štipendij in v manjšem deležu iz lastnega zaslužka. V Sloveniji pa se obe skupini nista razlikovali v strukturi prihodkov.

Stroški študentov

V Sloveniji so 91 % stroškov predstavljali življenjski stroški, le 9 % pa stroški, povezani s študijem. Ti podatki Slovenijo uvrščajo v mednarodno povprečje, kjer so življenjski stroški predstavljali 89 % mesečnih stroškov, študijski stroški pa do 11 %. Več kot polovico življenjskih stroškov (55 %) študentov v Sloveniji so pokrili študenti sami, več kot tretjino pa so jim jih pokrili starši/drugi (36 %). Študijske stroške so v 6 % pokrili študenti sami, 3 % pa starši/drugi. V povprečju EVROŠTUDENT-držav so dve tretjini stroškov pokrili študenti sami, tretjino pa starši/drugi. Slovenski študenti so se razlikovali od mednarodnega povprečja v tem, da so si sami pokrili nekoliko manjši delež stroškov, nekoliko večjega pa jim jih je pokrila družina.

Študenti, ki so živeli samostojno, so si sami pokrili večji delež življenjskih stroškov kot študenti, ki so živeli pri starših; razmerje med njimi je bilo v Sloveniji 62 proti 47 % (mednarodno povprečje pa je 66 proti 46 %). Razlike v študijskih stroških, ki so jih pokrili študenti sami, se med dvema skupinama glede na bivališče niso razlikovali, ne v Sloveniji ne v mednarodnem povprečju.

Največji mesečni življenjski strošek študentov v Sloveniji je predstavljal strošek nastanitve (povprečno 127,2 EUR). Sledili so stroški hrane (110,9 EUR), prevoza (56 EUR) in drugi stroški – obleka, kozmetika, cigarete, stroški za domače živali (55,8 EUR) ter stroški za družabne dejavnosti (46,8 EUR) (slika 35).

Slika 35. Povprečni mesečni življenjski stroški študentov (N = 4843)

Študenti v Sloveniji, ki so živeli sami, so porabili 30 % vseh stroškov za nastanitev, 21 % za hrano in 4 % za komunikacijo. To je podobno mednarodnemu povprečju v EVROŠTUDENT-državah, kjer je med študenti, ki so živeli samostojno, več kot tretjina vseh stroškov odpadla na stanovanje, 22 % na hrano in 4 % na komunikacijo.

Stroški nastanitve so predstavljali največje breme tistim študentom v Sloveniji, ki so živeli sami oz. so si delili stanovanje z drugimi osebami (okrog 35 %), najmanjše breme pa študentom, ki so bivali v študentskih domovih (okrog 20 %). Od mednarodnega povprečja se ti podatki razlikujejo predvsem v večjem deležu študentov, ki so si delili stanovanje in jih je bremenil strošek nastanitve (v drugih državah je bil njihov delež nižji od deleža študentov, ki so živeli sami in so občutili strošek nastanitve kot breme).

Breme stroškov stanovanja med študenti, ki živijo sami, je v večini držav in tudi v Sloveniji večje kot je med odraslimi osebami, ki živijo v enočlanskem gospodinjstvu (podatki EUROSTAT). To si lahko pojasnimo z višjimi prihodki od zaposlitve slednjih.

Stroški, povezani s študijem, so v največjem deležu v skoraj vseh državah (razen na Finskem in Danskem) odpadli na stroške šolnine (ter vpisnine, izpitov in drugih administrativnih stroškov). V Sloveniji je bil ta delež 6 %, kar je blizu mednarodnega povprečja (8 %), medtem ko je bil najvišji strošek šolnine na Irskem (32 %) in Nizozemskem (16 %) (drugje pa se je gibal okrog 10 % ali manj). Drugi večji strošek, povezan s študijem, so predstavljali učni materiali. V Sloveniji so ti stroški znašali okrog 2 %, podobno kot v povprečju držav; višji so bili na Nizozemskem, Malti in v Avstriji (okrog 5 %).

Največji delež študentov, ki je plačeval šolnino, je bil v Sloveniji med študenti naravoslovja, matematike in statistike (82 %). Podobno je bilo le še na Islandiji in Finskem. V drugih državah je bil največji delež študentov, ki so plačevali šolnine, s področij poslovnih ved, upravnih ved in prava (60 %), s področja naravoslovja, matematike in statistike pa manj kot polovica (48 %), medtem ko jih je bila na področju informacijsko-komunikacijske tehnologije več kot polovica (53 %). V Sloveniji sta bila deleža študentov s šolnino na področjih naravoslovja, matematike in statistike ter poslovnih, upravnih ved in prava skoraj izenačena (malo več kot 80 %), nekoliko manj pa je bilo takšnih med študenti IKT (72 %).

Delež študentov s šolnino je bil pozitivno povezan s starostjo. V Sloveniji jih je bilo med starejšimi od 22 let okrog 10 % več kot med mlajšimi študenti (89 % oz. 78 %). V drugih državah pa se je delež med starejšimi od 25 let v primerjavi z mlajšimi povečal za desetino (okrog 60 % oz. 50 %).

Pogostejše so plačevali šolnino na neuniverzitetnih študijih (v Sloveniji 5 % več, v mednarodnem povprečju pa 8 % več) ter na drugostopenjskih študijih (v Sloveniji 4 % več, v mednarodnem povprečju 2 %).

V tretjini držav je med 20 in 30 % študentov, ki so plačevali šolnino, prejemale štipendije, v Sloveniji (33 %). Sicer pa v večini držav več kot 60 % študentov s šolnino ni prejemale štipendije.

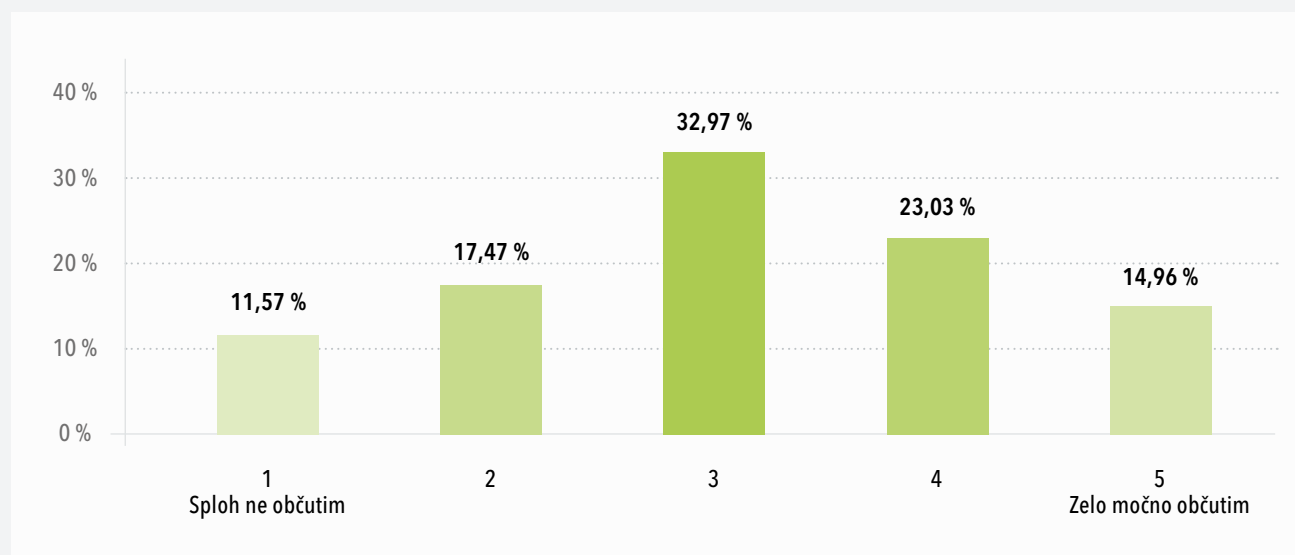
Finančne težave

V Sloveniji je bil povprečni prihodek študentov (izražen v vrednosti mediane) nižji od 700 PPS (mediana v mednarodnem povprečju znaša 861 PPS). Podobno nizki kot v Sloveniji so bili povprečni prihodki študentov tudi na Hrvaškem in Slovaškem ter v Franciji in Turčiji.

Glede na vrednost prihodkov študentov, izraženih v enotah PPS, razlike med študenti v Sloveniji, ki so poročali o finančnih težavah, in tistimi, ki niso, niso bile velike oz. so bile manjše od 50 PPS. Podobno zanemarljiva razlika v zaznanih finančnih težavah študentov glede na prihodek se je pokazala še v Švici, Litvi in na Portugalskem (v vseh državah, razen na Hrvaškem, pa je bil prihodek v PPS višji od prihodka študentov v Sloveniji).

V Sloveniji je finančne težave močno ali zelo močno občutilo 38 % študentov (slika 36). Ta delež je za 10 % višji kot v mednarodnem povprečju (26 %) in enak kot na Poljskem. Večji delež študentov z močnimi ali zelo močnimi finančnimi težavami je bil le še v Gruziji (40 %). Podobno kot v Sloveniji je več kot tretjina študentov poročala, da (zelo) močno občuti finančne težave, v Albaniji, na Poljskem, Islandiji in Irskem.

V Sloveniji 17,5 % študentov finančnih težav ni občutilo, 11,6 % pa jih sploh ni občutilo.

Slika 36. Zaznavanje finančnih težav s strani študentov (N = 4957)

V Sloveniji je o velikih finančnih težavah poročalo več kot 60 % študentov iz finančno šibkih družin (kot so jih sami opredelili), tako kot v Gruziji, na Poljskem, v Albaniji, Srbiji in na Portugalskem. V Sloveniji je skoraj dve tretjini študentov iz finančno šibkih družin poročalo o finančnih težavah, medtem ko je o njih poročala le petina tistih, ki izhajajo iz finančno dobro stoječih družin. Ta razlika, med obema skupinama študentov, je v Sloveniji znašala več kot 40 % in je bila večja od povprečne razlike v EVROŠTUDENT-državah, kjer je znašala okrog 30 %.

O nadpovprečno velikih finančnih težavah so poročali tudi študenti z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami. V Sloveniji je v ti skupini študentov okrog 45 % poročalo o resnih finančnih težavah, kar je 8 % več, kot je bilo študentov s finančnimi težavami v skupini brez dolgotrajnih zdravstvenih težav (37 %). V tem oziru Slovenija ne sodi med države z nadpovprečno izraženimi finančnimi težavami študentov z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami v primerjavi z drugimi študenti, temveč je razlika med obema skupinama skladna z mednarodno povprečno razliko (okrog 10 %). Večje finančne težave študentov z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami kot ostalih študentov lahko pripišemo višjim življenjskim stroškom in nižjim prihodkom, povezanih z manj možnostmi za zaposlitev ali s pogostejšimi zaposlitvami za manj plačano delo ter tudi z manj možnostmi za štipendije (posebej če so ti študenti starejši) idr.

Finančne težave so bile povezane tudi z virom prihodkov, na katerega so se zanašali študenti. V povprečju EVROŠTUDENT-držav je četrtnina študentov, ki je bila odvisna od družinske finančne podpore, poročala o velikih finančnih težavah (26 %). Podoben delež je o njih poročal tudi med študenti, ki so bili odvisni od lastnega zaslužka (24 %). Večji delež, skoraj tretjina, pa je bil med tistimi, ki so bili odvisni od javne/državne štipendije. V Sloveniji je bil delež študentov s finančnimi težavami višji od mednarodnega povprečja, ne glede na vir prihodkov. Najvišji delež je bil med študenti, ki so bili odvisni od štipendij (več kot 40 %), medtem kot je bil delež študentov s finančnimi težavami najnižji med tistimi, ki so bili odvisni od družinske podpore (37 %); med tistimi, ki so bili odvisni od lastnega zaslužka, jih je o finančnih težavah poročalo 40 %. V primerjavi z drugimi državami sodijo študenti v Sloveniji med sedem držav z nadpovprečno visokim deležem študentov s finančnimi težavami, ki se preživljajo s štipendijo. Po drugih dveh kategorijah pa podatki iz Slovenije ne izstopajo.

Tudi starost študentov je bila povezana s finančnimi težavami. O njih so pogosteje poročali starejši študenti (starejši od 25 let), kar gre verjetno pripisati višjim življenjskim stroškom v primeru lastnih družin oz. otrok. V Sloveniji je o finančnih težavah poročala tretjina mlajših od 22 let (32 %), dve petini v starostni skupini 22 do 24 let (38 %), 45 % starih med 25 in 29 let ter več kot polovica starejših od 30 let (53 %). Tudi slovenski podatki o finančnih težavah študentov po starostnih skupinah so nadpovprečni v primerjavi z drugimi sodelujočimi državami (22 %, 26 %, 31 % in 31 % za prej navedene starostne skupine).

Naslednji dejavnik, ki se je povezoval s finančnimi težavami študentov, je bilo njihovo izobrazbeno ozadje. V povprečju so študenti s starši, ki imajo terciarno izobrazbo (23 %), redkeje poročali o finančnih težavah kot študenti, katerih starši takšne izobrazbe nimajo (29 %). V Sloveniji sta bila oba deleža nadpovprečna: o finančnih težavah je poročalo 45 % študentov brez terciarnega izobrazbenega ozadja in 31 % študentov s terciarnim izobrazbenim ozadjem. Razliko med obema skupinama študentov si lahko pojasnimo z razmeroma višjimi finančnimi prihodki staršev z visokošolsko izobrazbo, ki lahko bolje preskrbijo tudi svoje otroke, študente. Vendar pa podatki kažejo, da je bilo v Sloveniji tudi med slednjimi veliko študentov s finančnimi težavami (skoraj tretjina). V tem lahko prepoznamo odraz siceršnje ekonomske situacije v državi, kjer visokošolsko izobraženi odrasli ne zmorejo nujno brez finančnih težav preživljati svoje družine. To pa nakazuje novo družbeno skupino visokoizobraženih odraslih, ki tvegajo življenje na robu revščine. Tudi podatki SURS¹⁵ nakazujejo, da med višje-/visokošolsko izobraženimi odraslimi (starimi med 18 in 64 let) narašča delež tistih, ki tvegajo revščino (živijo v gospodinjstvih z ekvivalentnim neto razpoložljivim dohodkom, nižjim od praga tveganja revščine): 2,7 % v letu 2008, 3,6 % v letu 2010, 4,5 % v letu 2013 in 5,9 % v letu 2016.

Med drugim je na finančne težave vplivala tudi intenziteta študija. Če študenti večji del dneva preživijo na fakulteti, imajo manj možnosti za opravljanje plačanega dela. V Sloveniji je bila razlika v deležu študentov, ki so poročali o finančnih težavah, med skupinama z nizko- in visokointenzivnim študijem skoraj 10 % (33 % oz. 42 %).

Med študenti, ki so poročali o finančnih težavah, se je večja razlika pokazala tudi med skupinama tistih, ki so neposredno vstopili v terciarno izobraževanje, in tistimi, ki so se vpisali kasneje, in sicer tako v Sloveniji kot v drugih državah. V Sloveniji je bila razlika med obema skupinama skoraj 10 % (37 % študentov iz skupine z neposrednim prehodom in 48 % iz skupine z odloženim prehodom). Mednarodni povprečni delež študentov z (zelo) resnimi finančnimi težavami znaša 25 % v skupini z neposrednim prehodom oz. 31 % v skupini z odloženim prehodom v terciarni študij.

Razlika v finančnih težavah je bila tudi med študenti, ki so živeli s starši, in tistimi, ki so živeli samostojno. V mednarodnem povprečju so imeli študenti, ki so živeli s starši, redkeje finančne težave (24 %) kot študenti, ki so živeli samostojno (27 %). V Sloveniji je poročalo o finančnih težavah 36 % študentov, ki so živeli s starši, in 40 % tistih, ki so živeli samostojno.

S finančnimi težavami se je v EVROŠTUDENT-državah srečevalo tudi več študentov, ki so plačevali šolnino (mednarodno povprečje je bilo 29 %), kot tistih, ki je niso (24 %). V Sloveniji je o finančnih težavah poročal večji delež študentov v obeh skupinah, 39 % študentov s šolnino in 33 % tistih, ki je niso plačevali.

¹⁵ Vir: SURS, 2018; https://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/08_zivljenjska_raven/08_silc_kazalniki_revsc/10_08672_stopnja_tveg_revscine/10_08672_stopnja_tveg_revscine.asp

Ključne ugotovitve

V Sloveniji je povprečna mesečna vsota denarja, s katero so razpolagali študenti v letu 2016, znašala 433,9 EUR. Skupni mesečni življenjski stroški so znašali povprečno 468,4 EUR, mesečni stroški študija pa so znašali 43,3 EUR.

Povprečni prihodek študentov v Sloveniji je znašal 624 PPS¹⁶, kar jo uvršča na predzadnje mesto med sodelujočimi državami, nizko pod mednarodnim povprečjem, ki znaša 861 PPS. 20 % »najbogatejših« študentov je imelo 80 % višje prihodke od povprečja, 20 % »najrevnejših« študentov pa 41 % nižje. Razlike med »najbogatejšimi« in »najrevnejšimi« študenti v Sloveniji so podobne kot v drugih državah.

Zaposlitev študentov je bila v Sloveniji najpomembnejši vir za preživljanje (44 %), na drugem mestu je bila finančna podpora družine (42 %) in na tretjem štipendije (9 %); druge vire je imela manj kot desetina študentov. Struktura prihodkov je bila odvisna od starosti študentov in njihovega izobrazbenega ozadja. S starostjo se je nižal delež financiranja s strani družine, prav tako tudi delež prihodkov iz štipendij, medtem ko se je delež prihodkov iz lastnega zasluga zviševal. Študenti s terciarnim izobrazbenim ozadjem so večji del prihodkov dobili iz družine, manj iz štipendij in iz lastnega zasluga kot študenti brez terciarnega izobrazbenega ozadja.

V Sloveniji so 91 % stroškov predstavljali življenjski stroški, med njimi je največji delež zajemala stanarina; le 9 % pa so predstavljali stroški, povezani s študijem. Stroški, povezani s študijem, so v največjem deležu v skoraj vseh državah odpadli na stroške šolnine (ter vpisnine, izpitov in drugih administrativnih stroškov). V Sloveniji je bil ta delež 6 %, kar je blizu mednarodnega povprečja (8 %).

V Sloveniji je finančne težave močno ali zelo močno občutilo 38 % študentov. To je visoko nad mednarodnim povprečjem. Več kot 60 % študentov iz finančno šibkih družin je poročalo o velikih finančnih težavah. O nadpovprečno velikih finančnih težavah so poročali tudi študenti z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami. V Sloveniji je bil delež študentov s finančnimi težavami višji od mednarodnega povprečja, ne glede na vir prihodkov. V primerjavi z drugimi državami sodijo študenti v Sloveniji med sedem držav z nadpovprečno visokim deležem študentov s finančnimi težavami med tistimi, ki so se preživljali s štipendijo.

O finančnih težavah so pogosteje poročali starejši študenti (starejši od 25 let). S finančnimi težavami je bilo povezano tudi izobrazbeno ozadje študentov. V Sloveniji sta bila deleža študentov v obeh skupinah, s terciarnim izobrazbenim ozadjem in brez njega, ki sta poročali o finančnih težavah, nadpovprečna (31 oz. 45 %). Med drugim je na finančne težave vplivala tudi intenziteta študija; razlika v deležu študentov, ki so poročali o finančnih težavah, med skupinama z nizko- in visokointenzivnim študijem je bila skoraj 10 %. O finančnih težavah so poročali tako študenti, ki so živeli s starši (36 %), kot tisti, ki so živeli samostojno (40 %).

¹⁶ Za mednarodno primerjavo so v raziskavi EVROŠTUDENT VI izračunali prihodke študentov v »novi valuti« – PPS (Purchasing Power Standard).

Nastanitev

V tem poglavju predstavljamo podatke o načinih bivanja med študijem in zadovoljstvu z nastanitvijo.

Več kot polovica študentov, ki so sodelovali v raziskavi EVROŠTUDENT VI, je študirala v Ljubljani (55,7 %), šestina v Mariboru (18,6 %), četrtnina pa v drugih krajih po Sloveniji (25,7 %).

Skoraj polovica študentov je stanovala s starši oz. pri sorodnikih (48 %). Malo manj kot petina jih je živela v študentskih domovih/sobah (19 %), sedmina s partnerjem/otroci (15 %), osmina pa jih je živela z drugimi osebami (npr. prijatelji – 13 %), le 5 % jih je živelo samih. Od mednarodnega povprečja držav, sodelujočih v raziskavi EVROŠTUDENT, so se študenti v Sloveniji razlikovali v večjem deležu tistih, ki so živeli pri starših (mednarodno povprečje (m. p.) je 36 %), in manjšem deležu tistih, ki so živeli s partnerjem/otroci (m. p. 21 %) ali sami (m. p. 10 %). Podobno velik delež študentov v Sloveniji kot v mednarodnem povprečju je živel v študentskih domovih (m. p. 18 %) in z drugimi osebami (m. p. 15 %).

Če za primerjavo navedemo še podatke iz Slovenske mladine (2013), ki prikazujejo delež vseh mladih (starih od 18 do 34 let), ki živijo pri starših, je bila Slovenija uvrščena občutno višje od povprečja EU-15; ta vzorec se je pogosteje pojavil pri mladih moških kot mladih ženskah. V letu 2011 je 69 % vseh moških živelo s starši, medtem ko to velja za »samo« 54 % žensk. Po deležu mladih, ki živijo pri starših, spada Slovenija v t. i. »mediteranski vzorec«. Medtem ko je ta delež na ravni povprečja držav EU-15 leta 2011 znašal 44,5 %, je v Sloveniji v istem obdobju znašal 62 %, s čimer je bila Slovenija uvrščena na peto mesto (za Hrvaško, 80,1 %, Slovaško, 74,4 %, Malto, 69,5 % in Italijo 62,3 %) (vir: Slovenska mladina, 2013, 44–45)

Več kot četrtnina študentov, ki so sodelovali v raziskavi EVROŠTUDENT, je prebivalo v študentskem domu (28,7 %), v subvencioniranih sobah pri zasebnikih pa manj kot desetina (8,5 %). Po podatkih SURS je v šolskem letu 2015/16 v študentskih domovih prebivalo 14 % študentov in 16 % študentk.

Študenti, ki so prebivali v študentskih domovih, so bili pogosteje mlajši. V Sloveniji je bilo v študentskih domovih 19 % študentov, mlajših od 22 let, in 27 %, starih med 22 in 24 let; starejših je bilo do 10 % (starih med 25 in 30 let je bilo 10 %, starih nad 30 let pa 4 %). Podobna povezanost bivanja s starostjo se je pokazala tudi v drugih državah.

Pogosteje so študenti, ki so prebivali v študentskih domovih, študirali na univerzah (približno 23 %) kot na drugih ustanovah (okrog 5 %). Podoben vzorec se je pokazal tudi v drugih državah (m. p. 21 % na univerzah in 16 % na drugih zavodih), vendar je v Sloveniji razlika v deležih med obema skupinama večja.

Študenti, ki so prebivali v študentskih domovih, so pogosteje kot ostali prejeli štipendijo (40 %) in so bili redkeje odvisni od lastnega zaslužka (15 %); enako pogosto pa so prejeli finančno podporo družine (20 %). Podoben vzorec se je pokazal tudi v drugih državah, ki so sodelovale v raziskavi EVROŠTUDENT.

V vseh državah, razen v Sloveniji in na Hrvaškem, so bili mednarodni študenti pogosteje kot domači nastanjeni v študentskih domovih. V Sloveniji je v njih prebivalo le okrog 15 % mednarodnih študentov, domačih pa okrog 20 %. Razliko lahko pojasnimo tudi z večjimi deleži mednarodnih študentov v drugih državah.

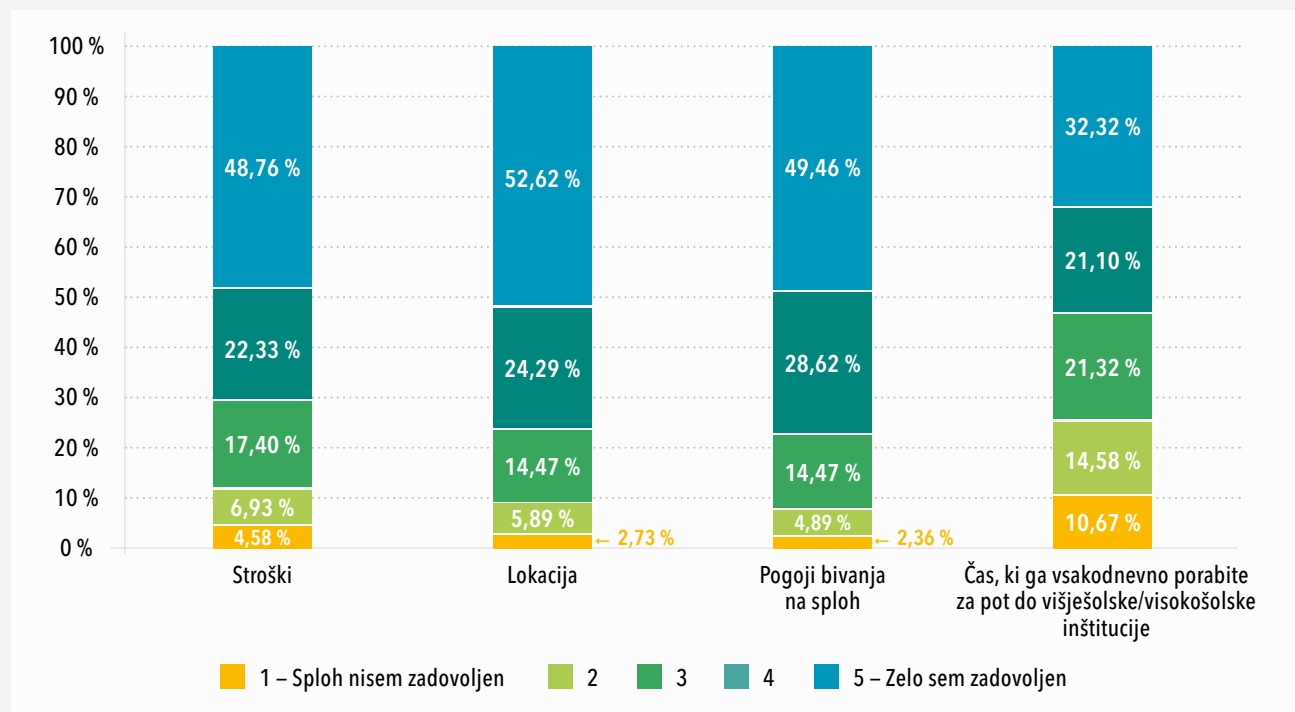
Glede na izobrazbeno ozadje študentov se v mednarodnem kontekstu ni pokazal noben prevladujoči vzorec. V Sloveniji je do 5 % več študentov brez terciarnega izobrazbenega ozadja prebivalo v študentskih domovih kot tistih s terciarnim izobrazbenim ozadjem.

Študenti, ki so se kasneje vpisali na študij, so redkeje prebivali v študentskih domovih (v Sloveniji jih je bilo le 5 %) kot študenti, ki so neposredno prešli v terciarno izobraževanje (teh je bilo v študentskih domovih v Sloveniji nastanjenih 20 % od vseh študentov).

Med študenti v študentskih domovih je bilo v Sloveniji nekoliko več takih s finančnimi težavami (20 %) kot tistih brez finančnih težav (17 %). V mednarodnem povprečju se med obema skupinama kaže manjša razlika (1 %).

Zadovoljstvo z nastanitvijo

Študenti v Sloveniji so bili z nastanitvijo večinoma zadovoljni. Najbolj so bili zadovoljni s pogoji bivanja in z lokacijo ter s stroški. Četrtnina je bila nezadovoljna s časom, ki ga dnevno porabijo za pot do višje-/visokošolske ustanove (slika 37).

Slika 37. Zadovoljstvo z nastanitvijo (N = 4968)

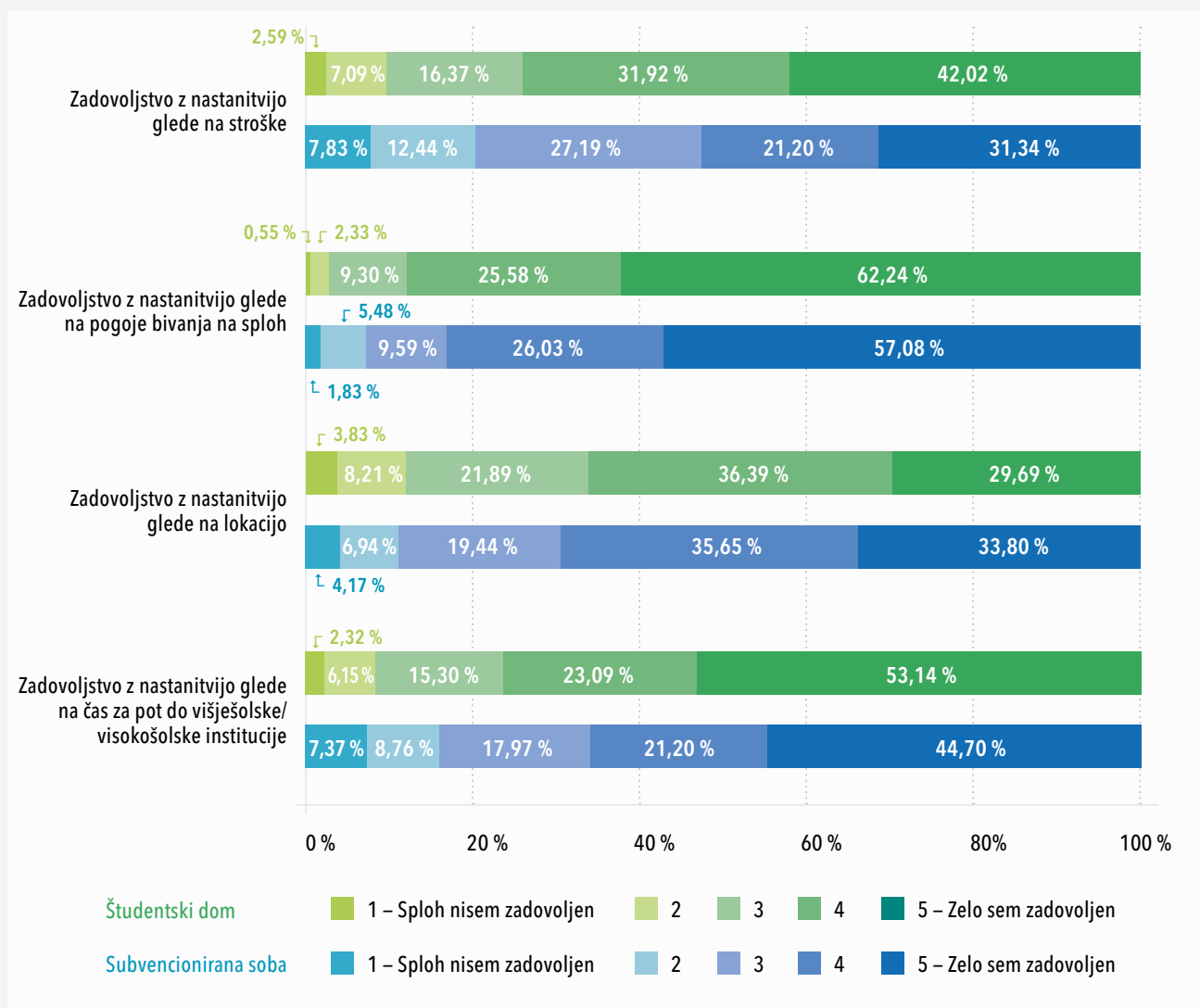
V skoraj vseh državah, sodelujočih v raziskavi EVROŠTUDENT, so bili zadovoljnejši s stroški nastanitve študenti, ki so prebivali s starši, in tisti, ki so prebivali v študentskih domovih. Najbolj nezadovoljni s stroški bivanja so bili študenti, ki so živeli skupaj z drugimi osebami (izven družine in izven študentskega doma).

V Sloveniji so bili študenti, ki so prebivali v študentskih domovih/sobah, v največjem deležu (zelo) zadovoljni z lokacijo (87 %), nadalje s časom, ki so ga porabili za pot od študentskega doma/sobe do višje/visokošolske ustanove (74 %), nato s stroški (69 %) in najmanj s pogoji bivanja (67 %). Podoben vzorec zadovoljstva študentov, nastanjenih v študentskih domovih/sobah, se je pokazal tudi v povprečju EVROŠTUDENT-držav: v povprečju so bili najzadovoljnejši z lokacijo (79 %), nato s časom, porabljenim za prihod na višje-/visokošolski zavod (75 %), manj pa s stroški (61 %) in splošnimi pogoji bivanja (58 %). Primerjava ocen študentov, ki so prebivali v študentskih domovih/sobah v Sloveniji, z mednarodnim povprečjem kaže na večje zadovoljstvo študentov pri nas. Na podlagi tega lahko sklepamo, da so bivalne razmere v študentskih domovih/sobah v Sloveniji na višji ravni kakovosti.

Primerjava zadovoljstva študentov, ki so prebivali v študentskih domovih, z zadovoljstvom tistih, ki so prebivali pri zasebnikih, je pokazala, da so bili prvi zadovoljnejši z bivalnimi pogoji kot drugi. Študenti, ki so prebivali v študentskih domovih, so bili zadovoljnejši tako s splošnimi pogoji bivanja, s časom za pot do višje-/visokošolske ustanove kot tudi s stroški bivanja kot študenti, ki so prebivali v zasebnih študentskih sobah (slika 38). Nekoliko zadovoljnejši z lokacijo nastanitve pa so bili študenti, ki so prebivali v subvencioniranih študentskih sobah pri zasebnikih.

Na tem mestu velja omeniti prizadevanja Študentskih domov Univerze v Mariboru (D. Kukovičič¹⁷) za nudenje visokega bivalnega standarda ob relativno nizkih stanarinah, ki so dostopni vsem študentom, zainteresiranim za bivanje v študentskih domovih. Standard bivanja se je v zadnjih desetih letih dvignil na visoko raven, kar jim v izvedenih anketah priznavajo tako slovenski študenti kot tudi tuji, ki prihajajo na Univerzo v Mariboru v okviru mednarodnih izmenjav. Z razvojem in dobro opremljenostjo športne infrastrukture v študentskih naseljih sledijo smernicam trajnostnega razvoja in ugotavljajo porast števila stanovalcev, ki se udeležujejo različnih športnih aktivnosti.

¹⁷ Vir: osebna korespondenca z gospo Darjo Kukovičič, pomočnico direktorice Študentskih domov Univerze v Mariboru.

Slika 38. Zadovoljstvo s karakteristikami nastanitve glede na obliko subvencionirane nastanitve (N = 951)

V zadnjih letih opažajo porast števila stanovalcev, ki so kategorizirani kot študenti s posebnimi potrebami. V sklopu nastanitvenih kapacitet imajo določene študentske sobe prilagojene za bivanje gibalno oviranih oseb, za kar v primeru pri novogradnji in obnov študentskih domov obstaja tudi zakonska podlaga. V primeru izraženih dodatnih potreb sledijo željam študentov s posebnimi potrebami za nakup prilagojene opreme in pripomočkov za olajšano bivanje v študentskih domovih. Na spletni strani ŠD UM imajo tudi zbir informacij, namenjenih študentom s posebnimi potrebami. Pred leti so uspeli postaviti fitnes na prostem v študentskem naselju Gosposvetska, ki so ga dogradili in opremili z napravami, prilagojenimi za uporabo gibalno oviranih oseb. V sklopu projekta »Zdrav življenjski slog v ŠD UM« imajo organizirano brezplačno voden vadbo športnih aktivnosti, ki je prilagojena tudi študentom s posebnimi potrebami. Dobro sodelujejo tudi z Društvom študentov invalidov Slovenije ter jim med drugim dajejo na razpolago uporabo fitnesa na prostem v Športnem parku ŠD UM.

Ključne ugotovitve

Skoraj polovica študentov je stanovala s starši oz. pri sorodnikih (48 %). Skoraj petina jih je živela v študentskih domovih/sobah (19 %), sedmina s partnerjem/otroci (15 %), osmina pa jih je živela z drugimi osebami (npr. prijatelji – 13 %), le 5 % jih je živelo samih.

Študenti, ki so bivali v študentskih domovih, so bili pogosteje mlajši, pogosteje so študirali na univerzah, pogosteje so tudi prejeli štipendijo. V skoraj vseh državah, ki so sodelovale v raziskavi EVROŠTUDENT, so bili zadovoljnejši s stroški nastanitve študenti, ki so prebivali s starši, in tisti, ki so prebivali v študentskih domovih.

9

Mobilnost in internacionalizacija

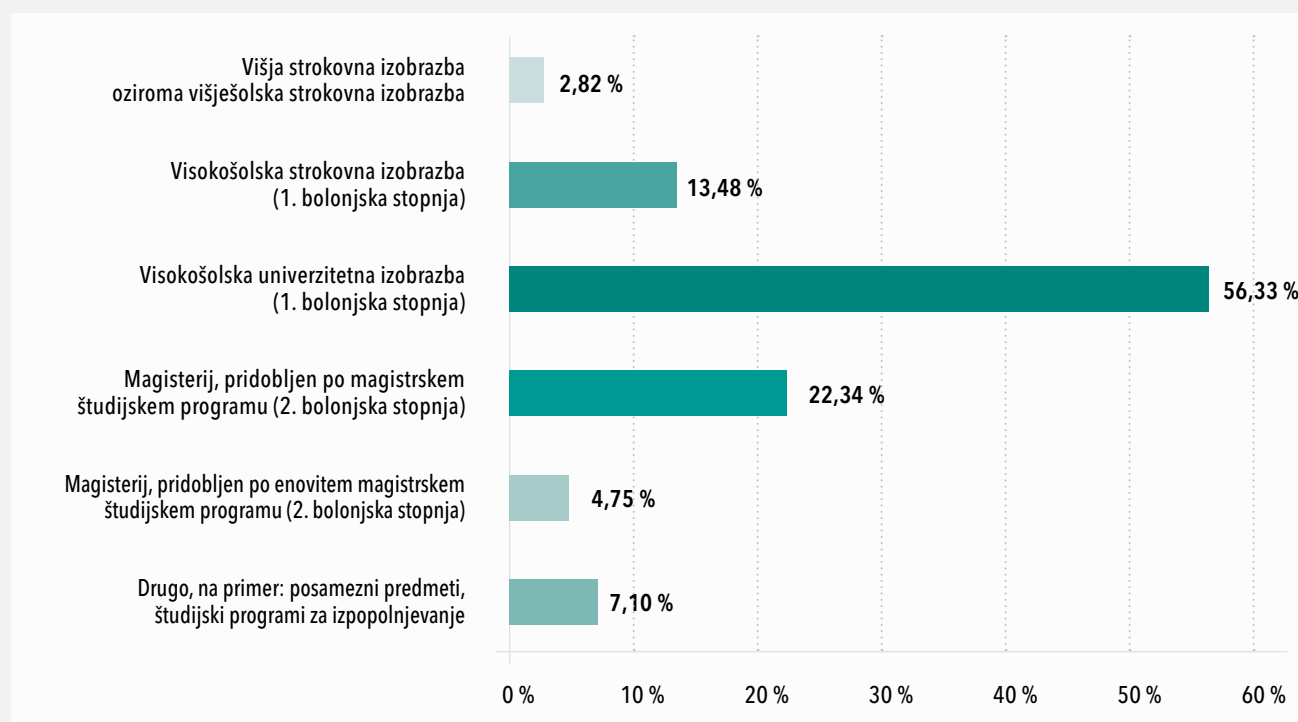
V poglavju predstavljamo podatke o izkušnjah in načrtih glede študija in s študijem povezanih dejavnosti v tujini glede na vrsto višje-/visokošolskega zavoda, spol in izobrazbeno ozadje študentov. Poročamo tudi o organizaciji in virih financiranja mednarodne mobilnosti študentov ter priznavanju študija v tujini na naših višje-/visokošolskih zavodih. V nadaljevanju sledi predstavitev izsledkov o ovirah za mobilnost, kot jih zaznavajo študenti v povezavi z njihovimi izkušnjami s tujino in programom študija.

Študijske izkušnje v tujini

Manj kot desetina v raziskavi sodelujočih študentov iz Slovenije je v času raziskave poročala, da je že študirala v tujini (7,9 %), manj kot tretjina pa je študij v tujini načrtovala (31,5 %), med njimi se jih je 15,9 % že dogovorilo za študij v tujini. Tri petine jih o odhodu v tujino še ni razmišljalo (60,6 %). Tisti, ki so bili na študiju v tujini, so navedli, da so študirali v Nemčiji, Španiji, Avstriji, Franciji, na Portugalskem, Češkem in Nizozemskem.

S študijem povezane izkušnje v tujini so študenti iz Slovenije pridobivali ne samo z vpisom v študijske programe v tujini (7 %), temveč tudi preko pripravništva oz. delovne prakse (5 %), vpisa na tuji visokošolski inštituciji v kombinaciji s pripravništvom/delom (1 %) ter preko drugih vrst študijskih dejavnosti v tujini – raziskovalnega dela, terenskega dela, študijske prakse, poletne/zimske šole, jezikovnega tečaja (17 %). Skupno je tako imelo izkušnje z mednarodno študijsko mobilnostjo 30 % študentov iz Slovenije, kar jo je uvrstilo med štiri države z največjim deležem mobilnih študentov (skupaj z Norveško, Dansko in s Francijo). Sicer je bilo v več kot polovici EVROŠTUDENT-držav vsaj 20 % študentov s študijskimi izkušnjami v tujini.

Med tistimi, ki so že študirali v tujini, jih je več kot polovica odšla v tujino v času študija na I. bolonjski stopnji, petina pa v času študija na II. stopnji študija (slika 39). V tujino je odšla večina študentov študirat za obdobje 3 do 6 mesecev (47,9 %), skoraj četrtina za obdobje 6 do 9 mesecev (23 %), sedmina za obdobje od 9 do 12 mesecev (14 %), desetina za manj kot 3 mesece in najmanj za leto ali več (4,2 %).

Slika 39. Mobilnost v tujino glede na stopnjo študija (N = 392; možnih je več odgovorov)

Manj izkušenj z mobilnostjo oz. študijem v tujini so imeli v EVROŠTUDENT-državah tisti študenti, ki niso študirali na univerzah. Tudi med študenti v Sloveniji je bilo le 4 % študentov iz drugih višje-/visokošolskih institucij vpisanih na študijske programe v tujini, medtem ko je bilo študentov z univerz na študiju v tujini 9 %. Obratno velja za druge dejavnosti v tujini, povezane s študijem, kamor je v EVROŠTUDENT-državah odšlo več študentov iz drugih višje-/visokošolskih institucij kot z univerz. V Sloveniji je druge dejavnosti v tujini, povezane s študijem, opravljalo 9 % študentov iz drugih višje-/visokošolskih institucij in le 5 % z univerz.

Študij v tujini je opravilo 2 % več žensk kot moških študentov, ki so sicer študirali na višje-/visokošolskih zavodih v Sloveniji (9 % žensk in 7 % moških), medtem ko med spoloma ni bilo razlik pri drugih dejavnostih v tujini, povezanih s študijem (po 6 % obeh spolov). V različnih državah je bila spolna struktura mobilnih študentov različna, ponekod je imelo izkušnje z mobilnostjo več moških kot žensk, drugod obratno. Mednarodno povprečje EVROŠTUDENT-držav kaže, da je odšlo na študij v tujino 8 % žensk in 7 % moških, na pripravništva/delo v tujino pa enako število žensk kot moških, po 5 %.

V tujini je študiralo nekoliko več študentov s terciarnim izobrazbenim ozadjem kot tistih brez. V Sloveniji je bilo v študijske programe v tujini vpisanih 9 % študentov s terciarnim izobrazbenim ozadjem in 6 % študentov brez terciarnega izobrazbenega ozadja. Razlike v mobilnosti med študenti glede na izobrazbeno ozadje so bile v povprečju držav manjše pri pripravništvu/delu v tujini, v Sloveniji pa jih sploh ni bilo. To nakazuje, da je pripravništvo/delo v tujini manj socialno selektivno kot študij v tujini.

Če za primerjavo navedemo podatke iz Slovenske mladine (2013), so ti pokazali, da so migracije mladih med regijami in kraji v Sloveniji iz ekonomskih razlogov sorazmerno majhne. Samo četrtna slovenske mladine izraža pripravljenost seliti se kam drugam znotraj Slovenije, medtem ko tretjina mladih Slovencev izraža svojo pripravljenost za izselitev iz države. Najbolj priljubljene destinacije so Avstrija (zlasti na severu Slovenije), Združene države in Nemčija. Mednarodna mobilnost, za katero stojijo ekonomski razlogi, je v povprečju bistveno pomembnejša za moške, starejše starostne skupine in urbano mladino. Pri tistih mladih, ki so izrazili pripravljenost za selitev v tujino, med glavnimi razlogi prevladujeta izboljšanje pogojev za življenje (53,4 %) in lažja zaposlitev (21,7 %) (vir: Slovenska mladina, 2013, 77–78).

Organizacija mobilnosti študentov

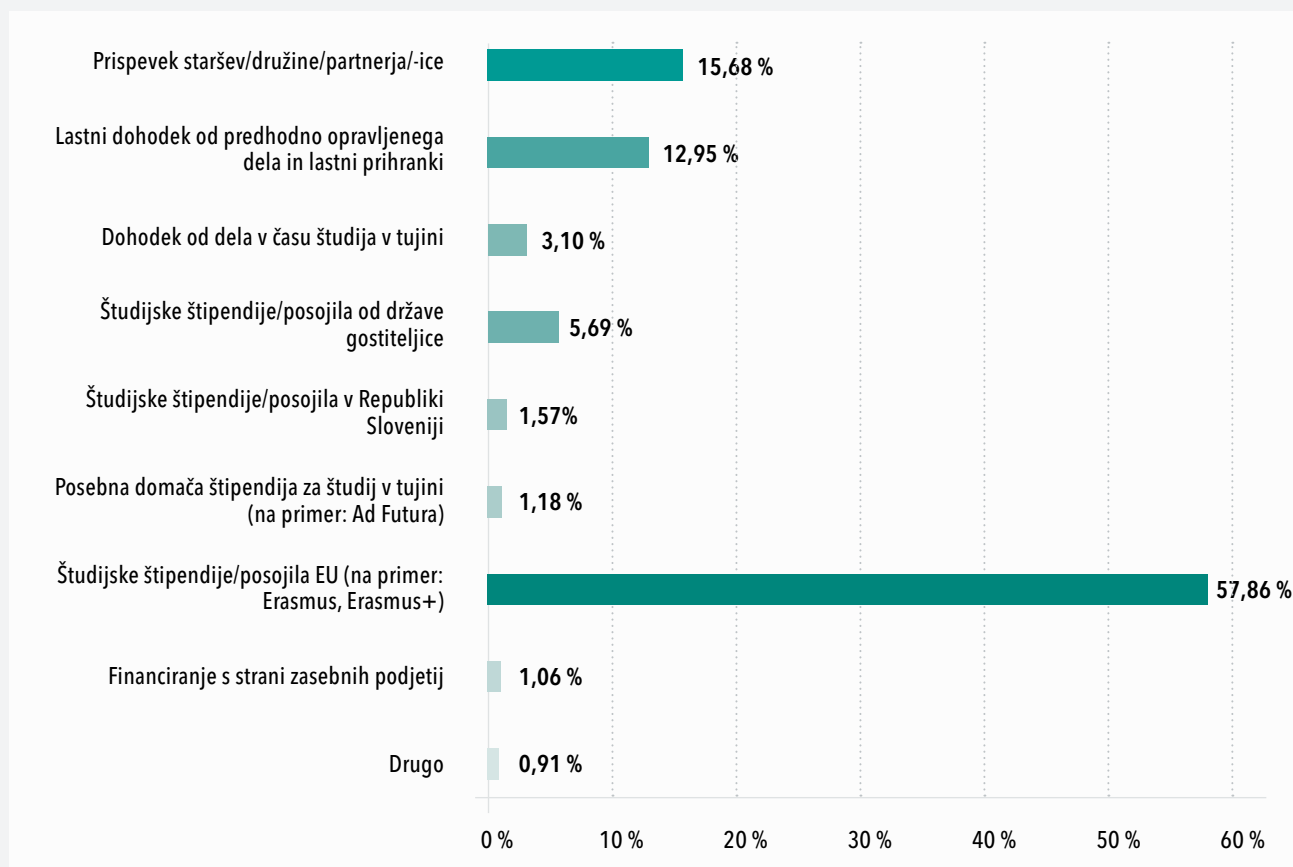
V večini držav so se študenti na študij v tujini vpisali preko programov EU (63 %). Na študij v tujino so študenti odšli tudi v organizaciji različnih nacionalnih/regionalnih programov (19 %). Ostalih 18 % študentov (v povprečju) pa si je študij v tujini organiziralo samih, neodvisno od programov sofinanciranja mobilnosti.

Študenti iz Slovenije so v tujino večinoma odšli preko programov EU (Erasmus+ in predhodni programi mobilnosti – 81,9 %), skoraj desetina preko drugih programov (npr. CEEPUS, bilaterale, NMF – 9,6 %). 8,5 % študentov se je za izobraževanje v tujini odločilo neodvisno oz. v lastni organizaciji.

Financiranje mobilnosti

Večina študentov v vseh državah, sodelujočih v raziskavi EVROŠTUDENT, si je študij v tujini financirala iz dveh ali treh virov. Študenti iz Slovenije so za študij in bivanje v tujini najpogosteje koristili naslednje vire: sredstva EU (81,6 %), lastni dohodek od predhodno opravljenega dela in lastne prihranke (76,9 %) ter prispevek staršev oz. partnerja (70,6 %). Na četrtem mestu pogostosti uporabljenih virov financiranja študija v tujini so študijske štipendije oz. posojila v Republiki Sloveniji (37,7 %), v nekaj odstotkih pa še drugi viri.

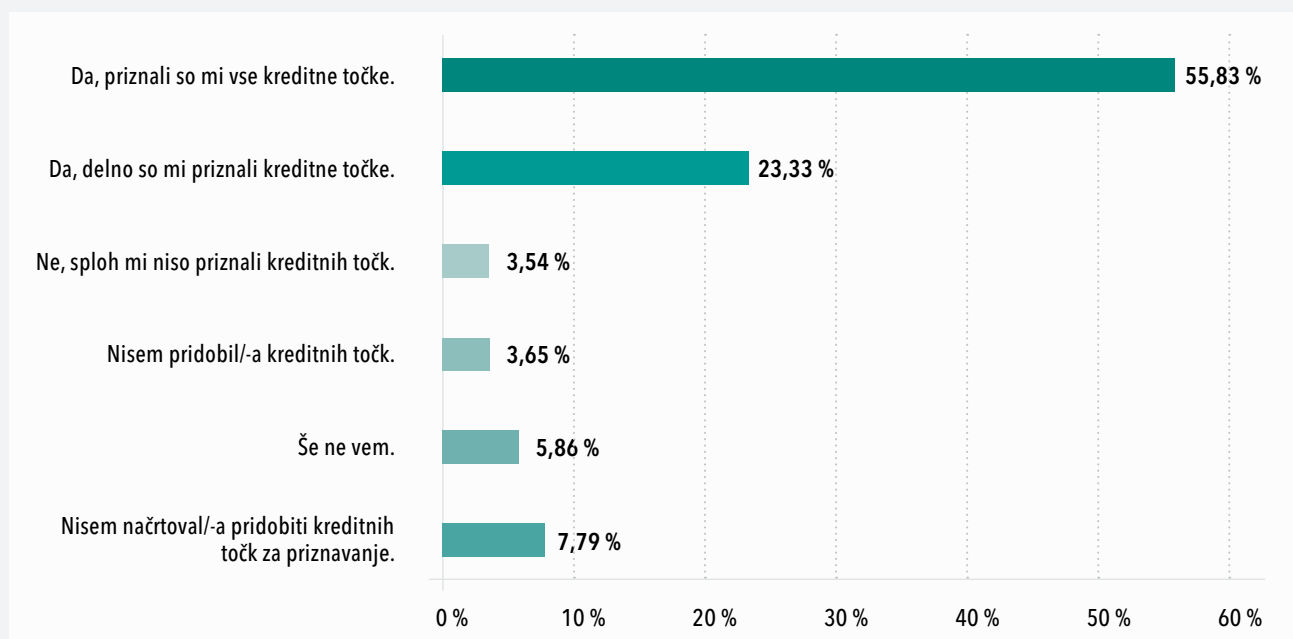
Kot primarni vir financiranja študija v tujini je več kot polovica študentov v Sloveniji navedla sredstva EU, npr. Erasmus+ (57,9 %). Sedmina jih za primarni vir navedla prispevek staršev (15,7 %), osmina pa lastni dohodek/prihranke (13 %) (slika 40).

Slika 40. Primarni viri financiranja pri izobraževanju v tujini (N = 392; možnih več odgovorov)

Priznavanje študija v tujini

Nekaj več kot polovici študentov (55,8 %) so pri študiju v Sloveniji priznali vse v tujini pridobljene kreditne točke (ECTS), skoraj četrtini pa so le-te delno priznali (23,3 %) (slika 41). Podobno je bilo v treh četrtinah EVROŠTUDENT-držav, kjer so bile študentom vsaj deloma priznane kreditne točke, pridobljene na študiju v tujini: v povprečju so 60 % študentov priznali vse v tujini pridobljene kreditne točke, 16 % pa delno.

Slika 41. Priznavanje v tujini pridobljenih kreditnih točk (N = 392)

Načrtovanje študija v tujini

V Sloveniji je manj kot tretjina študentov načrtovala študij v tujini (31,5 %), med njimi jih je bilo 15,9 % za tak študij že dogovorjenih. Tri petine jih v času raziskave o odhodu ni razmišljalo (60,6 %).

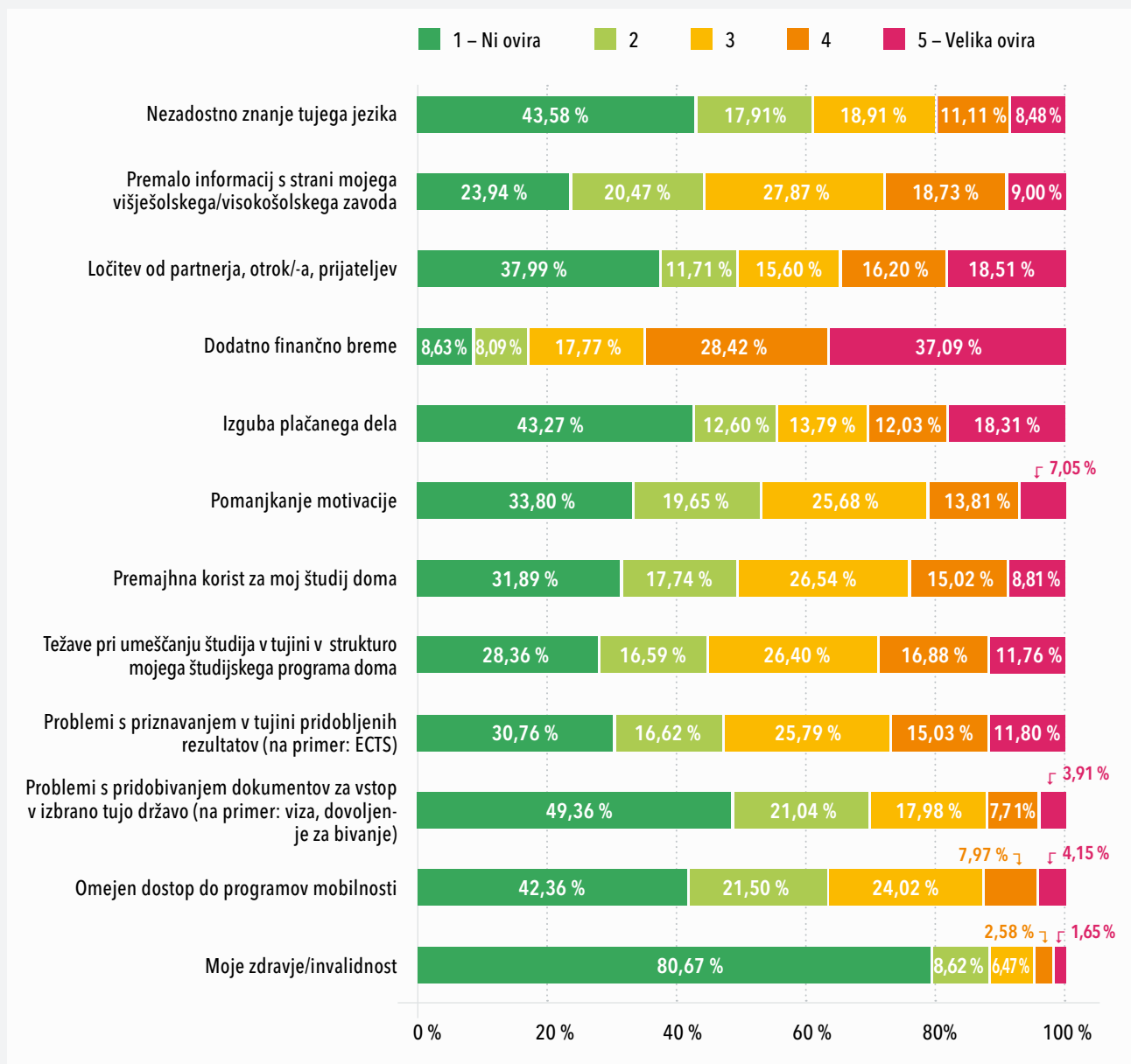
Načrtovanje študija v tujini se je v večini držav povezovalo z izobrazbenim ozadjem študentov. V Sloveniji je odhod v tujino načrtovalo 2 % več študentov s terciarnim izobrazbenim ozadjem kot študentov brez terciarnega izobrazbenega ozadja (17 % oz. 15 %). Za večino je bil odhod povezan s pridobitvijo financiranja iz nacionalnih programov podpore za študente (23 %), za 18 % iz drugih virov, za 15 % od družine in za 13 % iz lastnega zaslužka. Morda se tudi zato v svojih načrtih za mobilnost študenti v Sloveniji z in brez finančnih težav niso razlikovali med seboj (16 % oz. 15 %), medtem ko se je v mednarodnem povprečju pokazala 3-odstotna razlika med obema skupinama (v korist študentov brez finančnih težav).

Programi, ki študentom iz Slovenije financirajo študij v tujini, torej predstavljajo socialni korektiv in zagotavljajo vsem študentom enake možnosti. V drugih EVROŠTUDENT-državah je bil v povprečju odhod v tujino v največjem deležu pogojen z drugimi viri, na drugem mestu so bile nacionalne štipendije, na tretjem družina in lastni zaslužek. Študenti, ki so bili primarno odvisni od zadnjih dveh virov, so se v večini držav v manjši meri odločali za študij v tujini. V manjši meri pa so se za mobilnost odločali tudi študenti, ki so bili ob študiju zaposleni več kot 20 ur tedensko, v primerjavi s študenti, ki niso imeli zaposlitve (v Sloveniji je bilo zaposlenih, ki so načrtovali mobilnost, 13 %, nezaposlenih pa 17 %). Podobna 2-odstotna razlika se je pokazala tudi v mednarodnem povprečju.

Zaznane ovire za mobilnost

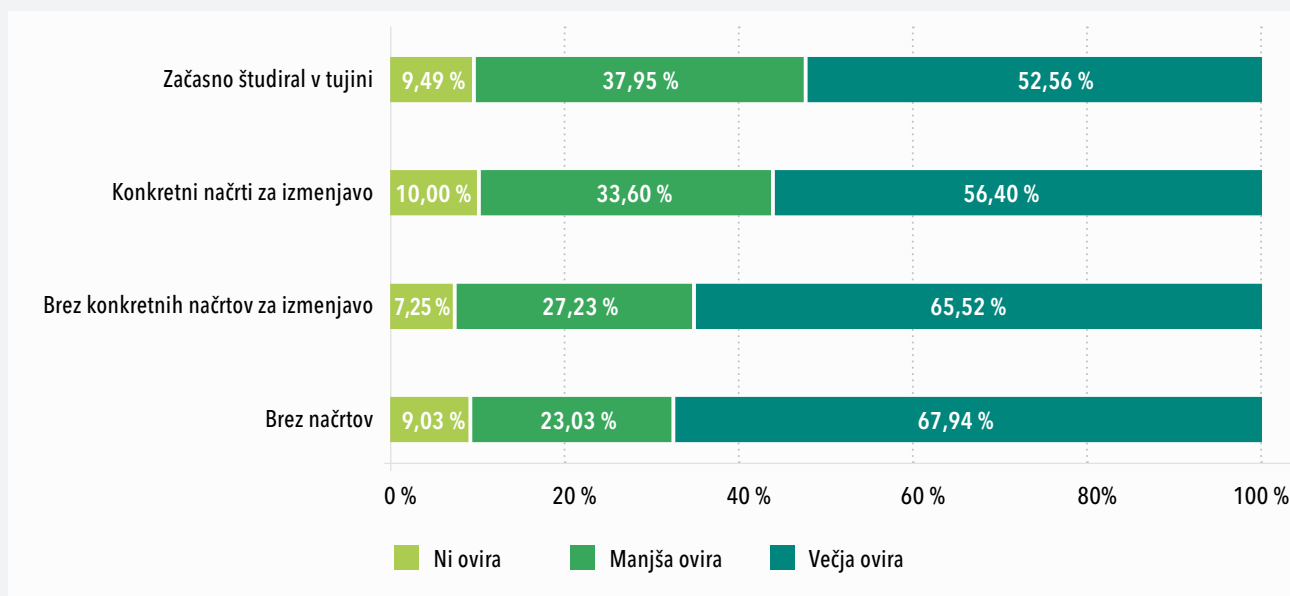
Glavna ovira za načrtovanje mednarodne študijske mobilnosti je bila v vseh EVROŠTUDENT-državah finančno breme, povezano s študijskimi aktivnostmi (za 62 % vseh študentov, ki ne načrtujejo mobilnosti). Drugo najpogostejšo oviro, prepoznano s strani skoraj polovice vseh študentov (47 %), je predstavljala ločitev od lastne družine (partnerja in otrok) ter prijateljev. Za tretjino vseh študentov je oviro predstavljala izguba plačanega dela (35 %) ali manko motivacije (30 %). Več kot četrtina vseh študentov je zaznalo organizacijske težave: težavno integracijo študija v tujini v strukturo domačega študijskega programa (28 %) ali nizek prispevek k študiju na domači višje-/visokošolski ustanovi (27 %). Četrtni študentov (25 %) je predstavljalo oviro nezadostno znanje tujega jezika.

V Sloveniji se je pokazal podoben vzorec pglavitnih ovir za načrtovanje študija v tujini (slika 42). Dve tretjini študentov sta glavno oviro zaznali v finančnem bremenu (68 %). Za dve petini je bila glavna ovira v ločitvi od lastne družine in prijateljev (41 %). Za več kot tretjino je bila ovira izguba plačanega dela (35 %). Sledile so zaznane težave z integracijo študija v tujini v strukturo domačega študijskega programa (29 %), majhnim prispevkom k domačemu študiju (28 %) in pomanjkanjem motivacije (28 %) ter premalo informacijami o študiju v tujini na domači višje-/visokošolski ustanovi (27 %). Za četrtino je oviro predstavljalo priznavanje kreditov (26 %) in nezadostno znanje tujega jezika (24 %). Malo več kot desetina jih je zaznalo ovire v omejenem dostopu do programov mobilnosti in dostopu v želeno državo (viza, dovoljenje za bivanje) (po 12 %). 5 % jih je kot glavno oviro navedlo zdravje.

Slika 42. Ovire za študij v tujini (N = 4920)

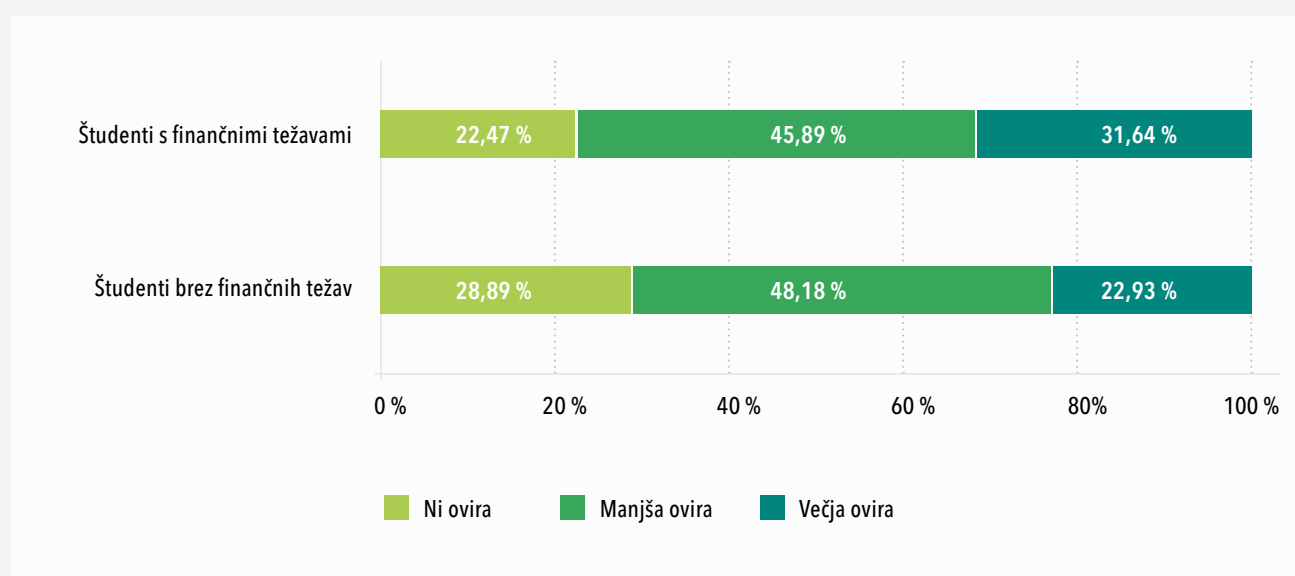
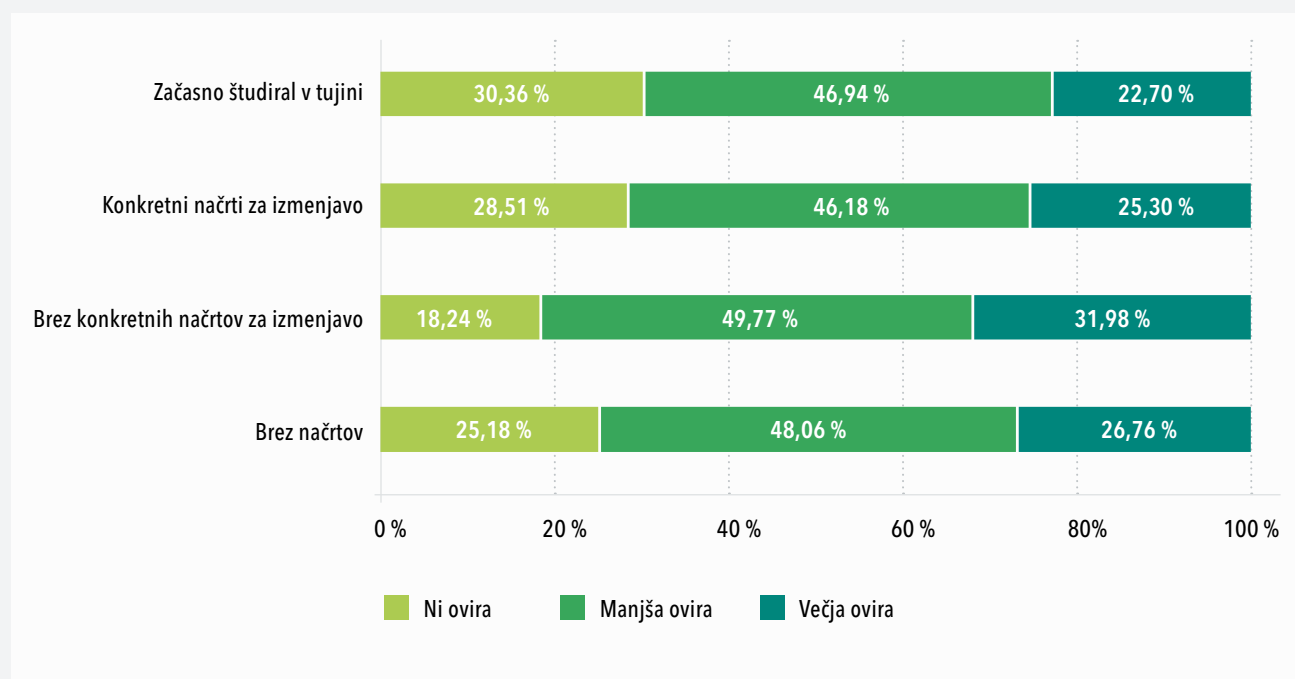
Dodatno finančno breme so kot veliko oviro študija v tujini zaznali skoraj vsi študenti v Sloveniji, v največjem deležu tisti, ki še niso imeli konkretnih načrtov za mobilnost (slika 43).

Slika 43. Dodatno finančno breme kot ovira za mobilnost glede na načrte za izmenjavo (N = 4929)

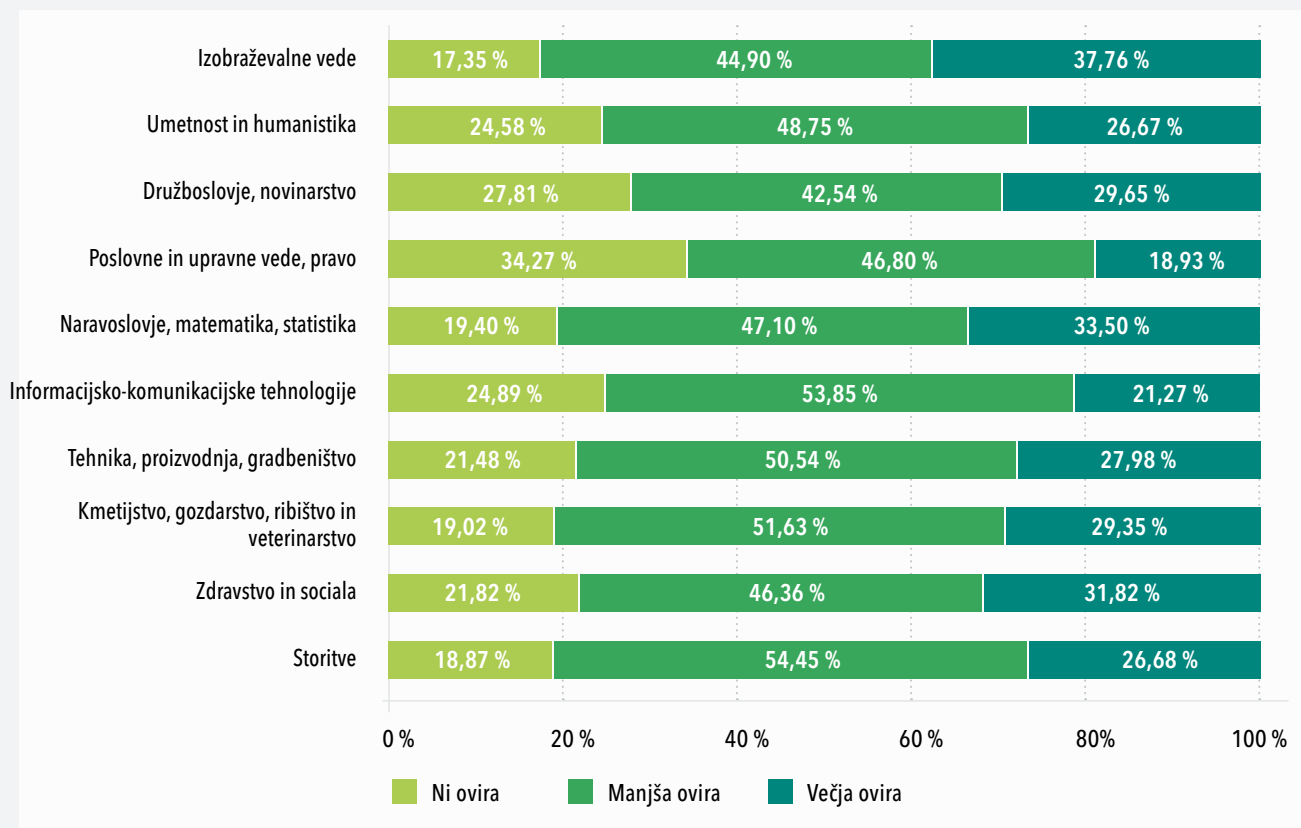
Nekatere ovire so se pokazale kot večje za študente v Sloveniji v primerjavi z drugimi EVROŠTUDENT-državami: pomanjkanje informacij o mobilnosti na višje-/visokošolskem zavodu, težavna integracija študija v tujini v strukturo domačega študijskega programa in priznavanje študija v tujini. Razlike v zaznavanju teh ovir pa so se pokazale tudi glede na izkušnje s tujino in programom študija.

Pomanjkanje informacij o mobilnosti na višje-/visokošolskem zavodu je kot glavno oviro navedlo največ tistih študentov, ki so si želeli na izmenjavo, vendar so bili še brez konkretnih načrtov (32 %) (slika 44a), in študentov, ki so imeli finančne težave (31,6 %) (slika 44b).

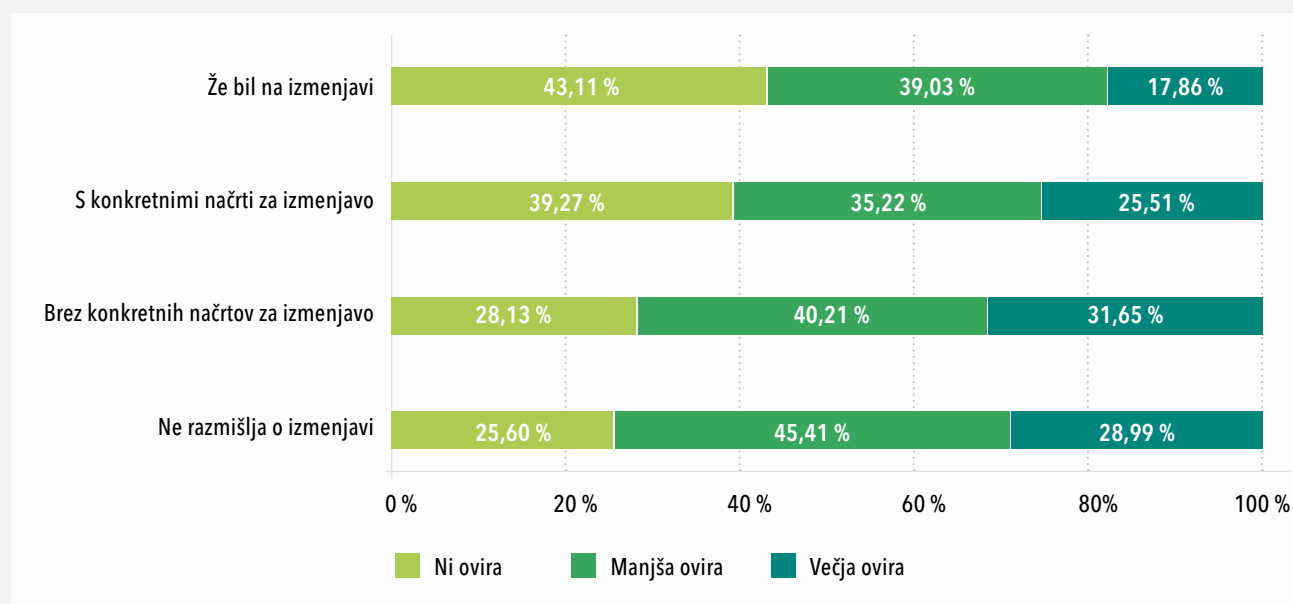
Slika 44a in 44b: Pomanjkanje informacij s strani višje-/visokošolskega zavoda kot ovira za mobilnost glede na:
a) načrte za mobilnost v tujino in
b) finančne težave študentov ($N_1 = 4936$, $N_2 = 3300$)

Pomanjkanje informacij o mobilnosti na višje-/visokošolskem zavodu je kot glavno oviro zaznalo več študentov izobraževalnih ved (37,8 %), naravoslovja in matematike (33,5 %) ter zdravstva in sociale (31,8 %) (slika 45).

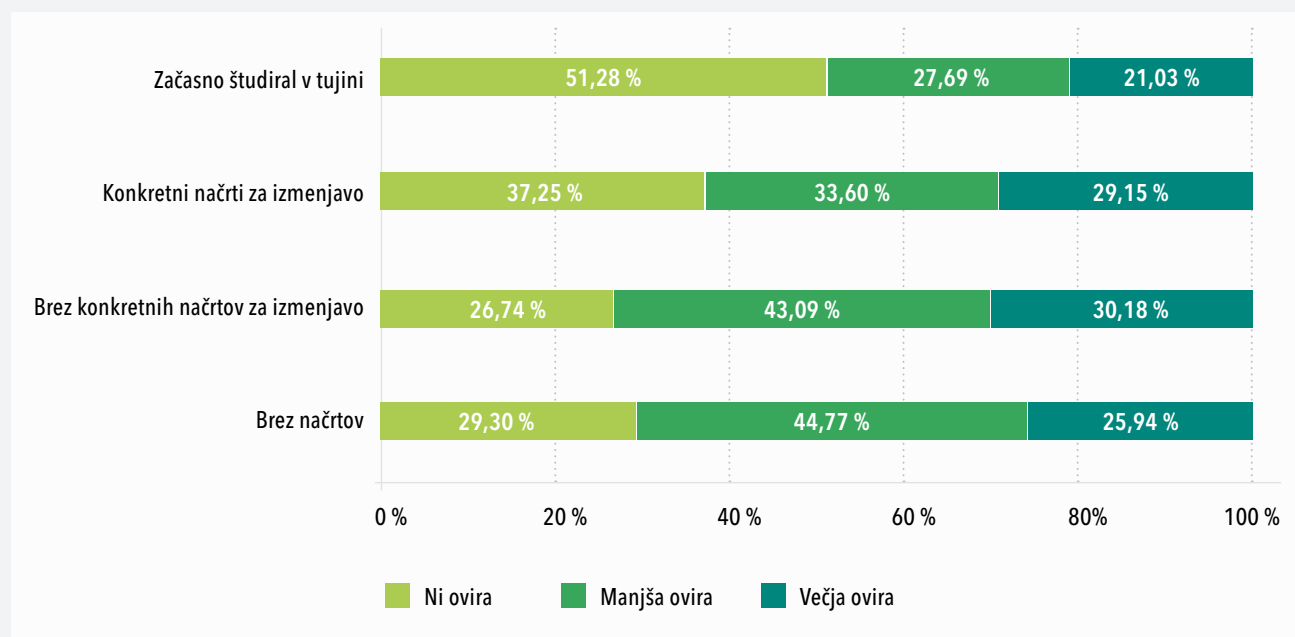
Slika 45: Pomanjkanje informacij s strani višje-/visokošolskega zavoda kot ovira za mobilnost glede na področje študija ($N = 4888$)

Težavna integracija študija v tujini v strukturo domačega študijskega programa je bila zaznana kot ovira pri večjem deležu študentov (četrtini), ki so se na študij v tujino šele odpravljali (imeli so konkretne načrte), kot med študenti, ki so v tujini že bili (17,9 %) (slika 46).

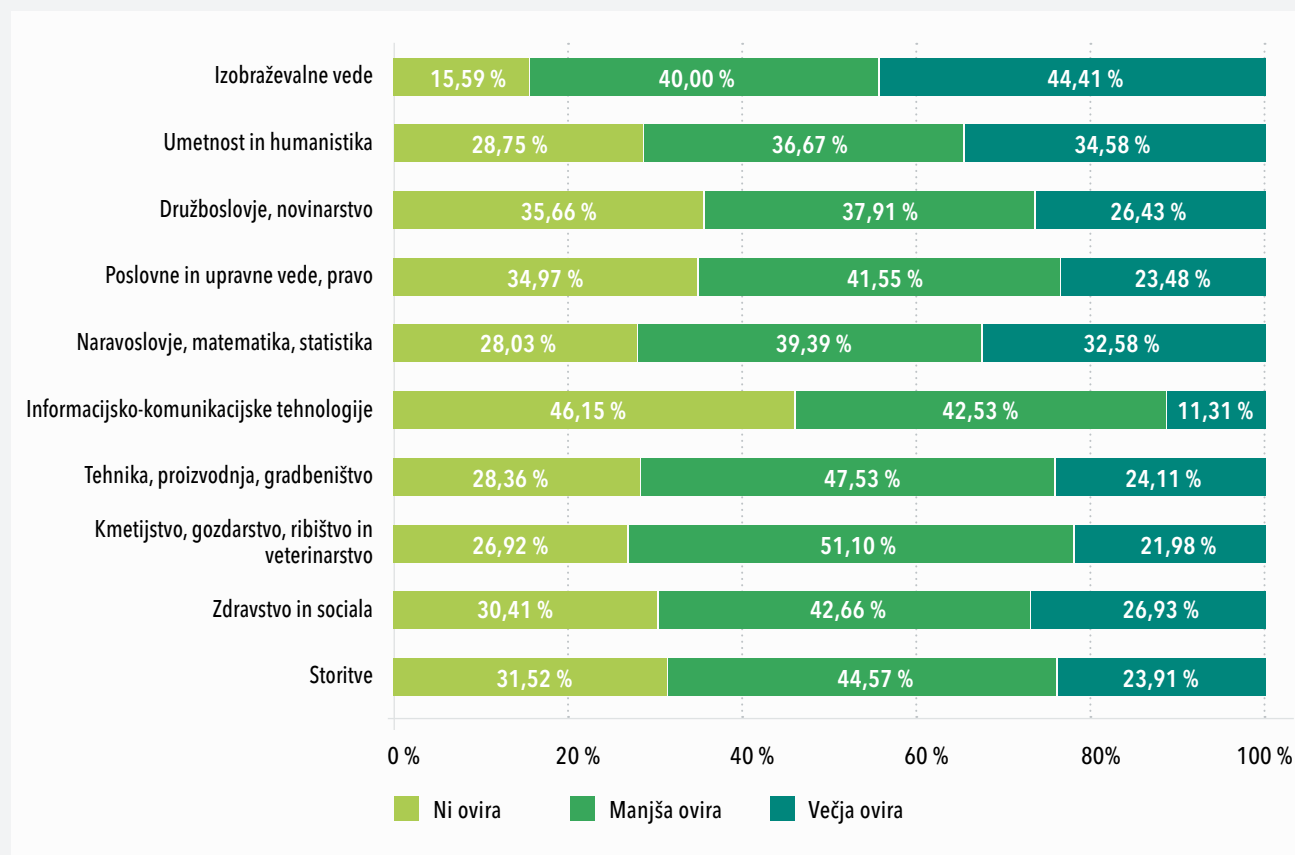
Slika 46: Težave pri umeščanju študija v tujini v domači študijski proces kot ovira za mobilnost glede na načrte za izmenjavo ($N = 4924$)

Podobno je bilo tudi glede zaznanih težav s priznavanjem študija v tujini. To oviro za mobilnost je prepoznal večji delež študentov, ki še niso bili v tujini, a so imeli konkretne načrte za mobilnost (29 %), kot študentov, ki so v tujini že študirali (21 %) (slika 47).

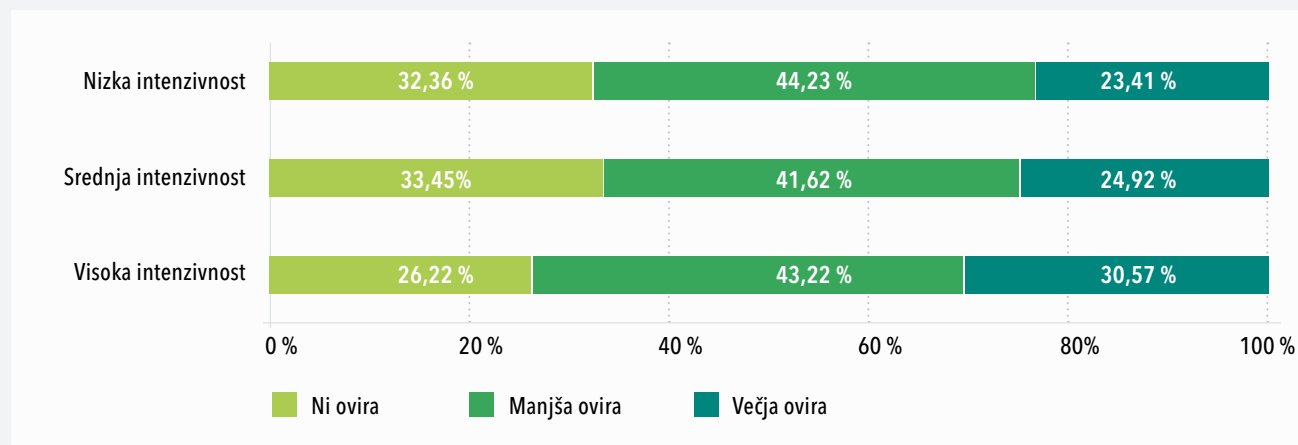
Slika 47. Težave s priznavanjem kot ovira za mobilnost glede na načrte za izmenjavo (N = 4927)

Težave s priznavanjem študija v tujini je kot oviro zaznalo več študentov izobraževalnih ved (44 %), umetnosti in humanistike (34,6 %) ter naravoslovja, matematike in statistike (32,6 %) (slika 48).

Slika 48. Težave s priznavanjem kot ovira za mobilnost glede na področje študija (N = 4880)

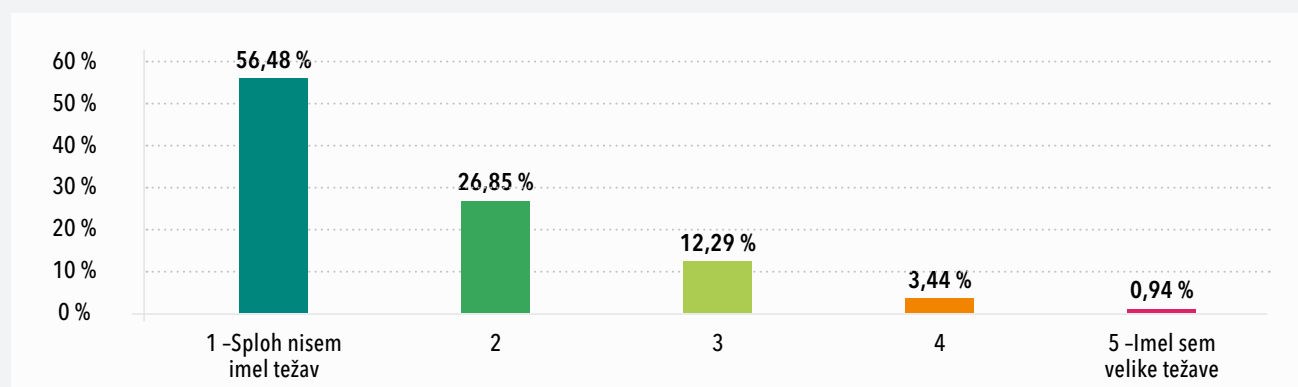
Več težav s priznavanjem študija v tujini so kot oviro mobilnosti zaznali tudi študenti na intenzivnejših študijskih programih (30,6 %) (slika 49).

Slika 49. Težave s priznavanjem kot ovira za mobilnost glede na intenzivnost študija (N = 4669)

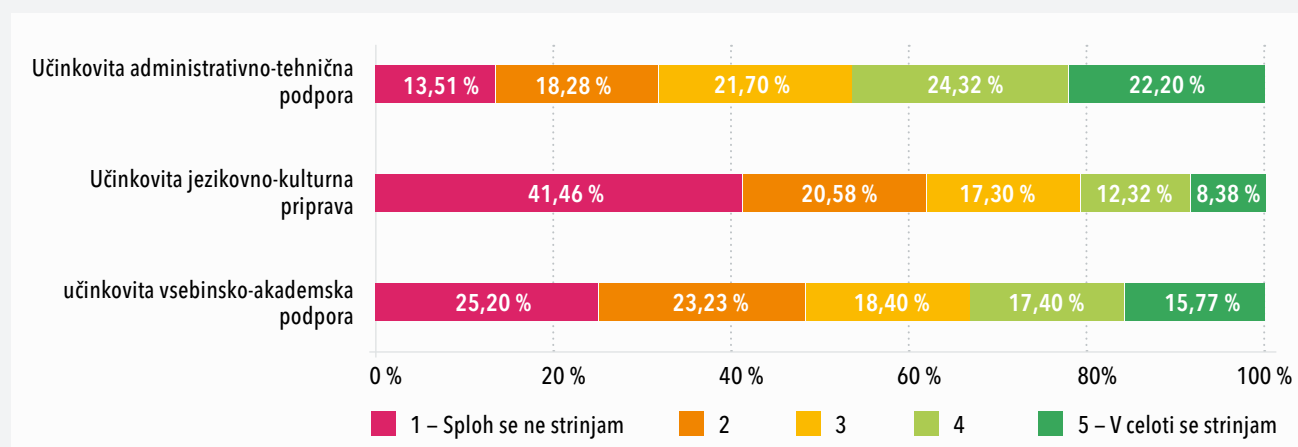
Ocena izkušenj študijske mobilnosti

Večina študentov v Sloveniji je poročala, da sploh ni imela težav pri vključevanju v tuje kulturno okolje (56,6 %) (slika 50).

Slika 50. Težave pri vključevanju v tuje kulturno okolje (N = 393)

Podpore na lastni višje-/visokošolski ustanovi, ki so je bili deležni pred odhodom v tujino, so študenti najvišje ocenili v zvezi z učinkovitostjo administrativno-tehnične pomoči, najnižje pa v zvezi z učinkovitostjo jezikovno-kulturne priprave (slika 51).

Slika 51. Ocena učinkovitosti podpore na matičnem višješolskem oz. visokošolskem zavodu (N = 392)

Poleg študija so študenti v tujini opravljali še druge s študijem povezane dejavnosti: raziskovalno delo (povprečno trajanje 1,6 meseca), študijsko prakso (povprečno 2,7 meseca), jezikovni tečaji (povprečno 2,3 meseca), poletno/zimsko šolo (povprečno 1,3 meseca), drugo (povprečno 1,8 meseca).

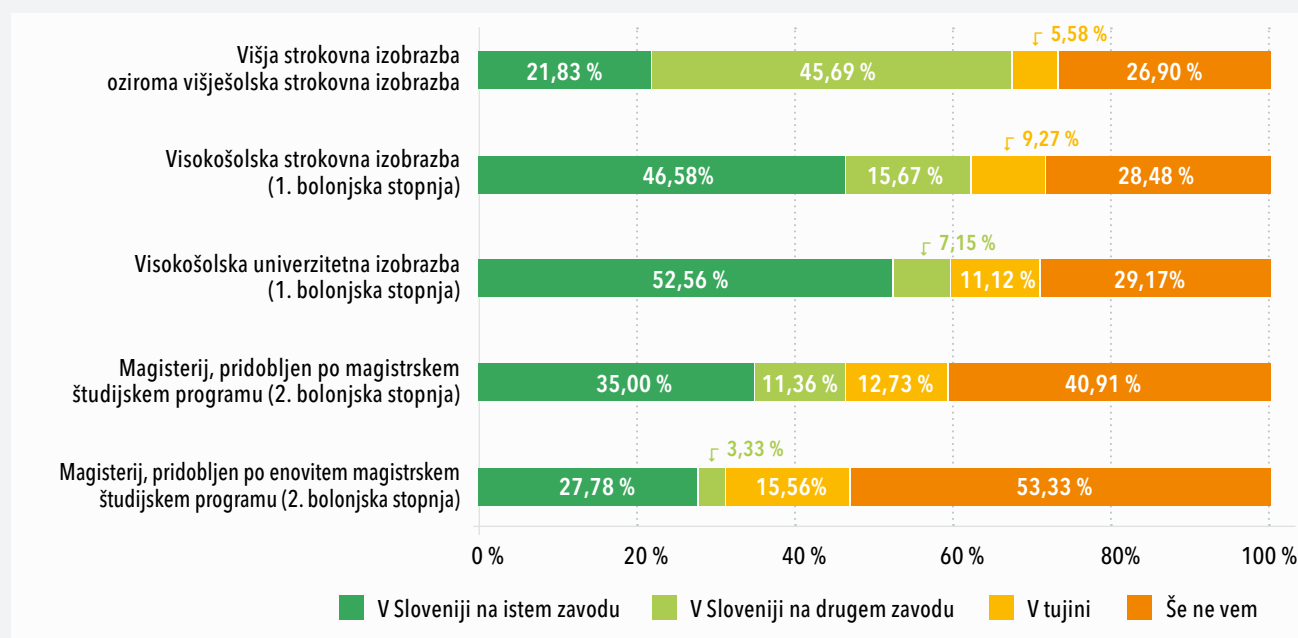
Vse navedene druge dejavnosti v tujini so najpogosteje opravljali v Avstriji. Raziskovalno delo in terensko delo pa so pogosto opravljali še na Hrvaškem, v Italiji in Nemčiji. Študijsko prakso in poletno/zimsko šolo so pogosto opravljali tudi v Franciji. Jezikovne tečaje so pogosto obiskovali v Avstriji, Nemčiji, Veliki Britaniji, Franciji, Španiji in Italiji.

Načrti za mobilnost v tujini

Študenti prve stopnje so bili vprašani o načrtih za opravljanje celotne nadaljnje stopnje študija (magistrski študij) v tujini ali doma po dokončanju trenutnega študija. V povprečju EVROŠTUDENT-držav je 12 % študentov I. stopnje, ki bodo nadaljevali študij, sporočilo, da nameravajo študij nadaljevati v tujini. Med njimi je bil delež študentov s terciarnim izobrazbenim ozadjem (15 %) kot tistih brez (10 %). V Sloveniji je 11 % študentov I. stopnje izrazilo namero po nadaljevanju študija v tujini (od vseh študentov I. stopnje, ki bodo nadaljevali študij, tj. 64 %); med njimi je bilo 14 % študentov s terciarnim izobrazbenim ozadjem in le 8 % študentov brez terciarnega izobrazbenega ozadja.

Le majhen delež vseh študentov v Sloveniji, ki so izrazili namero po nadaljevanju študija (47,2 %), je načrtoval študij v tujini (5 %): med njimi jih 1,8 % še ni vedelo, v kateri državi, 3,2 % pa jih je bilo že odločenih o državi študija – najpogosteje so želeli študirati v Avstriji, Veliki Britaniji, Nemčiji in na Nizozemskem.

Delež študentov, ki so nameravali študirati v tujini, je naraščal s stopnjo študija, od 5–15 % (slika 52). Več jih namerava v tujino po končanem prvostopenjskem univerzitetnem študijskem programu kot po višje- ali visokošolskem strokovnem študiju, še več pa po drugostopenjskem študiju in največ po enovitem magistrskem študiju. Sicer je velik delež študentov na vseh stopnjah študijskih programov še neodločenih o lokaciji nadaljevanja študija.

Slika 52. Lokacija nadaljevanja študija glede na raven dosežene izobrazbe ob zaključku trenutnega študija¹⁸ (N = 2345)

Glede preferenc pri izbiri izobraževalne institucije, doma/v tujini in na zasebni/javni izobraževalni ustanovi, rezultati raziskave Slovenska mladina (2013) kažejo, da bi slovenskimi študenti največkrat izbrali javno izobraževalno ustanovo v Sloveniji (34 %), sledi javna ustanova v tujini (21 %). Za študij na zasebni izobraževalni ustanovi v tujini bi se odločilo več študentov (19 %) kot pa za študij na zasebni ustanovi v Sloveniji (12%) (vir: Slovenska mladina, 2013, 87).

¹⁸ Odgovarjajo samo študenti, ki nameravajo nadaljevati s študijem.

Ključne ugotovitve

Manj kot desetina študentov v Sloveniji je že pred raziskavo EVROŠTUDENT VI študirala v tujini (7,9 %), manj kot tretjina pa je študij v tujini načrtovala (31,5 %), med njimi se jih je 15,9 % za študij v tujini že dogovorilo; tri petine jih o odhodu v tujino ni razmišljalo (60,6 %). Več kot polovica jih je odšla v tujino v času študija na prvi bolonjski stopnji, petina pa med opravljanjem druge stopnje študija. V tujino na študij so večinoma odšli za krajše obdobje, za 3 do 6 mesecev (47,9 %), tretjina pa za čas do enega leta.

Manj izkušenj z mobilnostjo na študij v tujini so imeli v EVROŠTUDENT-državah tisti študenti, ki ne študirajo na univerzah. Obratno velja za pripravnništvo/delo v tujini, kamor je odšlo več študentov iz drugih višje-/visokošolskih institucij kot z univerz. Nekoliko več žensk kot moških in tudi nekoliko več študentov s terciarnim izobrazbenim ozadjem je študiralo v tujini kot tistih brez terciarnega izobrazbenega ozadja.

V večini držav so se študenti vpisali na študij v tujini preko programov EU, v Sloveniji je bil delež za petino višji kot v povprečju EVROŠTUDENT-držav (82 %). Večina študentov v vseh državah si je študij v tujini financirala iz dveh ali treh virov. Tudi študenti iz Slovenije so za študij in bivanje v tujini našeli več virov: sredstva EU, lastni dohodek od predhodno opravljenega dela in lastne prihranke, prispevek staršev oz. partnerja, študijske štipendije oz. posojila v Republiki Sloveniji ter druge vire.

Nekaj več kot polovici študentov (55,8 %) so v Sloveniji priznali vse v tujini pridobljene kreditne točke (ECTS), skoraj četrtini pa so le-te delno priznali.

Glavna ovira za načrtovanje mednarodne študijske mobilnosti je bila v vseh državah finančno breme, povezano s študijskimi aktivnostmi. Druga najpogostejše prepoznana ovira je bila ločitev od lastne družine (partnerja in otrok) in prijateljev. Na tretjem mestu pogostosti pa je oviro predstavljala izguba plačanega dela ali manko motivacije. V Sloveniji so pogostejše kot v drugih državah kot ovire navedli tudi težave z integracijo študija v tujini v strukturo domačega študijskega programa, premalo informacij o študiju v tujini na domači višje-/visokošolski ustanovi in priznavanje kreditov, pridobljenih v tujini.

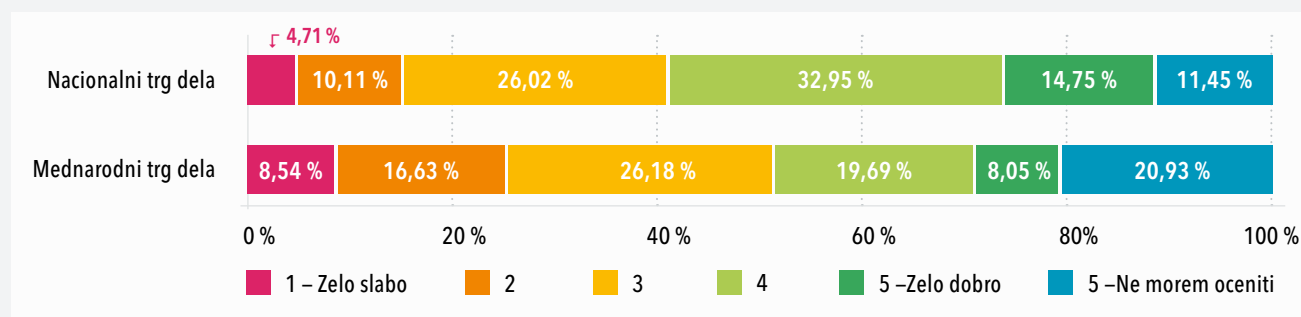
V povprečju sodelujočih držav v raziskavi EVROŠTUDENT bo 12 % študentov, ki nameravajo nadaljevati študij na višji stopnji, študiralo v tujini. V Sloveniji ima take namere veliko manj študentov, le 5 %. Med tistimi, ki nameravajo nadaljevati študij, ga v tujini načrtuje večji delež študentov s terciarnim izobrazbenim ozadjem.

10

Prehod na trg dela

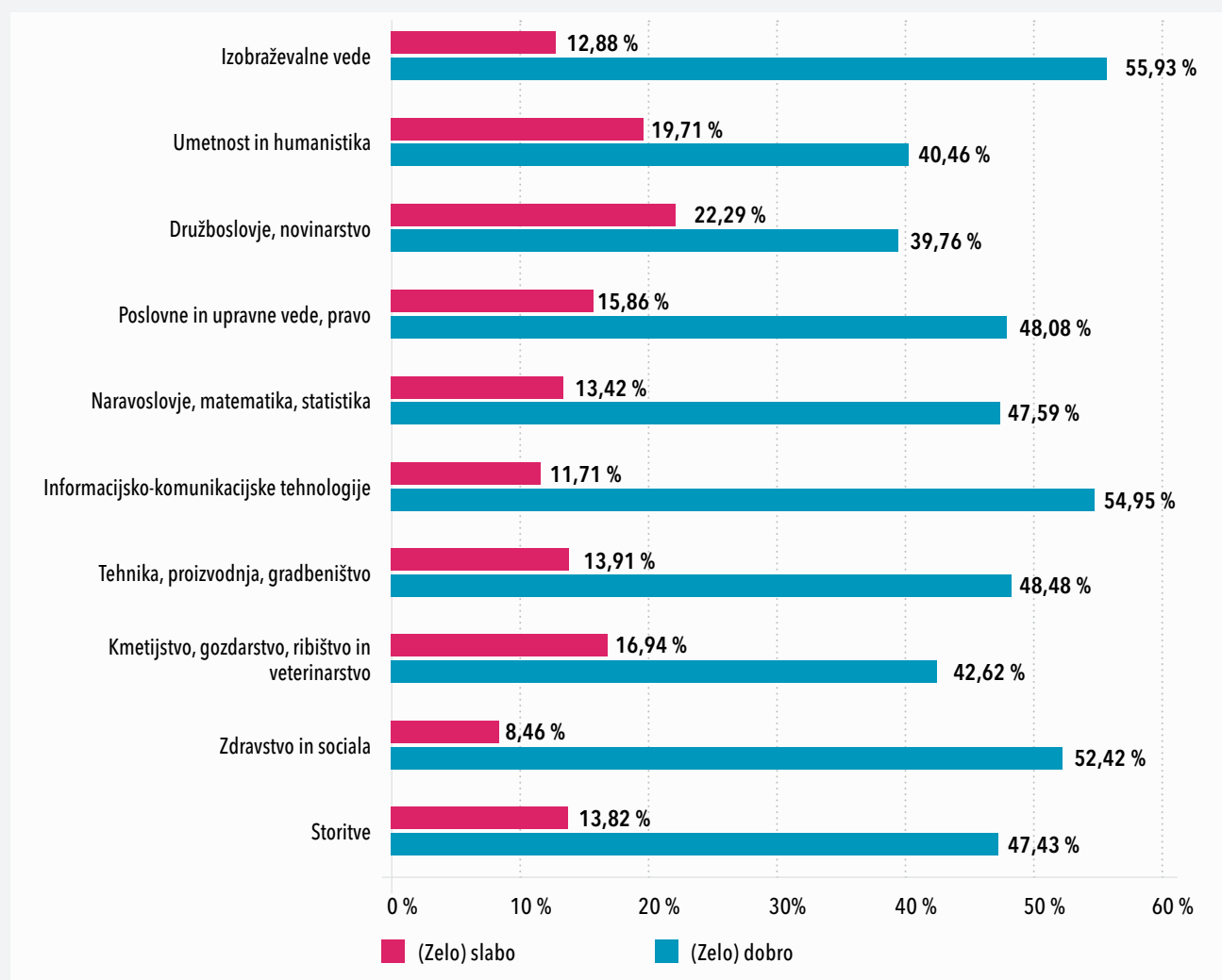
Predstavljamo ocene študentov o ustrezni usposobljenosti za vstop na trg dela in njihove namere za zaposlitev v Sloveniji ali tujini, in sicer v povezavi s študijskim programom.

Svojo pripravljenost oz. usposobljenost za vstop na trg dela so študenti v Sloveniji ocenili različno glede na to, ali načrtujejo zaposlitev v Sloveniji ali tujini. Skoraj polovica (47,8 %) jih je ocenila, da so (zelo) dobro pripravljeni na vstop na nacionalni trg dela, medtem ko jih je le malo več kot četrtina (27,7 %) ocenila, da so (zelo) dobro pripravljeni na vstop na mednarodni trg dela (slika 53). Petina jih je menila, da ne more oceniti lastne pripravljenosti za vstop na mednarodni trg dela, medtem ko ocene za vstop na nacionalni trg dela ni podala desetina študentov.

Slika 53. Subjektivna ocena študentov za pripravljenost na vstop na trg dela
(N (nacionalni trg dela) = 4947; N (mednarodni trg dela) = 4951)

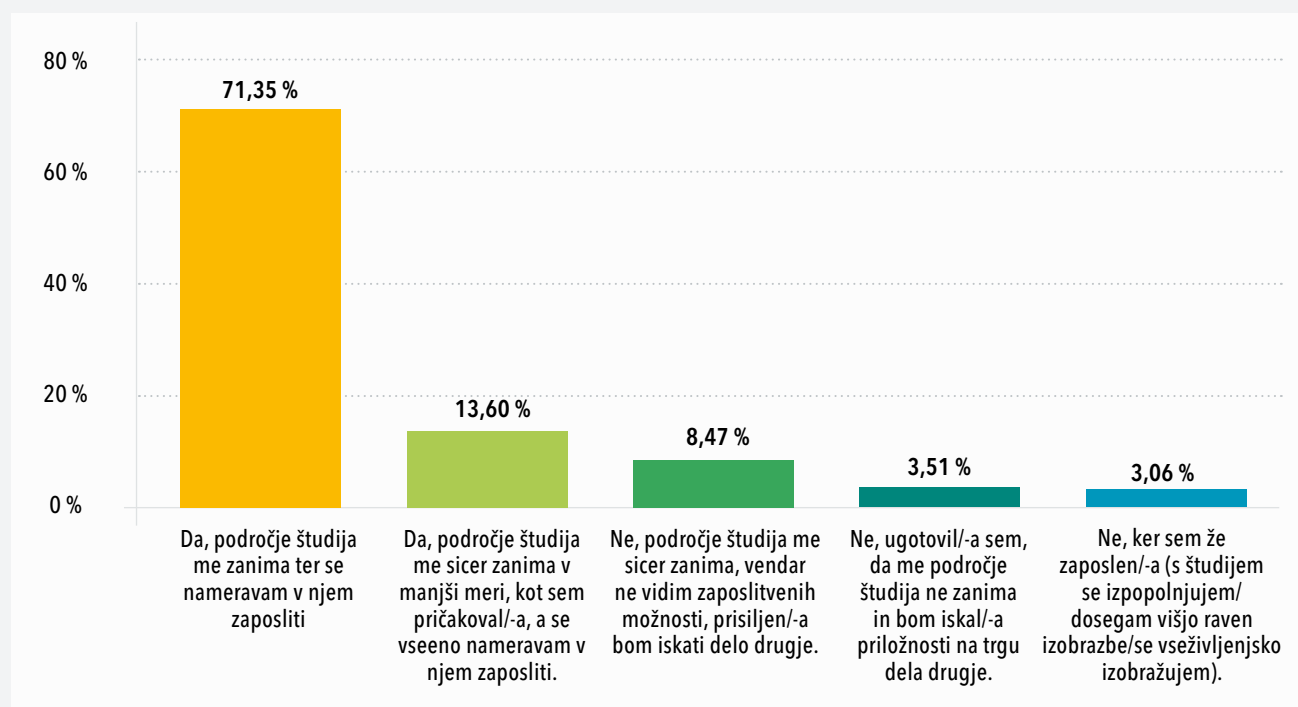
Ocene pripravljenosti za vstop na nacionalni trg dela so se med študenti razlikovale glede na študijski program. Več študentov študijskih programov s področij izobraževalnih ved (55,9 %), informacijsko-komunikacijskih tehnologij (55,0 %) ter zdravstva in sociale (52,4 %) kot študentov drugih področij je menilo, da so (zelo) dobro pripravljeni na vstop na nacionalni trg dela (slika 54).

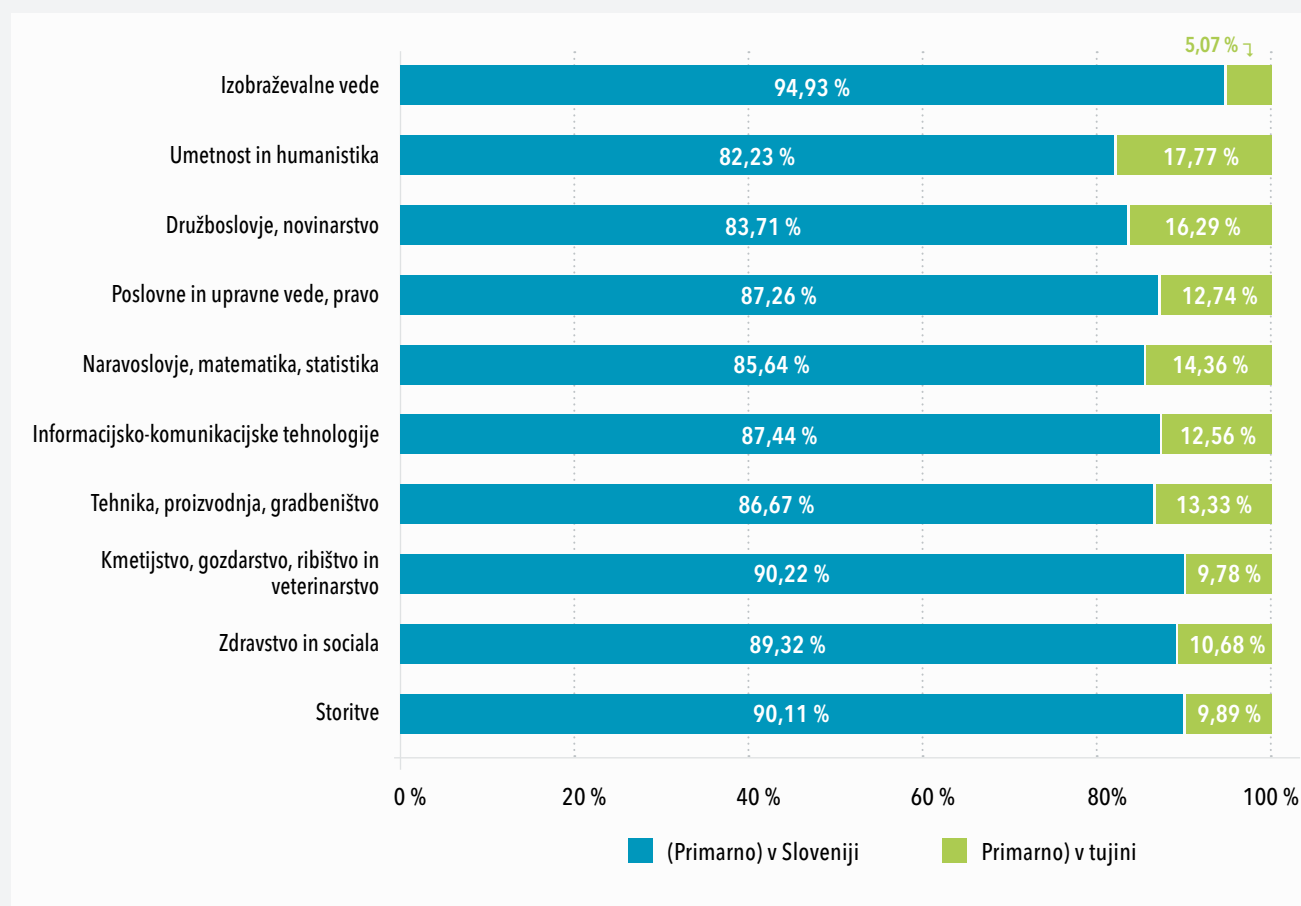
Slika 54. Pripravljenost za vstop na nacionalni trg dela glede na področje študija ($N = 4900$)

Večina študentov je poročala, da se želi zaposliti na področju študija oz. v poklicu, za katerega se izobražujejo (slika 55).

Rezultati raziskave Slovenska mladina (2013) pa so pokazali, da večina zaposlenih mladih v Sloveniji dela izven poklicnega in profesionalnega področja, za katerega so se izobraževali (vir: Slovenska mladina, 2013, 83).

Slika 55. Namen zaposlitve v primerjavi s študijskim programom (N = 4962)

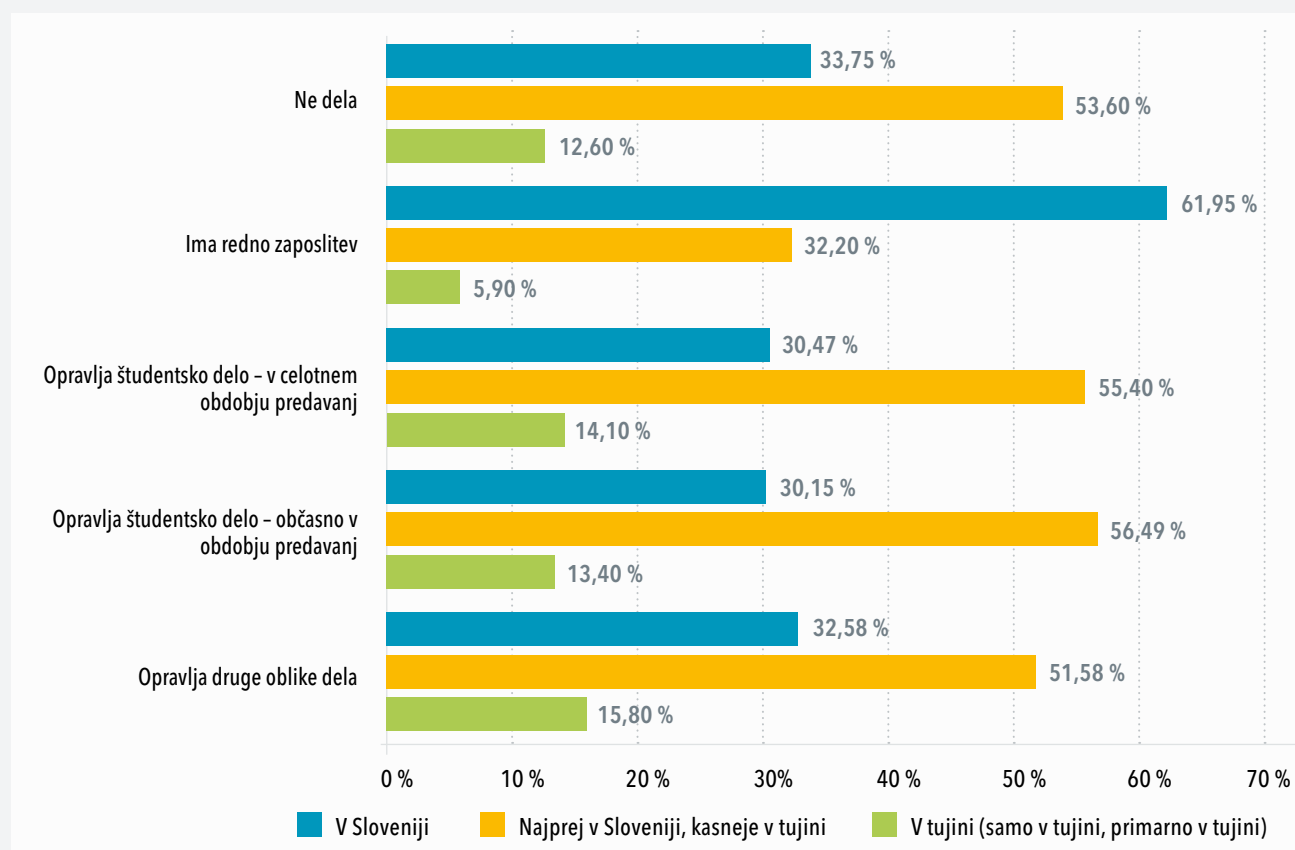

Slika 56. Kje boste iskali zaposlitev (glede na področje študija)? (N = 4919)

Več kot polovica jih namerava zaposlitev iskati najprej v Sloveniji, če pa je ne bi našli, bodo nadaljevali z iskanjem zaposlitve v tujini (slika 56). Tretjina študentov je menila, da bo iskala zaposlitev izključno v Sloveniji (34,7 %), 6,3 % pa, da izključno v tujini. 6,4 % jih je menilo, da bodo zaposlitev najprej iskali v tujini, če pa je ne bi našli, bodo nadaljevali z iskanjem v Sloveniji.

Največji delež študentov izobraževalnih ved (94,9 %) je menil, da bo najprej iskal zaposlitev v Sloveniji, medtem ko naj bi zaposlitev najprej v tujini v največjem deležu iskali študenti umetnosti in humanistike (17,8 %) ter družboslovja in novinarstva (16,3 %). Ti podatki morda nakazujejo zaznano družbeno klimo in razmere na trgu dela v Sloveniji, ki je neugodna za družboslovne in humanistične poklice pa tudi druge, ki niso neposredno praktično usmerjeni (kar je posledica gospodarske krize in z njimi povezanih politik, npr. ZUJF-a).

Največji delež študentov, ki je imel v času raziskave redno zaposlitev, je sporočil, da bo po končanem študiju v Sloveniji iskal zaposlitev izključno v Sloveniji (62 %) (slika 57). Večji deleži tistih študentov, ki so opravljali študentsko delo ali druge oblike dela, so menili, da bodo najprej iskali zaposlitev v tujini (13–15 %), manj pa je bilo tega mnenja študentov, ki ne delajo (12 %) ali so redno zaposleni (6 %).

Slika 57. Namen zaposlitve glede na zaposlitev v času študija (N = 4967)

V kontekstu vprašanj raziskave EVROŠTUDENT o prehodu študentov na trg dela po končanem študiju so zanimivi nekateri izsledki analiz zaposljivosti diplomantov, ki jih je objavil SURS konec leta 2017, ob mednarodnem dnevu študentov.

»Analiza diplomantov iz leta 2013 je pokazala, da so bili med diplomanti, ki so bili po diplomi brezposelni, z največjim deležem zastopani diplomanti s področja družbenih, poslovnih, upravnih in pravnih ved (39 %), z najmanjšim deležem pa diplomanti s področja kmetijstva, gozdarstva, ribištva in veterinarstva (4 %). Glede na skupno število

diplomantov posameznega področja je imelo največji delež registriranih brezposelnih oseb področje umetnosti in humanistike (9 %), najmanjši delež pa področje zdravstva in sociale (4 %).

Diplomanti terciarnega izobraževanja iz leta 2013 so se v povprečju zaposlili približno v enem letu po datumu diplomiranja. V prvem mesecu po datumu diplomiranja se je zaposlilo 491 diplomantov (tj. 3 % vseh, ki so diplomirali v 2013). Skoraj tretjina teh so bili diplomanti s področja tehnike, proizvodnih tehnologij in gradbeništva. Med vsemi 5.253 diplomanti, ki so v tem letu našli svojo prvo zaposlitev, so zaposlitev v povprečju najhitreje našli diplomanti s področja zdravstva in sociale.« (vir: SUR¹⁹)

Ob podatkih subjektivnih ocen zaposljivosti po končanem študiju, ki jih predstavlja raziskava EVROŠTUDENT, pa velja opozoriti še na izsledke raziskave Slovenska mladina 2013 s tega področja. Študentsko delo tudi po podatkih raziskave EVROŠTUDENT še vedno predstavlja prevladujoč vir prihodkov za študente, ugotovitve raziskave Slovenska mladina (2013) pa kažejo, da ta »vzporedni« sistem zaposlovanja povzroča več (potencialnih) negativnih posledic, ki bi lahko, dolgoročno gledano, poslabšale zaposlitvene možnosti in gospodarski položaj mladih. Namreč, ta sistem, ki koristi le tistim, vključenim v formalni sistem izobraževanja, ustvarja priložnosti za zlorabe med študentskimi delavci in motivira mlade, da podaljšujejo trajanje študija. Študentsko delo spodbuja tudi neenakomerno konkurenco na trgu dela, saj so tisti, ki iščejo »redno« delo s polnim delovnim časom, vključno z mladimi diplomanti, stroškovno manj ugodni kot pa študentska delovna sila (vir: Slovenska mladina, 2013, 35).

Raziskava Slovenska mladina 2013 ugotavlja še, da se je izražena pripravljenost mladih, da sprejmejo različne ukrepe za zmanjšanje tveganja brezposelnosti, od leta 2005 povečevala. Poudarek na varnosti zaposlitve je sorazmerno nizek, zlasti kadar gre za odločanje o sprejemu ali zavrnitvi zaposlitve, pri čemer je to eden od mnogih kazalnikov, ki kažejo na visoko stopnjo prožnosti med mladimi na slovenskem trgu dela (vir: Slovenska mladina, 2013, 35).

Omenimo pa še podatek iz raziskave Slovenska mladina 2013, ki kaže da relativna večina (45 %) mladih v Sloveniji raje išče zaposlitev v zasebnem sektorju. Delež teh je bil precej višji v primerjavi s prejšnjimi raziskavami mladine, ki so bile izvedene v Sloveniji, na Kosovu in v Hrvaški (vir: Slovenska mladina, 2013, 77–78).

Ključne ugotovitve

Skoraj polovica študentov v Sloveniji je ocenila, da so (zelo) dobro pripravljeni na vstop na nacionalni trg dela, medtem ko jih je le malo več kot četrtina ocenila, da so (zelo) dobro pripravljeni na vstop na mednarodni trg dela.

Več kot polovica študentov namerava iskati zaposlitev najprej v Sloveniji, če pa je ne bodo našli, bodo nadaljevali z iskanjem v tujini. Tretjina študentov bo iskala zaposlitev izključno v Sloveniji, 6 % pa izključno v tujini. Tudi 6 % jih bo zaposlitev najprej iskalo v tujini, če pa je ne bodo našli, bodo nadaljevali z iskanjem v Sloveniji.

¹⁹ <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7031>.

Zaključek

Na podlagi glavnih ugotovitev izsledkov raziskave EVROŠTUDENT VI v Sloveniji podajamo nekaj predlogov usmeritev za nadaljnje delo, tako na področju raziskovanja kot tudi na področju visokošolske prakse in izobraževalne politike.

1. Neenaka zastopanost spolov

V Sloveniji so bile v letu 2016/2017 v terciarno izobraževanje vključene skoraj tri petine žensk. Več žensk kot moških je študiralo na univerzah in več žensk kot moških je študiralo v programih s področja izobraževalnih ved in zdravstva ter sociale. Moški so bili v večini med vpisanimi v študijske programe na področjih informacijsko-komunikacijske tehnologije in tehnike ter proizvodnje in gradbeništva. Glede na to, da se nekateri študiji še vedno razlikujejo po zastopanosti žensk in moških in da se za univerzitetne študije odloča manj moških kot žensk, bi bilo potrebno oblikovati primerne ukrepe za promocijo univerzitetnega študija različnih disciplin med dijaki in dijakinjami. Obenem pa zasnovati ukrepe za spodbujanje nadaljnega izobraževanja otrok in mladostnikov že v osnovnih šolah pa tudi v srednjih, in sicer glede na interese in sposobnosti, ne glede na njihov spol.

2. Študenti staršev brez terciarne izobrazbe

Študenti brez terciarnega izobrazbenega ozadja se pogosto odločajo za študij po alternativni poti (dve tretjini) in odložijo študij za najmanj dve leti po končani srednji šoli (tri četrtine). Ti so pogostejše vpisani na izredni študij, vpisujejo se v manj zahtevne študijske programe in redkeje študirajo na univerzi. Pogostejše so tudi odvisni od lastnega zaslužka in so v večini med tistimi, ki poleg študija delajo več kot 20 ur na teden oziroma študirajo ob delu. Ti podatki nakazujejo, da so možnosti za študij študentov brez terciarnega izobrazbenega ozadja omejene oziroma študirajo pod slabšimi pogoji kot njihovi vrstniki iz družin s terciarno izobrazbo. Zato bi bilo treba zanje omogočiti enake študijske pogoje, da bi kompenzirali primanjkljaje, ki izhajajo iz njihovih družinskih ozadij. S spodbudami izobraževanju in doseganju terciarne izobrazbe bi jim omogočili izboljšanje lastnega socialno ekonomskega položaja, saj bi imeli več možnosti za zaposlitev na višje plačanih delovnih mestih. Obenem pa bi bilo potrebno tudi na trgu dela dodatno spodbuditi odpiranje delovnih mest za visoko izobražene kadre, ki bi z razvojem in inovacijami lahko prispevali k višji konkurenčnosti slovenskega gospodarstva.

3. Študenti s priseljskim ozadjem

Manjši delež študentov priseljencev druge generacije je vpisanih v terciarno izobraževanje kot jih je v populaciji. Obenem podatki kažejo, da študenti s priseljskim ozadjem ubirajo podobno alternativno študijsko pot kot študenti brez terciarnega ozadja, pretežno v okviru strokovnih višje-/visokošolskih strokovnih programov ali krajših oblik (izrednega) študija. Glede na to bi bilo potrebno pripraviti ustrezne ukrepe, ki bi bili usmerjeni k dijakom priseljencem, in spodbuditi

njihov interes za terciarno izobraževanje, posebej za univerzitetni študij. Tudi z ozirom na to, da visokošolska izobrazba omogoča zaposlovanje na višje plačanih delovnih mestih, s čimer posamezniku zagotavlja prehod v višji socialno-ekonomski položaj, kot je tisti, iz katerega prihaja.

Med študenti z migrantskim ozadjem so bili v raziskavi zajeti tudi mednarodni študenti, ki jih je bilo v času raziskave v Sloveniji okrog 3 %, kar je manj kot v drugih državah. Ob tem bi bilo potrebno okrepiti tudi promocijo študija na naših univerzah v tujini ter okrepiti štipendijski sklad za tuje študente.

4. Študenti z zdravstvenimi težavami

Pet odstotkov študentske populacije se sooča z večjimi ovirami pri študiju zaradi lastnih zdravstvenih težav. Več kot dve petini študentov z zdravstvenimi težavami sta menili, da javna ali institucionalna podpora za njihove težave ni zadostna (ali da je sploh ni), in še več kot desetina, da je le (delno) zadovoljiva. V tem oziru je Slovenija med državami z velikim deležem (več kot tretjino) študentov z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami, za katere ne zagotavlja ustrezne institucionalne pomoči. Glede na to bi morali preučiti, s kakšnimi ovirami pri študiju se srečujejo študenti z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami, in oblikovati ustrezne ukrepe, ki bi zaznane ovire odpravili ali vsaj omejili. Gotovo bi bilo potrebno opraviti analize potreb študentov z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami na ravni posameznega višje-/visokošolskega zavoda ter oblikovati take predloge in ukrepe, ki bi nagovarjali njihove specifične potrebe. Obenem pa bi bilo potrebno preučiti možnosti za sistemsko uvedbo podpornih ukrepov za študente s posebnimi potrebami.

5. Študentske družine

Šest odstotkov študentov v Sloveniji že ima svoje otroke. Na univerzah jih je petkrat manj kot na drugih višje-/visokošolskih zavodih. Študenti z otroki so sicer večinoma vpisani v študijske programe na drugi stopnji (dvakrat več kot na prvi stopnji), kar velja tako v Sloveniji kot v drugih EVROŠTUDENT-državah, kjer jih je na obeh stopnjah študija približno dvakrat več kot v Sloveniji. Podatki kažejo, da imajo študenti z otroki pogostejše finančne težave v Sloveniji kot v drugih državah. Iz tega lahko sklepamo, da je finančni položaj pomemben dejavnik pri načrtovanju lastne družine med mladimi. Kljub že sprejetim ukrepom za pomoč študentskim družinam na področju podaljšanja časa študija, dodatnega subvencioniranja obrokov in nekaterih ugodnostih pri bivanju v študentskih domovih pa drugih finančnih ukrepov, poleg tistih, ki veljajo za vse starše (otroški in starševski dodatek, pomoč ob rojstvu otroka), ni. Treba bi bilo preučiti, s kakšnimi dodatnimi ukrepi bi študentskim družinam omogočili redno dokončanje študija in hitrejšo ekonomsko osamosvajanje, kar bi posledično tudi drugim študentom olajšalo načrtovanje družine in odločanje zanj.

6. Nastanitev

Po raziskavi pri starših ne živi le nekaj manj kot 40 % študentov. V študentskih domovih in sobah (subvencioniranih zasebnih nastanitvah študentov) je nastanjenih manj kot petina študentov. Študenti, ki prebivajo v študentskih domovih, so zadovoljnejši z bivanjskimi pogoji kot ostali. Hitrejšo osamosvojitev mladih in kakovostnejše bivalne razmere študentov bi lahko ob vlaganju v kakovostne študentske bivanjske enote (študentski domovi) izboljšala država tudi z ustrezno ureditvijo najemniškega trga in z gradnjo neprofitnih najemnih stanovanj.

7. Delo študentov

Za več kot dve petini študentov je glavni vir prihodkov lastno delo. Polovica študentov dela tudi med študijskim letom, v času predavanj; tretjina je redno zaposlenih, četrtna jih dela občasno. Največ (23 %) jih dela med 20 in 40 urami na teden. Izredni študenti so pogostejše redno zaposleni, redni študenti pa pogostejše opravljajo študentsko delo. Najpogostejši motiv za delo slovenskih študentov (53 %) je bil, da si poleg kritja življenjskih stroškov lahko tudi kaj privoščijo (potovanja, materialne dobrine). Nekoliko manj pogosto (50 %) so študenti navedli, da delajo, da lahko pokrijejo svoje življenjske stroške. Na tretjem mestu pogostosti pa so študenti navedli, da delajo zato, da pridobijo delovne izkušnje (41 %). Skoraj polovica jih opravlja delo, ki ni povezano s študijem.

Največji delež zaposlenih študentov skozi celotno obdobje predavanj je vpisanih v programe s področij poslovnih, upravnih ved in prava ter storitev, pa tudi družboslovja in novinarstva – po dve petini z vsakega področja. Najmanjši deleži zaposlenih študentov so na področjih informacijsko-komunikacijskih tehnologij, naravoslovja, matematike in statistike in kmetijstva, gozdarstva, ribištva in veterine (manj kot polovica). Raziskava ne nudi podatkov o vzrokih za te razlike med študenti različnih področij. Potrebno bi bilo preučiti dejavnike, ki vplivajo na delo študentov, na več ravneh, na individualni ravni, ravni organizacije in zahtevnosti študija na različnih področjih, kot tudi razmere na trgu dela. Na tej podlagi bi bilo mogoče načrtovanje ustreznih spodbud, tako za študente kot za gospodarstvo, za pridobivanje delovnih izkušenj že med študijem. Pomembno je namreč, da se ustvarijo priložnosti za to, saj gospodarstvo nenehno zaostruje vstopne kriterije za zaposlitev, ki med drugimi predpostavljajo že pridobljene delovne izkušnje diplomantov. To, poleg finančnih razlogov, terja od študentov, da si delovne priložnosti iščejo že v času študija.

Več kot tretjina študentov brez terciarnega izobrazbenega ozadja je ocenila, da so njihove družine slabše finančno preskrbljene, tudi študenti s terciarnim izobrazbenim ozadjem. Čeprav gre za subjektivno oceno študentov o finančnem položaju lastne družine v primerjavi z drugimi, ti podatki lahko nakazujejo večanje ekonomskih razlik med prebivalstvom oziroma večjo družbeno razslojenost. Glede na to bi bilo nujno razmisliti o ustreznih podporah študentom (npr. štipendijah, ki bi omogočale samostojno življenje in študij), ki bi jim omogočile preseganje lastnega socialno-ekonomskega položaja preko doseganja višje/visoke izobrazbe.

8. Identiteta študentov

Med študenti, ki opravljajo plačano delo občasno ali v celotnem obdobju predavanj, se jih približno dve tretjini istoveti s študentom, ki poleg študija tudi dela. Ena tretjina preostalih študentov pa se istoveti z delavcem, ki študira ob delu in najverjetneje študij razume kot sredstvo za delovno izpopolnjevanje. Ti podatki sicer nakazujejo na to, da družbena skupina študentov ni več homogena glede bistvenih, poudarjenih značilnosti, saj se (vsaj v delu študentske populacije) prekriva z delavci oziroma zaposlenimi. Zato se je potrebno vprašati, kako ta samoidentifikacija študentov z delavci vpliva na sam študijski proces in zavzetost za študij pa tudi na spreminjanje izobraževalnih smotrov ter vrednotenje univerzitetne izobrazbe.

9. Mednarodna mobilnost študentov

Glede na ugotovitve, da imajo manj izkušenj z mobilnostjo v tujini tisti študenti, ki ne študirajo na univerzah, bi bilo smiselno podrobneje pogledati vzroke za manjšo mobilnost med študenti neuniverzitetnih programov in nato oblikovati strategije za odpravo ovir za mobilnost pri tej populaciji.

Tako na ravni EU kakor tudi v Sloveniji je največja ovira za mednarodno mobilnost finančno breme, ki pade na posameznika. Zato bi bilo smiselno, da se oblikujejo dodatni ali preoblikujejo obstoječi programi financiranja, da bi ti v bodoče v večji meri pokrili osnovne stroške študija in bivanja v tujini.

Podatek, da bo več kot polovica mladih, v kolikor ne dobi zaposlitve v Sloveniji, iskala zaposlitev tudi v tujini, kaže na zavedanje mladih o boljših zaposlitvenih možnostih v tujini. Zato bi bilo smiselno poglobljeno preučiti vzroke za slabe zaposlitvene možnosti visoko izobraženih v Sloveniji ter sprejeti ustrezne ukrepe za soočenje z izzivom »spodbujanja kroženja možganov«.

10. Izbira študija

Slovenija je med državami z največjim deležem študentov (13 %), vpisanih na izredni študij. Nanje se pogosteje vpisujejo študenti brez terciarnega izobrazbenega ozadja. Zato bi bilo treba preučiti razloge za vpis na izredni študij in na osnovi tega načrtovati primerne spodbude za morebitno preusmerjanje študentov k rednemu študiju. Obenem pa z vidika kakovosti premisliti, na katerih študijskih področjih je smotrno izvajati izredni študij, kje pa izobraževanje zahteva daljše oblike in intenzivnejši študij oziroma redni študij.

Največ študentov v Sloveniji študira na področju tehnike, proizvodnje, gradbeništva (21 %), poslovnih, upravnih ved in prava (16 %) ter zdravstva in sociale (14 %). Ti podatki nakazujejo usmerjenost mladih v aplikativne študije, ki naj bi študentom predvidoma najhitreje zagotovili zaposlitev. Ob tem bi bilo potrebno spodbujati dijake tudi k študiju temeljnih naravoslovnih in družboslovnih ter informacijsko-tehnoloških ved, da zagotovimo znanje, ki bo potrebno za soočanje s kompleksnimi izzivi sodobnega časa.

11. Neformalno izobraževanje

Delovne izkušnje, pridobljene izven formalnega izobraževanja, večini študentov niso bile priznane ob vpisu na študij oziroma niso bile upoštevane kot kreditne točke za izpolnjevanje obveznosti v študijskem programu. Zato bi bilo potrebno to področje podrobneje raziskati, da bi ugotovili, za kakšne izkušnje gre in kako se prilegajo ali ujemajo s študijskimi zahtevami oziroma programom.

12. Samostojen študij

Povprečna tedenska obremenitev študentov s študijem in delom znaša 51 ur, kar je več kot v drugih EVROŠTUDENT-državah. Študenti v Sloveniji si želijo več časa za individualni študij (42 %), več časa tudi za obštudijske dejavnosti (56 %) in tudi za delo (46 %), medtem ko so večinoma zadovoljni s časom za redne študijske dejavnosti. Zato bi bilo treba razmisliti o smotnejši razporeditvi študijskih zahtev in obveznosti študentov z namenom, da bi poleg obveznih študijskih dejavnosti lahko namenili več časa individualnemu študiju in obštudijskim dejavnostim. Hkrati pa uvesti finančne mehanizme, ki bi študente bolj razbremenili nujnosti dela v času študija.

13. Kakovost študija

Študenti so bolj zadovoljni s kakovostjo študija in pogoji, manj pa z organizacijo dela in urniki. Razlike med najbolj in najmanj zadovoljnimi študenti so večje med rednimi kot izrednimi študenti. Tudi stališča do študija nakazujejo, da kakovost študija variira med različnimi programi in oblikami študija ter specifičnimi značilnostmi študentske populacije. Ti podatki kažejo, da je kakovost poučevanja pomemben dejavnik zadovoljstva s študijem. Zato bi veljalo poglobiti raziskovanje različnih dejavnikov kakovosti študija, in sicer z namenom izboljšanja kakovosti poučevanja na različnih visokošolskih zavodih in med visokoškolskimi učitelji, ki bi se prilagajala zahtevam/potrebam različnih populacij študentov, vpisanih v različne študijske programe. Obenem bi bilo potrebno prizadevanja za boljšo kakovost poučevanja usmeriti v izobraževanje visokošolskih učiteljev o sodobnih aktivnih metodah poučevanja ter individualizaciji dela tudi na visokoškolski stopnji izobraževanja, hkrati pa zagotoviti tudi sistemsko podporo izobraževanju višje-/visokošolskih učiteljev.

14. Nadaljevanje študija

Tri petine študentov prve stopnje študija v Sloveniji bodo nadaljevale s študijem neposredno po zaključku prve stopnje oziroma v roku enega leta. Med njimi je več študentov s terciarnim izobrazbenim ozadjem, manj pa tistih s starši brez terciarne izobrazbe. Več kot četrtina študentov še ni odločena glede nadaljnjega študija. Gotovo bi bilo potrebno preučiti razloge za opuščanje študija po prvi stopnji, da bi oblikovali primerne spodbude, še posebej za študente brez terciarnega izobrazbenega ozadja. Z nadaljevanjem študija na drugi stopnji bi se jim omogočilo preseganje lastnega socialno-ekonomskega položaja. Ob tem bi morali načrtovati tudi ustrezno medresorsko usklajeno podporo za odpiranje delovnih mest visoko izobraženih kadrov v gospodarstvu. S tem bi spodbudili še neodločene študente k načrtovanju višjih izobrazbenih ciljev in s tem povezane karijerne poti.

V Sloveniji je študij za več kot dva zaporedna semestra prekinilo 5 % študentov, najpogosteje zaradi pomanjkanja motivacije (31 %), kar je nadpovprečno pogost razlog v primerjavi z drugimi državami. Drugi razlogi so še finančni (27 %) in delo (25 %). Tudi ti podatki kažejo, da sta interes za študij in vztrajanje na začrtani izobrazbeni/karierni poti v precejšnji meri pogojena z razmerami na trgu dela in zaposlitvenimi možnostmi. Zato je treba intenzivirati promocijo študija in kariernih poti, ki jih omogoča terciarna izobrazba, ter poudariti njen pomen za razvoj družbe in gospodarstva.

Metodologija

Ključne informacije o izvedbi raziskave

Prikaz: Metapodatki

Populacija	Študenti, ki so v 2. semestru študijskega leta 2015/2016 imeli status študenta v Republiki Sloveniji (brez študentov na daljavo in doktorskih študentov)
Vzorčenje	Poskus zajetja celotne populacije (brez vzorčenja)
Končna velikost vzorca	4.968
Metoda zbiranja podatkov	Spletna anketa
Obdobje zbiranja podatkov	22/04/2016–30/06/2016
Stopnja odgovora	6,4 %
Uteževanje	spol starost raven izobrazbe vrsta visokošolskega zavoda oblika študentske nastanitve

Populacija

V populacijo so bili zajeti vsi visokošolski študenti, ki so imeli v 2. semestru študijskega leta 2015/16 imeli status študenta v Sloveniji. Vključeni so bili tako redni kot tudi izredni študenti višješolskih, dodiplomskih in podiplomskih študijskih programov. Študirali so lahko na višješolskih zavodih, na samostojnih visokošolskih zavodih ter na univerzah (UL, UM, UP, UNG). V populacijo niso bili vključeni študenti na daljavo, doktorski študenti in študenti študijskih programov za izpopolnjevanje ter posameznih predmetov. Del populacije hkrati niso bili študenti, ki so predhodno imeli status študenta v Sloveniji, vendar so bili v 2. semestru študijskega leta 2015/2016 na študijski izmenjavi (npr. program Erasmus+).

Vzorčenje

Vzorčenje ni bilo izvedeno, saj se je poskušalo pokriti kar se da velik delež populacije. Vsak študent, ki je spadal v preučevano populacijo, je prejel vabilo k sodelovanju v raziskavi preko višješolskih in visokošolskih zavodov.

Metoda zbiranja podatkov

Podatke se je zbiralo s spletno anketo. Oblikovan je bil vprašalnik v spletnem orodju 1KA. S pomočjo višješolskih in visokošolskih zavodov se je študentom poslalo do tri opomnike.

Obdobje zbiranja podatkov

Podatke se je zbiralo med 22. aprilom in 30. junijem 2016, torej v 2. semestru študijskega leta 2015/16, ki hkrati predstavlja obdobje, na katerega se podatki nanašajo.

Stopnja odgovora

V anketni raziskavi je sodelovalo 4.968 študentov. Glede na administrativne podatke Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport je populacijo sestavljalo 77.354 študentov, od tega 66.391 visokošolskih in 10.963 višješolskih študentov. Skupna stopnja odgovora je znašala 6,42 %, pri čemer je bila nekoliko višja med visokošolskimi (6,62 %) kot višješolskimi študenti (5,22 %).

Uteževanje

Podatki so bili poststratifikacijsko uteženi po naslednjih spremenljivkah: spol (moški, ženski), starost (< 22, 22–24, 25–29, 30), raven izobrazbe (višješolski, dodiplomski, magistrski, enoviti magistrski), vrsta visokošolskega zavoda (višješolski, samostojni visokošolski, posamezne univerze), oblika študentske nastanitve (subvencionirana, nesubvencionirana nastanitev). Opravljena je bila analiza različnih shem za uteževanje, na koncu pa izbrana postratifikacija, ki je imela najboljši vpliv na točnost ocen.

Podatki o vzorcu

Tabela 1: Ključni podatki o vzorcu

Spremenljivka	Vrednosti spremenljivke	Neuteženi podatki %	Uteženi podatki %
Spol	M	71	58
	Ž	29	42
Starostne skupine	< 22	43	37
	22–24	37	37
	25–29	15	18
	30+	5	8
Raven izobrazbe	Višješolska	12	14
	Dodiplomska	58	58
	Magistrska	21	21
	Enovita magistrska	10	7
Vrsta visokošolskega zavoda	Univerza	80	77
	Samostojni visokošolski zavod	8	9
	Višješolski zavod	12	14

Spremenljivka	Vrednosti spremenljivke	Neuteženi podatki %	Uteženi podatki %
Področje študija	Izobraževalne vede	8	6
	Umetnost in humanistika	11	10
	Družboslovje, novinarstvo	11	10
	Podjetništvo, administracija, pravo	14	16
	Naravoslovje, matematika, statistika	9	8
	Informacijsko-komunikacijske tehnologije	3	5
	Tehnika, proizvodnja, gradbeništvo	17	21
	Kmetijstvo	4	4
	Zdravstvo in sociala	16	14
	Storitve	7	8
Visokošolski zavod	Akademija za vizualne umetnosti – AVA	< 0.2	< 0.2
	Akademija za glasbo (UL)	0.5	0.4
	Akademija za gledališče, radio, film in televizijo (UL)	0.2	0.2
	Akademija za likovno umetnost in oblikovanje (UL)	0.9	0.7
	Alma Mater Europaea – Evropski center, Maribor	1.5	1.5
	Alma Mater Europaea – Institutum Studiorum Humanitatis Fakulteta za podiplomski humanistični študij	< 0.2	< 0.2
	B & B Visoka šola za trajnostni razvoj, samostojni visokošolski zavod	< 0.2	0.2
	Biotehniška fakulteta (UL)	4.8	4.0
	DOBA Fakulteta za uporabne poslovne in družbene študije Maribor	< 0.2	< 0.2
	Ekonomska fakulteta (UL)	4.3	4.2
	Ekonomsko-poslovna fakulteta (UM)	2.0	3.2
	Evropska pravna fakulteta	0.8	0.9
	Fakulteta za arhitekturo (UL)	1.4	1.0
	Fakulteta za dizajn, samostojni visokošolski zavod, pridružena članica Univerze na Primorskem	0.6	0.6
	Fakulteta za družbene vede (UL)	4.0	3.4
	Fakulteta za državne in evropske študije	1.0	1.2
	Fakulteta za elektrotehniko (UL)	1.7	2.0
	Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko (UM)	1.7	2.1
	Fakulteta za energetiko (UM)	< 0.2	0.2
	Fakulteta za farmacijo (UL)	2.6	1.7
	Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo (UL)	1.1	1.2
	Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo (UM)	0.6	0.8
	Fakulteta za humanistične študije (UP)	0.2	0.4

Spremenljivka	Vrednosti spremenljivke	Neuteženi podatki %	Uteženi podatki %
Visokošolski zavod	Fakulteta za humanistiko (UNG)	0.2	< 0.2
	Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo (UL)	3.5	3.4
	Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo (UM)	0.6	0.4
	Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede (UM)	0.5	0.7
	Fakulteta za komercialne in poslovne vede	< 0.2	< 0.2
	Fakulteta za logistiko (UM)	< 0.2	0.4
	Fakulteta za management (UP)	0.7	1.0
	Fakulteta za matematiko in fiziko (UL)	1.9	1.9
	Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije (UP)	1.0	1.1
	Fakulteta za naravoslovje (UNG)	< 0.2	< 0.2
	Fakulteta za naravoslovje in matematiko (UM)	1.0	0.9
	Fakulteta za organizacijske vede (UM)	0.3	0.5
	Fakulteta za pomorstvo in promet (UL)	0.5	0.5
	Fakulteta za poslovne vede	< 0.2	< 0.2
	Fakulteta za računalništvo in informatiko (UL)	1.5	1.8
	Fakulteta za socialno delo (UL)	1.4	1.1
	Fakulteta za šport (UL)	0.9	0.8
	Fakulteta za strojništvo (UL)	2.2	2.8
	Fakulteta za strojništvo (UM)	1.5	2.6
	Fakulteta za tehnologije in sisteme	< 0.2	< 0.2
	Fakulteta za turistične študije – Turistica (UP)	0.8	0.8
	Fakulteta za turizem (UM)	< 0.2	0.2
	Fakulteta za uporabne družbene študije v Novi Gorici	< 0.2	< 0.2
	Fakulteta za upravo (UL)	1.2	1.1
	Fakulteta za varnostne vede (UM)	0.4	0.6
	Fakulteta za vede o zdravju (UP)	2.2	2.7
	Fakulteta za zdravstvene vede (UM)	0.5	0.4
	Fakulteta za zdravstvene vede Novo mesto	0.3	0.2
	Fakulteta za zdravstvo Jesenice	0.7	0.7
	Fakulteta za znanosti o okolju (UNG)	0.4	0.2
	Filozofska fakulteta (UL)	9.5	8.0
	Filozofska fakulteta (UM)	2.3	2.5
	Gea College – Fakulteta za podjetništvo	0.5	0.5
	IAM Visoka šola za multimedije, Ljubljana	0.2	0.2
	IBS Mednarodna poslovna šola Ljubljana	< 0.2	< 0.2
	Medicinska fakulteta (UL)	3.4	2.3
	Medicinska fakulteta (UM)	0.8	0.5

Spremenljivka	Vrednosti spremenljivke	Neuteženi podatki %	Uteženi podatki %
Visokošolski zavod	Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije	< 0.2	< 0.2
	Mednarodna podiplomska šola Jožefa Stefana	< 0.2	< 0.2
	Naravoslovnotehniška fakulteta (UL)	1.7	1.4
	Pedagoška fakulteta (UL)	4.0	3.0
	Pedagoška fakulteta (UM)	1.3	0.8
	Pedagoška fakulteta (UP)	0.7	0.7
	Poslovno-tehniška fakulteta (UNG)	0.3	< 0.2
	Pravna fakulteta (UL)	1.9	1.9
	Pravna fakulteta (UM)	0.9	1.2
	Teološka fakulteta (UL)	0.4	0.3
	Veterinarska fakulteta (UL)	0.7	0.4
	Visoka šola na Ptuj	< 0.2	< 0.2
	Visoka šola Ravne na Koroškem	< 0.2	< 0.2
	Visoka šola za poslovne vede	< 0.2	0.2
	Visoka šola za proizvodno inženirstvo, Celje	< 0.2	< 0.2
	Visoka šola za računovodstvo	0.3	0.4
	Visoka šola za storitve v Ljubljani	0.2	0.2
	Visoka šola za tehnologijo polimerov	< 0.2	< 0.2
	Visoka šola za umetnost (UNG)	0.2	< 0.2
	Visoka šola za upravljanje in poslovanje Novo mesto	0.7	0.5
	Visoka šola za upravljanje podeželja Grm Novo mesto	< 0.2	< 0.2
	Visoka šola za varstvo okolja	0.3	0.3
	Visoka šola za vinogradništvo in vinarstvo (UNG)	< 0.2	< 0.2
	Zdravstvena fakulteta (UL)	2.5	2.0
	Skupaj	88.3	85.8
Višješolski zavod	ABITURA Celje, VSŠ	0.3	0.4
	B & B Kranj, VSŠ	< 0.2	< 0.2
	B & B Ljubljana, VSŠ	< 0.2	< 0.2
	B2 VSŠ Maribor	< 0.2	< 0.2
	B2 VSŠ Primorska	< 0.2	< 0.2
	Biotehniški center Naklo, VSŠ	0.6	0.7
	Biotehniški izobraževalni center Ljubljana, VSŠ	0.4	0.3
	CPU Ljubljana, VSŠ	< 0.2	0.2
	CPU, enota Ptuj, VSŠ	< 0.2	< 0.2
	DOBA EPIS Maribor, VSŠ	< 0.2	0.2
	Ekonomska šola Celje, VSŠ	0.6	0.7
	Ekonomska šola Murska Sobota, VSŠ	< 0.2	< 0.2

Spremenljivka	Vrednosti spremenljivke	Neuteženi podatki %	Uteženi podatki %
Višješolski zavod	Ekonomška šola Novo mesto, VSŠ	0.2	0.2
	Gea College CVŠ Ljubljana	< 0.2	< 0.2
	Grm Novo mesto – Center biotehnike in turizma, VSŠ	0.5	0.5
	IC GEOSS Litija	< 0.2	< 0.2
	IC Memory Dutovlje, VSŠ	< 0.2	< 0.2
	IC Memory Koper, VSŠ	< 0.2	< 0.2
	IC Piramida Maribor, VSŠ	0.3	0.3
	ICES Ljubljana, VSŠ	< 0.2	< 0.2
	Inštitut in akademija za multimedije Ljubljana, VSŠ	0.3	0.4
	Lesarska šola Maribor, VSŠ	< 0.2	< 0.2
	ŠC Celje, VSŠ	0.9	1.4
	ŠC Kranj, VSŠ	0.2	0.2
	ŠC Ljubljana	< 0.2	< 0.2
	ŠC Maribor, VSŠ (do 13/14)	< 0.2	< 0.2
	ŠC Nova Gorica, VSŠ	0.4	0.7
	ŠC Novo mesto, VSŠ	2.0	2.6
	ŠC PET Ljubljana, VSŠ	< 0.2	0.2
	ŠC Postojna, VSŠ	0.2	0.3
	ŠC Ptuj, VSŠ	0.7	0.8
	ŠC Ravne, VSŠ	0.2	0.3
	ŠC Srečka Kosovec Sežana, VSŠ	< 0.2	< 0.2
	ŠC Šentjur, VSŠ	0.2	0.3
	ŠC Škofja Loka, VSŠ	0.3	0.4
	ŠC Velenje, VSŠ	< 0.2	< 0.2
	Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti, VSŠ	< 0.2	< 0.2
	TŠC Kranj, VSŠ	< 0.2	0.2
	TŠC Maribor, VSŠ	< 0.2	< 0.2
	TŠC Maribor, VSŠ (do 12/13)	< 0.2	< 0.2
	VSŠ ACADEMIA Maribor	< 0.2	< 0.2
	VSŠ za gostinstvo in turizem Bled	1.1	0.9
	VSŠ za gostinstvo in turizem Maribor	0.3	0.3
	VSŠ za kozmetiko in velnes Ljubljana	0.2	0.2
	Višja policijska šola	< 0.2	0.2
	Skupaj	11.5	14.2

Tabela 3: Ključni podatki o populaciji za uteževanje za visokošolske študente

Subvencionirana nastanitev		DA						NE						Skupaj
Študijski program		Visokošolski strokovni ali univerzitetni program		Magistrski program		Enovit magistrski program		Visokošolski strokovni ali univerzitetni program		Magistrski program		Enoviti magistrski program		
Spol		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
Starost < 22	UL	1.318	1.961			74	210	5.794	7.545	90	119	459	1.031	18.601
	UM	662	740			12	47	2.561	2.834	40	33	72	149	7.150
	UP	95	416					422	1.291	0	10	0	0	2.234
	UNG	5	0					54	58	1	0	0	0	118
	SAM	31	80					577	1.304	4	6	0	0	2.002
Starost 22–24	UL	1.024	1.592	574	916	129	364	1.602,5	2.131,5	1.637	2.819	415	767	1.3971
	UM	463	568	261	301	30	75	711,5	820,5	655	976	50	97	5.008
	UP	84	353	15	84			179	488	59	327	0	0	1.589
	UNG	5	5	3	1			26	23	17	28	0	0	108
	SAM	33	51	3	1			462	880	38	150	0	0	1.618
Starost 25–29	UL	50	37	210	244	18	52	539	633,5	1.174	1.917	192	412	5.478,5
	UM	14	14	70	77	4	11	231	255,5	481	701	13	39	1.910,5
	UP	6	6	8	17			72	221	89	347	0	0	766
	UNG	0	0		1			14	16	15	43	0	0	89
	SAM	7	4					333	439	132	294	0	0	1.209
Starost 30+	UL	2	0	5	3	1	1	240	301	255	439	38	28	1.313
	UM	1	1		1			141	129	129	175	2	1	580
	UP	1	0		2			44	286	74	250	0	0	657
	UNG	0	0					12	2	24	13	0	0	51
	SAM	1	0					567	676	270	424	0	0	1.938
Skupaj		3.802	5.828	1.149	1.648	268	760	14.582	20.334	5.184	9.071	1.241	2.524	66.391

Tabela 4: Ključni podatki o populaciji za uteževanje za višješolske študente

Študijski program	Spol	Starost				Skupaj
		< 22	22–24	25–29	30+	
Višješolski	M	1.837	2.443	1.141	990	6.411
	Ž	1.248	1.682	994	628	4.552
Total		3.085	4.125	2.135	1.618	1.0963

Viri in literatura

EUROSTAT (2018). Income and living conditions; Housing cost burden. Main tables. Dostopno na:

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/main-tables>

Flere, Sergej, Klanjšek, Rudi, Lavrič, Miran, idr.. (2014). Slovenian Youth 2013; Living in times of disillusionment, risk and precarity. First CEPYUS – Friedrich-Erbert-Stiftung (FES) Youth Survey. Maribor: CEPYUS, Zagreb: FES. Dostopno na:

<https://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/8586048/Slovenian-youth-FES.pdf/aa2887e4-e98d-43ef-af2f-14f03ea061cd>

Hauptman, Ksenja. (2018). EVROŠTUDENT VI raziskava v Sloveniji; Osnovne statistike – dokument v pripravi za interno uporabo. Ljubljana: MIZŠ.

Hauschildt, Kristina, Gwoś, Christoph, Netz, Nicolai, Mishra, Shweta (2015). Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of Indicators. EUROSTUDENT V 2012–2015. Bertelsmann.

Hauschildt, Kristina, Vögtle, Eva Maria, Gwoś, Christoph (ur.) (2018). Social and Economic Conditions of Student Life in Europe; EUROSTUDENT VI 2016–2018; Synopsis of Indicators. German Centre for Higher Education Research and Science Studies (DZHW). Dostopno na: <http://www.eurostudent.eu>

Lavrič, M. (ur.) (2011). Mladina 2010: Družbeni profil mladih v Sloveniji [Youth 2010 Survey: Social profile of young people in Slovenia]. Dostopno na: <http://www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/pdf/Mladina2010.pdf>

Ministrstvo za izobraževanje znanost in šport. EVROŠTUDENT VI Slovenija, 2016 [datoteka podatkov]. Slovenija, Ljubljana: Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja [izdelava], 2017.

Ruperčič, Marko (2016). Student work in Slovenia. Dostopno na: <http://www.eurostudent.eu/>

SURS (2017). Mednarodni dan študentov: V terciarno izobraževanje vključena skoraj polovica mladih.

Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7031>

SURS (2017). Vpis študentov v višješolsko in visokošolsko izobraževanje, študijsko leto 2016/2017.

Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6665>

SURS (2018). Stopnja tveganja revščine. Podatkovni portal SI-STAT, demografsko in socialno področje.

Dostopno na: https://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/08_zivljenjska_raven/08_silc_kazalniki_revsc/10_08672_stopnja_tveg_revscine/10_08672_stopnja_tveg_revscine.asp

UMAR (2016). Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2016.

Dostopno na: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/napovedi/jesen/JesenskaNapoved2016-splet1.pdf

